

Cahier 2021-21

Recidive onder justitiabelen in Nederland

Verslag over de periode 2008-2020

S. Verweij
N. Tollenaar
M. Teerlink
G. Weijters

Cahier

De reeks Cahier omvat de rapporten van onderzoek dat door en in opdracht van het WODC is verricht. Opname in de reeks betekent niet dat de inhoud van de rapporten het standpunt van de Minister van Justitie en Veiligheid weergeeft.

Inhoud

Samenvatting — 5

1 Inleiding — 12

- 1.1 Onderzoeksvragen — 14
- 1.2 Leeswijzer — 17

2 Methode — 18

- 2.1 Onderzoeksgroepen — 18
 - 2.1.1 Volwassen en jeugdige daders — 19
 - 2.1.2 Ex-gedetineerden en ex-JJI-pupillen — 22
 - 2.1.3 Ex-werkgestraften en ex-ondertoezichtgestelden — 23
 - 2.1.4 Onderzoeksaantallen — 25
 - 2.1.5 Overlap onderzoeksgroepen — 25
- 2.2 Analyse — 28
 - 2.2.1 Berekenen geobserveerde recidive — 29
 - 2.2.2 Berekenen gecorrigeerde recidive — 30
 - 2.2.3 Analyses financiële sancties — 32

3 Recidive onder volwassen en jeugdige daders 35

- 3.1 Achtergrondkenmerken — 36
- 3.2 Ontwikkelingen recidivebeeld — 41
 - 3.2.1 Recidiveprevalentie — 41
 - 3.2.2 Recidivefrequentie — 42
 - 3.2.3 Recidiveomvang — 43
 - 3.2.4 Soort recidive — 44
- 3.3 Financiële sancties — 48
 - 3.3.1 Overzicht (financiële) sancties — 48
 - 3.3.2 Financiële sancties in combinatie met andere sancties — 49
 - 3.3.3 Unieke sanctiecombinaties met een financieel sanctieonderdeel — 51
 - 3.3.4 Trends in hoofdgroepen financiële sancties — 52
 - 3.3.5 Verwachte recidive financiële hoofdsancties in 2017 — 53
 - 3.3.6 Trends in recidiveprevalentie financiële hoofdsancties — 54

4 Recidive onder volwassen en jeugdige ex-gedetineerden — 56

- 4.1 Achtergrondkenmerken — 57
- 4.2 Ontwikkelingen recidivebeeld — 62
 - 4.2.1 Recidiveprevalentie — 62
 - 4.2.2 Recidivefrequentie — 64
 - 4.2.3 Recidiveomvang — 65
 - 4.2.4 Soort recidive — 66

5 Recidive onder ex-werkgestraften en ex-ondertoezichtgestelden — 71

- 5.1 Achtergrondkenmerken — 71
- 5.2 Ontwikkelingen recidivebeeld — 76
 - 5.2.1 Recidiveprevalentie — 76
 - 5.2.2 Recidivefrequentie — 78
 - 5.2.3 Recidiveomvang — 79
 - 5.2.4 Soort recidive — 79

6 Conclusie en discussie — 84

- 6.1 Belangrijkste bevindingen — 84
 - 6.1.1 Volwassen en jeugdige daders — 84
 - 6.1.2 Volwassen en jeugdige ex-gedetineerden — 87
 - 6.1.3 Ex-werkgestraften en ex-ondertoezichtgestelden — 89
- 6.2 Beperkingen — 90
- 6.3 Toekomstig onderzoek — 92
- 6.4 Tot slot — 95

Literatuur — 97

Summary — 100

Bijlagen

- 1 Samenstelling begeleidingscommissie — 107
- 2 Variabelen opgenomen in voorspellingmodellen — 108
- 3 Methodiek fitten frequentie- en omvangmodellen — 110
- 4 Tabellen en figuren geobserveerde en gecorrigeerde recidive — 113
- 5 Uitgebreide tabellen sanctiecombinaties — 118

Samenvatting

Het WODC brengt periodiek de strafrechtelijke recidive, i.e. nieuwe delicten gepleegd in Nederland waar een veroordeling door de rechtbank of een afdoening van het OM op volgt, onder verschillende onderzoeksgroepen in kaart. In deze rapportage staat de ontwikkeling van de recidive van de volgende onderzoeksgroepen centraal. Het gaat allereerst om alle volwassen en jeugdige daders tegen wie in de periode 2008 tot en met 2017 een strafzaak is afgedaan met een geldige afdoening. Onder volwassen daders verstaan we alle daders die volgens het volwassenenstrafrecht zijn veroordeeld en onder jeugdige daders de daders die volgens het jeugdstrafrecht zijn veroordeeld. Daarnaast wordt de recidive beschreven van personen die van 2008 tot en met 2017 zijn vrijgekomen uit een PI of JJI. Voorts wordt de recidive beschreven van daders die in de periode 2012 tot en met 2017 met de reclassering in aanraking kwamen voor het uitvoeren van een werkstraf of die een periode onder toezicht van de reclassering stonden. Nieuw in deze rapportage is dat er ook specifiek gekeken wordt naar volwassen daders die onder meer een financiële sanctie opgelegd hebben gekregen van het OM of de rechter. De volgende onderzoeksvragen staan centraal in dit onderzoek:

- 1 Wat zijn de achtergrondkenmerken van personen die in de periode 2008 tot en met 2017 zijn veroordeeld, zijn vrijgekomen uit een PI of een JJI, een werkstraf bij de reclassering hebben uitgevoerd of onder toezicht van de reclassering hebben gestaan?
- 2 Wat is het recidivebeeld van de verschillende onderzoeksgroepen over de tijd:
 - welk deel kwam binnen twee jaar opnieuw in aanraking met justitie (prevalentie)?
 - wat is het gemiddeld aantal nieuwe justitiecontacten per recidivist per jaar (frequentie)?
 - wat is het gemiddeld aantal nieuwe justitiecontacten per 100 daders per jaar (omvang)?
 - welke typen recidivedelicten werden gepleegd binnen twee jaar (soort recidive)?
- 3 Hoe ontwikkelt de recidive zich over de tijd onder de verschillende dadergroepen gecontroleerd voor verschillen in achtergrondkenmerken en kenmerken van de geschiedenis?
- 4 Welke financiële sancties werden in 2017 aan volwassen daders opgelegd:
 - welk deel van de daders kreeg te maken met financiële sancties en om welke typen financiële sancties ging het daarbij?
 - met welke straffen werden deze financiële sancties gecombineerd?
- 5 Wat is het recidivebeeld na geldboetes (opgelegd door het OM of de rechter) of de transactie geldsom bij volwassen daders:
 - welk deel kwam opnieuw in aanraking met justitie (prevalentie) en in hoeverre komt dit overeen met de voorspelde recidive op basis van achtergrondkenmerken en kenmerken van de justitiële geschiedenis?
 - hoe ontwikkelt de recidive zich over de tijd gecontroleerd voor verschillen in achtergrondkenmerken en kenmerken van de justitiële geschiedenis?

Methode

Voor het berekenen van de recidive wordt aangesloten bij de gestandaardiseerde werkwijze van de recidivemonitor van het WODC. Dit houdt in dat gebruik wordt gemaakt van de gegevens uit de Onderzoeks- en Beleidsdatabase Justitiële Documentatie (OBJD). Het gebruik van de OBJD impliceert dat alleen delicten die onder de aandacht komen van het Openbaar Ministerie (OM) met het onderzoek in kaart wordt gebracht. Alle personen in het onderzoek zijn minimaal twee en een half jaar gevolgd, namelijk van eind 2017 tot juli 2020 om de impact van registratie-achterstanden in de OBJD zo klein mogelijk te maken.

Recidive wordt gedefinieerd als het opnieuw plegen van een delict dat leidt tot een veroordeling door de rechter of een afdoening door het OM. Meer specifiek is gekeken naar de tweejarige recidiveprevalentie: het percentage personen van de onderzoeksgroep dat binnen twee jaar een nieuw delict heeft gepleegd dat leidde tot een nieuwe strafzaak. Voor ex-gedetineerden en ex-JJI-pupillen is ook specifiek gekeken naar de tweejarige vrijheidsstrafrecidiveprevalentie. Dit staat voor een nieuw gepleegd delict waarvoor een (deels) onvoorwaardelijke vrijheidsstraf wordt opgelegd. Naast de recidiveprevalentie hebben we ook gekeken naar de recidivefrequentie en recidiveomvang. Bij deze uitkomstmaten wordt naar alle strafzaken binnen een onderzoeksperiode van vier jaar gekeken. We berekenen vervolgens de frequentie als het gemiddelde aantal strafzaken per recidivist per jaar zonder detentie. De omvang is gedefinieerd als het totale aantal nieuwe strafzaken per 100 personen uit de onderzoeksgroep (dus niet per se recidivisten) per jaar zonder detentie. Aangezien de recidivefrequentie en recidiveomvang zijn berekend over een periode van vier jaar kunnen we de trend in deze uitkomstmaten bekijken tot en met cohort 2015. Voorts gaan we in de huidige studie uitgebreider in op het type recidivedelict van de strafzaken die de onderzoeksgroepen hebben gepleegd binnen twee jaar. Hoewel het mogelijk is dat één strafzaak uit meerdere delicten bestaat, beperken we de analyses tot de zwaarste delictcategorie van een strafzaak.

Voor de interpretatie van de ontwikkelingen van de recidive over de tijd worden ook gecorrigeerde recidivetrends gepresenteerd. Schommelingen in het recidive-niveau kunnen namelijk worden veroorzaakt door verschuivingen in de kenmerken van de onderzoekspopulaties. Met de gecorrigeerde recidivecijfers kan getoond worden hoe de strafrechtelijke recidive zich heeft ontwikkeld los van de veranderingen die zich in achtergrondkenmerken hebben voorgedaan. De gecorrigeerde recidive is berekend voor de algemene recidiveprevalentie, recidivefrequentie en de recidiveomvang. Bij de laatste twee uitkomstmaten is rekening gehouden met periodes die mensen in detentie verbleven.

Het onderdeel over financiële sancties is meer exploratief van aard. Voor het vinden van combinaties van (financiële) sancties wordt een *data mining* algoritme toegepast. Op deze combinaties wordt vervolgens de straffenhierarchie van de recidivemonitor toegepast om te zien welke unieke sanctiecombinaties die in ieder geval een financiële straf bevatten, voorkomen. Van de financiële sancties die na deze ontdebelling het meest voorkomen, wordt door toepassing van een correctiemodel berekend hoe de geobserveerde recidiveprevalentie zich verhoudt tot de verwachte recidiveprevalentie op basis van achtergrondkenmerken. Voorts wordt, net als bij de overige onderzoeksgroepen, met een statistisch model gekeken hoe de gecorrigeerde algemene recidiveprevalentie zich ontwikkeld onder de gevolgde cohorten (2008-2017).

Belangrijkste bevindingen per onderzoeksgroep

Volwassen daders

- Het aantal personen dat is veroordeeld volgens het volwassenenstrafrecht is sterk gedaald van 155.941 in 2008 naar 107.705 in 2017.
- De achtergrondkenmerken van de volwassen daders zijn over de tijd nagenoeg hetzelfde gebleven. Opvallend is dat het aantal opgelegde beleidssepots is gestegen in de onderzochte periode.
- Het recidivebeeld is nauwelijks gewijzigd in de onderzochte periode. Zowel de gecorrigeerde recidiveprevalentie, recidivefrequentie als de recidiveomvang is stabiel gebleven over de tijd.
- De meest voorkomende delictcategorieën van recidivestrafzaken van volwassen daders zijn: vermogen zonder geweld, geweld, verkeer en vernieling, lichte agressie en openbare orde. Het aandeel recidivestrafzaken dat een vermogensdelict zonder geweld betrof, is in de periode 2012-2017 gedaald. Hetzelfde geldt voor het aandeel geweldsdelicten en het aandeel delicten dat valt binnen de categorie vernieling, lichte agressie en openbare orde. Relatief gezien is het aandeel verkeersdelicten juist toegenomen.

Volwassen daders met een financiële sanctie

- Ruim 51.000 volwassen daders kregen in 2017 een sanctie opgelegd waarvan een financiële straf een onderdeel uitmaakte. Dit is 48% van de volwassen daders in 2017.
- De strafbeschikking geldboete is de meest voorkomende financiële sanctie-component in 2017. Ook een (on)voorwaardelijke geldboete opgelegd door de rechter komt regelmatig voor, hetzelfde geldt voor de transactie geldsom via het OM.
- Door de invoering van de wet OM-afdoening in 2008 is de transactie geldsom als zwaarste sanctie in de onderzochte periode zeer sterk afgenomen en de strafbeschikking geldboete zeer sterk toegenomen. Verder is de mate waarin een onvoorwaardelijke geldboete werd opgelegd afgenomen, terwijl de voorwaardelijke geldboete als zwaarste sanctie nagenoeg gelijk is gebleven per 1.000 daders.
- De recidiveprevalentie van de financiële hoofdsanctiegroepen (de zwaarste sanctie betreft een onvoorwaardelijke of voorwaardelijke geldboete opgelegd door de rechter, een strafbeschikking of transactie geldsom via het OM) is sterk aan schommelingen onderhevig in de onderzochte periode. Deze worden grotendeels veroorzaakt door verschuivingen in de achtergrondkenmerken van de daders over de tijd. Desondanks zijn er ook wat betreft de gecorrigeerde recidiveprevalentie veranderingen over de tijd waarneembaar; de recidive na een strafbeschikking of transactie geldsom neemt af over de onderzochte periode en de recidive na een voorwaardelijke geldboete neemt toe vanaf cohort 2012.

Jeugdige daders

- Het aantal personen waarbij een strafzaak is afgedaan via het jeugdstrafrecht is zeer sterk gedaald van 24.654 in 2008 naar 8.918 in 2017.
- De achtergrondkenmerken van de jeugdige daders zijn over de tijd nagenoeg hetzelfde gebleven, met uitzondering van het aantal 18-plussers. Dit is te relateren aan de invoering van het adolescentenstrafrecht in 2014/2015. Verder is het aantal beleidssepots gestegen in de onderzochte periode.

- Het recidivebeeld van jeugdige daders verschilt wat betreft de geobserveerde en gecorrigeerde recidive uitkomsten. De geobserveerde recidive van de onderzochte cohorten schommelt wat meer, met een piek in cohort 2015. Echter, de gecorrigeerde recidiveprevalentie, recidivefrequentie en recidiveomvang zijn stabiel gebleven over de tijd.
- De meest voorkomende delictcategorieën van recidivestrafzaken van jeugdige daders zijn: vermogen zonder geweld, geweld, en vernieling, lichte agressie en openbare orde. Het aandeel strafzaken met een verkeersdelict is licht toegenomen over de tijd.

Ex-gedetineerden

- Het aantal personen dat is vrijgekomen uit een PI is afgenomen van 32.093 in 2008 naar 23.302 in 2017.
- De achtergrondkenmerken van ex-gedetineerden zijn over de tijd nagenoeg hetzelfde gebleven. Wel is het type regime bij uitstroom veranderd; een groter aandeel van de ex-gedetineerden komt vrij uit een gesloten gevangenis.
- Het recidivebeeld is weinig veranderd over de onderzochte periode. De gecorrigeerde recidiveprevalentie en recidivefrequentie zijn ongeveer gelijk gebleven. De gecorrigeerde recidiveomvang laat van cohort 2012 tot cohort 2015 een lichte afname zien. In cohort 2015 ligt de gecorrigeerde recidiveomvang weer iets hoger ten opzichte van de twee jaar daarvoor.
- De meest voorkomende delictcategorieën van recidivestrafzaken van ex-gedetineerden zijn: vermogen zonder geweld, vernieling, lichte agressie en openbare orde, en geweld. Het aandeel recidivestrafzaken dat een geweldsdelict betreft, is in de cohorten 2012-2017 gedaald. Het aandeel verkeersdelicten laat na een daling vanaf cohort 2014 weer een stijging zien.

Ex-JJI-pupillen

- Het aantal jeugdigen dat vrij is gekomen uit een JJI is sterk afgenomen van 2.130 in 2008 naar 1.086 in 2017.
- De achtergrondkenmerken van ex-JJI-pupillen zijn over de tijd nagenoeg hetzelfde gebleven. Wel is het type regime bij uitstroom veranderd en zijn meer uitstromers ouder dan 18 jaar. Deze laatste verandering is waarschijnlijk grotendeels het gevolg van de invoering van het adolescentenstrafrecht.
- De recidive van ex-JJI-pupillen fluctueert enigszins over de tijd. Zowel de gecorrigeerde recidiveprevalentie, recidivefrequentie als recidiveomvang van cohort 2014 en 2015 ligt relatief hoog ten opzichte van voorgaande cohorten. De gecorrigeerde recidiveprevalentie van cohort 2016 en 2017 neemt vervolgens weer af. De recidivefrequentie en recidiveomvang konden maar tot cohort 2015 bekeken worden, dus het is nog niet duidelijk of er bij deze uitkomstmaten ook sprake is van een tijdelijke stijging van de recidive.
- De meest voorkomende delictcategorieën van recidivestrafzaken van ex-JJI-pupillen zijn: vermogen zonder geweld, geweld, vernieling, lichte agressie en openbare orde en vermogen met geweld. Het aandeel van de verschillende delictcategorieën verschilt niet veel tussen de onderzochte cohorten.

Ex-werkgestraften

- Het aantal personen dat een werkstraf heeft uitgevoerd, blijft nagenoeg gelijk met 26.176 personen in 2012 en 25.900 in 2017.

- De achtergrondkenmerken van de ex-werkgestraften zijn over de tijd nagenoeg hetzelfde gebleven.
- Het recidivebeeld is nauwelijks gewijzigd sinds cohort 2012. Zowel de gecorrigeerde recidiveprevalentie, recidivefrequentie als de recidiveomvang is stabiel gebleven over de tijd.
- De meest voorkomende delictcategorieën van recidivestrafzaken van ex-werkgestraften zijn: vermogen zonder geweld, verkeer, en geweld. Het aandeel recidivestrafzaken dat een vermogensdelict zonder geweld betreft, is in de periode 2012-2017 gedaald, terwijl relatief gezien het aandeel verkeersdelicten is toegenomen.

Ex-ondertoezichtgestelden

- Het aantal personen waarvan het toezicht is beëindigd, is vrijwel gelijk gebleven in de onderzochte periode, in 2012 is bij 9.657 personen een toezicht beëindigd en in 2017 bij 10.195 personen.
- De achtergrondkenmerken van de ex-ondertoezichtgestelden zijn over de tijd nagenoeg hetzelfde gebleven.
- Het recidivebeeld is niet veel gewijzigd in de onderzochte periode. Zowel de gecorrigeerde recidiveprevalentie, recidivefrequentie als de recidiveomvang is stabiel gebleven over de tijd.
- De meest voorkomende delictcategorieën van recidivestrafzaken van ex-ondertoezichtgestelden zijn: vermogen zonder geweld, geweld, en verkeer. Het aandeel verkeersdelicten is licht toegenomen over de tijd.

Beperkingen

Een eerste beperking van dit onderzoek is dat alleen criminaliteit die onder de aandacht komt van het OM en leidt tot een veroordeling in een strafzaak in het onderzoek wordt meegenomen. Lang niet alle criminaliteit komt ter kennis van de politie. Bovendien leiden niet alle delicten die wel bij de politie bekend zijn tot een strafzaak. Een tweede beperking is dat registratiedata, zoals de OBJD, fouten kan bevatten. In het huidige onderzoek lijken bepaalde sanctieonderdelen niet in de OBJD te zijn opgenomen. Als gevolg hiervan is er waarschijnlijk sprake van een onderschatting van het aantal financiële sancties en combinaties met andere sancties die opgelegd zijn aan volwassen daders. Ten derde is een beperking dat we geen rekening konden houden met *alle* gebeurtenissen (zoals verblijf in een residentiele instelling of verhuizing naar het buitenland) die de *at risk* periode (de periode waarin personen in de gelegenheid zijn om te recidiveren) beïnvloeden. De gepresenteerde cijfers geven hierdoor een minder goed beeld van de kans dat een individu uit een bepaalde onderzoeksgroep recidiveert omdat er ook recidive wordt gemeten van personen die niet of nauwelijks in de gelegenheid waren om een recidivedelict te plegen in Nederland. Ten slotte zijn er nog beperkingen die betrekking hebben op het berekenen van de gecorrigeerde recidivecijfers. Hoewel we in deze studie gecorrigeerd hebben voor verschillende achtergrondkenmerken waarvan bekend is dat ze in het algemeen sterke voorspellers zijn van recidive (zoals geslacht, geboorteland, leeftijd en strafrechtelijke carrière) kunnen er ook andere factoren zijn die invloed hebben op recidive maar waarvoor niet gecorrigeerd is. Een voorbeeld hiervan zijn macrofactoren zoals het ophelderingspercentage of de aangiftebereidheid.

Toekomstig onderzoek

Het huidige onderzoek behelst de meest recente meting van de tweejaarlijkse recidivemetingen onder een aantal vaste dadergroepen. Het doel van de tweejaarlijkse herhaalmetingen, en dus van deze studie, is om periodiek inzicht te geven in de ontwikkeling van recidive van diverse dadergroepen. Met het huidige onderzoek kunnen *geen* uitspraken gedaan worden over de effectiviteit van verschillende sancties, noch kan de hoogte van de recidive tussen de onderzoeksgroepen worden vergeleken. Dit komt ten eerste door de overlap tussen de onderzoeksgroepen; een persoon in de onderzoeksgroep ex-werkgestraften kan bijvoorbeeld naast een werkstraf een vrijheidsstraf opgelegd hebben gekregen en daarom ook onderdeel uitmaken van de onderzoeksgroep ex-gedetineerden. Een tweede reden is dat de onderzoeksgroepen wat betreft achtergrondkenmerken sterk uiteenlopen en de achtergrondkenmerken weer van invloed zijn op de kans om te recidiveren.

Op basis van de huidige studie is het bovendien lastig om de recidivetrends te duiden. Het is niet bekend waarom de recidivetrends van de diverse onderzoeksgroepen de afgelopen jaren overwegend stabiel zijn gebleven. Liggen hieraan bijvoorbeeld registratie-effecten, het sociaaleconomische klimaat of bepaalde beleidsmaatregelen ten grondslag? Uit eerder onderzoek is gebleken dat dit lastig te onderzoeken is. Een manier om meer zicht te kunnen krijgen op de duiding van een recidivetrend is door te kijken in hoeverre een waargenomen trend zichtbaar is in de gehele onderzoeksgroep of dat juist een bepaald gedeelte van de onderzoeksgroep afwijkt. Dergelijk onderzoek kan leiden tot aanwijzingen over mogelijke verklaringen van de gevonden recidivetrends.

Hoewel het verklaren van (landelijke) recidivetrends van de diverse onderzoeksgroepen ook in toekomstig onderzoek erg lastig kan blijken, is het wellicht wel mogelijk om met ander type onderzoek (meer) inzicht te verkrijgen in de effecten van de sancties waarmee de onderzoeksgroepen te maken krijgen. Meer inzicht in de effectiviteit van sancties is van belang omdat dit belangrijke informatie kan opleveren voor beleidsmakers, uitvoeringsorganisaties, het OM en rechters. We bevelen daarom aan om, naast het periodiek monitoren van de mate waarin diverse onderzoeksgroepen recidiveren, toekomstig onderzoek (meer) te richten op de effectiviteit van straffen, maatregelen en justitiële interventies. Bijvoorbeeld door in onderzoek de effecten van alternatieve sancties met elkaar te vergelijken. Dit kan dan replicatieonderzoek betreffen van sancties waar al eerder de effectiviteit bekeken is of juist onderzoek naar sancties waar eerder nog nauwelijks onderzoek naar gedaan is, zoals financiële sancties. Onderzoek naar de effectiviteit van straffen en maatregelen hoeft zich echter niet alleen te richten op het vergelijken van alternatieve sancties maar kan ook betrekking hebben op de invulling van een sanctie. Met dergelijk onderzoek zou achterhaald kunnen worden of er aanwijzingen zijn dat een bepaalde invulling van justitieel ingrijpen meer of minder effectief lijkt. Daarnaast is het relevant om te bekijken of het effect van een sanctie varieert over bepaalde groepen daders. Het is bijvoorbeeld de vraag of een bepaalde sanctie of maatregel even effectief is voor daders met verschillende soorten achtergrondkenmerken (bijvoorbeeld sekse, leeftijd, type delict). Aangezien de OBJD demografische gegevens én longitudinale informatie bevat over het strafrechtelijk verleden (zowel wat betreft eerdere veroordelingen als wat betreft eerder opgelegde straffen) kunnen diverse subgroepen in onderzoek naar de effectiviteit van sancties worden onderscheiden. Tot slot bevelen we aan om in onderzoek naar de

effectiviteit van straffen en maatregelen niet (per se) alleen nieuwe strafzaken als uitkomstmaat te betrekken. Toekomstig onderzoek zou in grotere mate ook andere uitkomstmaten kunnen betrekken zoals politierecidive, veranderingen in de hoeveelheid recidivedelicten, het proces van stoppen met criminaliteit (*desistance*), arbeidsparticipatie, et cetera. Op deze manier kan beter worden aangesloten bij de kenmerken van een onderzoeksgroep, het is voor een dadergroep die zeer frequent delicten pleegt bijvoorbeeld interessant om over een langere periode te kijken naar de af- of toename van het aantal gepleegde delicten. Tevens kan er door meer uitkomstmaten dan alleen recidive in het onderzoek te betrekken meer inzicht gecreëerd worden in de directe uitkomsten van een straf (is men bijvoorbeeld met de ene sanctie beter in staat om werk te behouden dan met de andere sanctie). Daarnaast kunnen aanvullende uitkomstmaten wellicht ook inzicht geven in onbedoelde consequenties van een straf (leidt een bepaalde sanctie bijvoorbeeld tot een verhoogde kans op een verblijf in detentie).

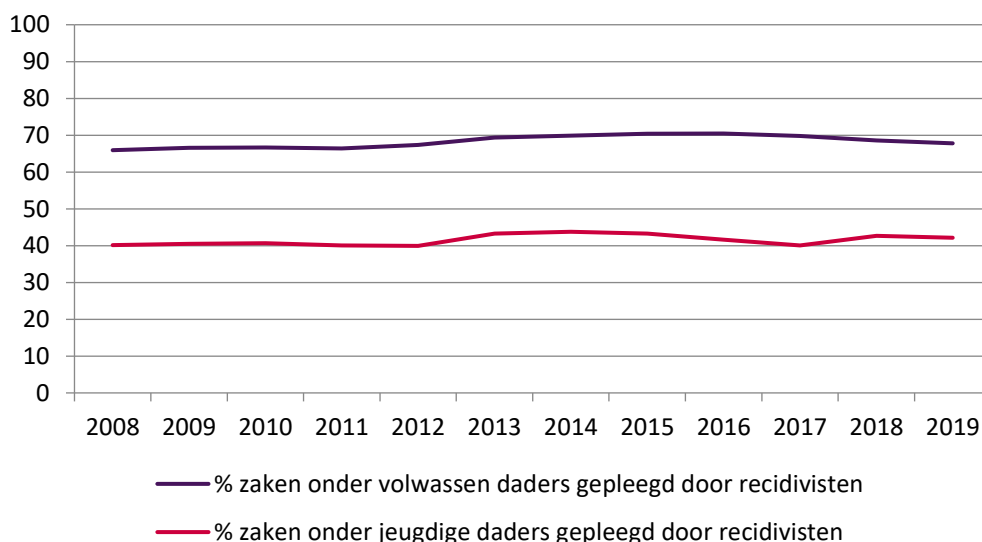
Tot slot

In de huidige studie is de recidive van volwassen daders, jeugdige daders, ex-gedetineerden, ex-JJI-pupillen, ex-werkgestraften en ex-ondertoezichtgestelden in kaart gebracht. De uitstroomcohorten 2008 tot en met 2017 stonden centraal in dit onderzoek en wat betreft recidive is gekeken naar delicten gepleegd tot juli 2020. Over het algemeen kan gezegd worden dat de mate van recidive in de onderzochte periode weinig veranderd is. Bij de volwassen onderzoeksgroepen (volwassen daders, ex-gedetineerden, ex-werkgestraften en ex-ondertoezichtgestelden) is geen duidelijke daling of stijging van de recidive over de tijd waarneembaar. De geobserveerde recidive van jeugdige daders en de ex-JJI-pupillen laat een kleine piek zien in de cohorten 2014 en 2015. De tweejarige recidiveprevalentie van de cohorten 2016 en 2017 ligt weer ongeveer op hetzelfde niveau als de recidiveprevalentie van de cohorten voor 2014. Bij de volgende herhaalmeting van de recidive onder de verschillende onderzoeksgroepen zullen we zien hoe de trends zich verder ontwikkelen.

1 Inleiding

Criminaliteit heeft grote maatschappelijke gevolgen, zowel op fysiek, psychisch, en financieel vlak voor het slachtoffer (Lamet & Wittebrood, 2009), als op economisch vlak voor de samenleving (Akkermans & Gielen, 2020). Onderzoek heeft uitgewezen dat een groot deel van de in Nederland geregistreerde misdrijven wordt gepleegd door mensen die al eerder met justitie in aanraking zijn gekomen (Wartna, 2009). In 2019 heeft bijna 68% van de strafzaken binnen het volwassenen strafrecht die geleid hebben tot een veroordeling van de rechter of een afdoening door het OM betrekking op daders die al eerder een veroordeling van de rechter of een afdoening van het OM op hun naam hebben staan.¹ Uit figuur 1 blijkt dat dit aandeel licht is gestegen vanaf 2008 tot 2013. In de jaren daarna is het aandeel nagenoeg constant gebleven. Sinds 2016 daalt het aandeel personen, waarvan bekend is dat zij tot de groep recidivisten behoren, licht. Voor strafzaken binnen het jeugdstrafrecht die hebben geleid tot een veroordeling door de rechter of een afdoening door het OM geldt dat in 2019 42% is gepleegd door 'bekende' daders. Het aandeel jeugdigen dat al eerder een strafzaak heeft gehad naar aanleiding van een gepleegd delict is redelijk stabiel over de periode 2008 tot en met 2019. Over de gehele periode blijft het aandeel strafzaken naar aanleiding van delicten die gepleegd wordt door personen die al eerder met justitie in aanraking kwamen zowel onder volwassenen als onder jeugdige daders substantieel.

Figuur 1 Aandeel strafzaken in een jaar^a naar aanleiding van delicten gepleegd door recidivisten (%)

Noot: bron: eigen berekening op basis van geregistreerde zaken in OBJD.

^a jaar van afdoening sanctie.

¹ Als in dit rapport gesproken wordt over veroordelingen of strafzaken dan gaat het niet alleen om strafzaken die zijn geëindigd in een schuldigverklaring door de rechter, maar ook om strafzaken die zijn afgedaan door het OM (inclusief beleidssepots). Vrijspraken, technische sepots en andere technische beslissingen worden hier niet toe gerekend.

Gezien de maatschappelijke gevolgen van criminaliteit en het gegeven dat in veel strafzaken daders terecht staan die al eerder met justitie in aanraking kwamen, is het niet verwonderlijk dat het voorkómen van (strafrechtelijke) recidive een belangrijk onderdeel is van het justitiële beleid. In de afgelopen jaren is een grote verscheidenheid van beleidsmaatregelen, gericht op zowel volwassenen als jeugdigen, geïmplementeerd om de recidive te verminderen (voor een overzicht, zie Homburg et al., 2017). Het meest recente beleidsprogramma om recidive te voorkomen is het programma Koers en Kansen. Koers en kansen is een gezamenlijke aanpak van justitie, zorg en gemeenten om de sanctie-uitvoering te vernieuwen. Binnen dit programma richt men zich op drie veranderlijnen. Sancties moeten aansluiten op de lokale situatie ('veilig dichtbij') en op het profiel van de dader ('levensloop centraal'). Daarnaast pleit Koers en kansen voor meer ruimte om te werken aan het maatschappelijk resultaat ('vakmanschap voorop').

Om zicht te houden op de ontwikkeling van recidive berekent het WODC sinds 2005 periodiek de strafrechtelijke recidive van verschillende onderzoeksgroepen die met justitie in aanraking zijn gekomen, te weten alle volwassen en jeugdige daders, ex-gedetineerden, ex-JJI-pupillen en ex-tbs-gestelden. Sinds 2014 wordt ook de (ontwikkeling van de) recidive van ex-reclassenten beschreven en sinds 2018 wordt naast de recidive van ex-tbs-gestelden ook de recidive van daders in de overige Forensische Zorg beschreven. Over de daders in de Forensische zorg (inclusief tbs) wordt apart verslag gedaan (zie voor de laatste rapportage, Drieschner et al., 2020).

Het huidige onderzoek is een vervolg op het in 2019 uitgebrachte rapport 'Recidive onder justitiabelen in Nederland: Verslag over de periode 2006 tot en met 2018' (Weijters et al., 2019). Hierin werd gekeken naar de recidive van daders van wie de strafzaak is afgedaan in de periode 2006 tot en met 2015 of die in die periode zijn uitgestroomd. Uit het onderzoek bleek dat na een jarenlange daling met name de recidiveprevalentie van de jeugdige daders en de groep ex-JJI-pupillen de laatste jaren gestegen was. Ook de recidiveprevalentie van de volwassen daders was licht toegenomen. De algemene recidiveprevalentie van de ex-gedetineerden, ex-werkgestraften en ex-ondertoezichtgestelden was over de hele onderzoeksperiode bezien licht gedaald. Echter, bij deze groepen had de sterkste daling van de recidiveprevalentie zich voornamelijk voorgedaan onder de 'oudste' cohorten, te weten de cohorten van 2006 tot en met 2011.

In voorliggend onderzoek worden geüpdatete recidivecijfers gepresenteerd van de verschillende onderzoeksgroepen, i.c. alle volwassen en jeugdige daders, ex-gedetineerden, ex-JJI-pupillen en ex-reclassenten. Het gaat om daders van wie de strafzaak is afgedaan in de periode 2008 tot en met 2017 in Nederland, personen die in de periode 2008 tot en met 2017 zijn uitgestroomd uit een Nederlandse PI of JJI, en daders die in de periode van 2012 tot en met 2017 een werkstraf of toezicht hebben afgerond.² We kijken tot juli 2020 of men een nieuw delict in Nederland heeft gepleegd dat leidde tot een afdoening door het OM of een veroordeling door de rechter. Het is belangrijk om op te merken dat we kijken naar recidive van de genoemde onderzoeksgroepen en niet naar recidive na een bepaalde sanctie. De onderzoeksgroep ex-gedetineerden bestaat bijvoorbeeld uit personen die in detentie verbleven. Dat hoeft echter niet te betekenen dat al deze personen een (onvoor-

² Vanwege de kwaliteit van de data is ervoor gekozen om de onderzoeksgroep ex-reclassenten pas vanaf 2012 in beeld te brengen.

waardelijke) vrijheidsstraf opgelegd kregen. Het is ook mogelijk dat zij eerder een geldboete opgelegd kregen, maar deze niet betaald hebben en daarom een korte periode in detentie moesten verblijven. De groep ex-werkgestraften bestaat uit personen die een werkstraf hebben afgerond, maar zij kunnen naar aanleiding van dezelfde strafzaak eerder ook een vrijheidsstraf hebben uitgezeten of in detentie hebben verbleven naar aanleiding van voorlopige hechtenis.³ De recidivecijfers van de verschillende onderzoeksgroepen dienen dus niet geïnterpreteerd te worden als recidive na een specifieke sanctie.

Ten opzichte van de vorige rapportage wordt in deze meting ingezoomd op een aantal extra onderwerpen. Ten eerste wordt op verzoek van de beleidsdirectie Sanctietoepassing en Jeugd (DSenJ) in het huidige onderzoek specifiek gekeken naar financiële sancties, zoals geldboetes, transacties, ontnemingsmaatregelen en schadevergoedingsmaatregelen. In de recidivemonitor worden doorgaans alle financiële sancties als één categorie gerapporteerd. Deze categorie is verreweg de grootste van de opgelegde sancties aan volwassenen en bevat de laatste jaren gemiddeld genomen ongeveer 40% van alle volwassen personen in een cohort. Er is behoefte aan een meer gedifferentieerd beeld van in hoeverre deze sancties worden opgelegd aan volwassen daders. Wat betreft recidive na financiële sancties zullen we ingaan op recidive na een geldboete, opgelegd door het OM of de rechter, en na een transactie geldsom.

Tot slot gaan we in de huidige studie uitgebreider in op de type delicten van de strafzaken die de onderzoeksgroepen plegen binnen twee jaar. Hiermee proberen we meer inzicht te geven in het soort recidivedelicten die zijn gepleegd. We kijken bovendien ook of en hoe de relatieve verdeling van delicttypes van de recidivestrafzaken verandert over de tijd.

1.1 Onderzoeksvragen

Naast een drietal algemene onderzoeksvragen (die opgaan voor alle onderzoeksgroepen) zijn twee aanvullende onderzoeksvragen toegevoegd voor de extra onderwerpen die in de onderhavige studie wordt belicht.

De algemene onderzoeksvragen luiden als volgt:

- 1 Wat zijn de achtergrondkenmerken van personen die in de periode 2008 tot en met 2017 zijn veroordeeld, zijn vrijgekomen uit een PI of een JJI, een werkstraf bij de reclassering hebben uitgevoerd of onder toezicht van de reclassering hebben gestaan?

Voor alle dadergroepen wordt gekeken naar statische⁴ achtergrondkenmerken waarvan we weten dat ze een sterke samenhang met recidive hebben (zie bijvoorbeeld: Wartna, 2009; Zebel et al., 2013). Het gaat hierbij om sekse, leeftijd, geboorteland, type delict en gegevens over eventuele eerdere justitiecontacten. Voor ex-gedetineerden en ex-JJI-pupillen zal tevens in kaart worden gebracht hoe lang men in detentie heeft verbleven. Bij de ex-gedetineerden wordt verder gekeken naar het regime bij uitstroom en bij de ex-JJI-pupillen naar de titel van het verblijf bij uitstroom. Voor ex-werkgestraften wordt ook gekeken naar de duur van de werkstraf,

³ In paragraaf 2.1.5 gaan we dieper in op de overlap tussen de onderzoeksgroepen.

⁴ Statische kenmerken zijn kenmerken die niet kunnen veranderen of alleen maar in één richting, zoals leeftijd.

de uitvoering van de werkstraf (extern bij een organisatie of een groeps-project bij Reclassering Nederland) en de wijze waarop de werkstraf beëindigd is. Bij de ex-ondertoezichtgestelden gaan we tevens in op het justitiële kader bij de start van het toezicht, de duur dat een persoon onder toezicht heeft gestaan en de wijze waarop het toezicht beëindigd is.

- 2 Wat is het recidivebeeld van de verschillende onderzoeksgroepen over de tijd:
 - welk deel kwam binnen twee jaar opnieuw in aanraking met justitie (prevalentie)?
 - wat is het gemiddeld aantal nieuwe justitiecontacten per recidivist per jaar (frequentie)?
 - wat is het gemiddeld aantal nieuwe justitiecontacten per 100 daders per jaar (omvang)?
 - welke typen recidivedelicten werden gepleegd binnen twee jaar (soort recidive)?

In het onderzoek wordt ten eerste gekeken naar de prevalentie van algemene recidive. Dat wil zeggen, het deel van de onderzoeksgroep waarbij sprake is van een nieuwe strafzaak naar aanleiding van een misdrijf, die eindigde in een schuldig-verklaring door de rechter of een afdoening door het Openbaar Ministerie. Voor ex-JJI-pupillen en ex-gedetineerden wordt tevens gekeken naar de prevalentie van 'vrijheidsstraf'-recidive (i.e., opnieuw een (deels) onvoorwaardelijke vrijheidsbenemende straf of maatregel). De prevalentie van recidive wordt bepaald met behulp van survivalanalyse, zodat rekening wordt gehouden met het gegeven dat de observatietermijn soms korter is dan twee jaar.⁵ Ten tweede kijken we in dit onderzoek naar de frequentie van algemene recidive. Deze uitkomstmaat wordt gedefinieerd als het gemiddeld aantal strafzaken per recidivist. Ten derde kijken we naar de omvang van algemene recidive, dat is het gemiddeld aantal strafzaken per 100 daders uit de onderzoeksgroep (ongeacht of deze wel of niet gerecidiveerd hebben). Zowel voor de frequentie als de omvang houden we er rekening mee dat een persoon in detentie kan verblijven gedurende de observatieperiode. We berekenen dan ook een gemiddelde frequentie en omvang per jaar zonder detentie.⁶ Tot slot, en dit is nieuw ten opzichte van eerdere recidivemetingen, besteden we in deze meting ook aandacht aan het type recidivedelict dat is gepleegd, dus wordt bijvoorbeeld gerecidiveerd met een geweldsdelict of met een vermogensdelict.

- 3 Hoe ontwikkelt de recidive zich over de tijd onder de verschillende dadergroepen gecontroleerd voor verschillen in achtergrondkenmerken en kenmerken van de geschiedenis?

⁵ De prevalentie van recidive wordt berekend binnen twee jaar, maar hiervoor wordt een minimale onderzoeksperiode van 2,5 jaar gebruikt, namelijk van eind 2017 t/m half 2020. Dit extra half jaar wachttijd is ten eerste toegevoegd zodat de meeste registratieachterstanden verdwenen zijn. Ten tweede is het extra half jaar nuttig zodat er voor uitgangszaken van de jeugdige en volwassen dadergroepen die eindigden in een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf er meer observatietijd beschikbaar is. Immers, de duur tot recidive wordt ingekort met de geschatte duur die men in detentie verblijft. Ook al kan de observatieduur hierdoor korter dan twee jaar worden (net als door tussentijds overlijden), kan met behulp van survivalanalyse toch voor de hele onderzoeksgroep geschat worden hoe hoog het recidivepercentage binnen twee jaar is.

⁶ Op dit punt wijkt de in dit rapport gerapporteerde frequentie en omvang af van de frequentie en omvang zoals gepresenteerd wordt in REPRIS. REPRIS is te raadplegen via de volgende link: <https://wodc-repris.nl/Repris.html>.

Met behulp van Cox-regressie wordt de samenhang van verschillende achtergrondkenmerken met het vóórkomen van recidive (de prevalentie) geanalyseerd. Met gebruikmaking van modellen voor tellingsdata wordt de frequentie en omvang gemodelleerd. Met behulp van deze modellen kan worden geschat hoezeer deze kenmerken van invloed zijn op de kans dat er op enig moment sprake is van recidive. De modellen worden ingezet om de waargenomen recidivetrends te corrigeren voor de invloed van verschuivingen op de gemeten achtergrondkenmerken. Daardoor kan in de rapportage de best mogelijke beschrijving worden gegeven van de ontwikkeling in de landelijke recidivecijfers die niet kan worden teruggevoerd op verschuivingen in populatiecompositie op de kenmerken waarvoor gecontroleerd wordt. Voor de recidivetrends in prevalentie, frequentie en omvang zullen gecorrigeerde recidivecijfers berekend worden.

Naar aanleiding van het verzoek van DSenJ om ook naar financiële sancties opgelegd aan volwassen daders te kijken, zijn de onderzoeksvragen vier en vijf toegevoegd:

- 4 Welke financiële sancties werden in 2017 aan volwassen daders opgelegd?
- welk deel van de daders kreeg te maken met financiële sancties en om welke typen financiële sancties ging het daarbij?
 - met welke straffen werden deze financiële sancties gecombineerd?

We geven inzicht in de diverse typen financiële sancties die door het OM of de rechterlijke macht zijn opgelegd en met welke overige straffen deze financiële sancties werden gecombineerd. De combinatie met overige straffen wordt bekeken om te kunnen zien hoe vaak financiële sancties schuilgaan onder zwaardere sanctiegroepen.

Om een voor de huidige praktijk zo relevant mogelijk beeld van de straffencombinaties te leveren, gaan we specifiek in op het laatste cohortjaar (2017). Het sanctielandschap is namelijk sterk gewijzigd over de periode 2008 tot en met 2017. Vanaf 1 februari 2008 is de wet OM-afdoening (Ministerie van Justitie, 2006) gefaseerd ingevoerd, waardoor het OM naast transacties ook via de strafbeschikking tot op een bepaalde hoogte straffen - uitgezonderd vrijheidsbenemende straffen en strafrechtelijke maatregelen - op mag leggen die voorheen alleen de rechter kon opleggen. Daarnaast kan het OM sinds de ingang van de wet ook voorwaarden opleggen. Over de jaren heeft de strafbeschikking (zoals bedoeld) in toenemende mate de transactie vervangen. We focussen ons verder op volwassen daders omdat financiële sancties in veel mindere mate aan jeugdige daders worden opgelegd.

- 5 Wat is het recidivebeeld na geldboetes (opgelegd door het OM of de rechter) of de transactie geldsom bij volwassen daders?
- welk deel kwam opnieuw in aanraking met justitie (prevalentie) en in hoeverre komt dit overeen met de voorspelde recidive op basis van achtergrondkenmerken en kenmerken van de justitiële geschiedenis?
 - hoe ontwikkelt de recidive zich over de tijd gecontroleerd voor verschillen in achtergrondkenmerken en kenmerken van de justitiële geschiedenis?

Vervolgens zal er inzicht worden gegeven in de mate van recidive na oplegging van een straf waarbij de financiële sanctie de zwaarste sanctie vormt. Voor de overzichtelijkheid is besloten om in dit rapport inzicht te geven in de recidive na de oplegging van vier hoofdvormen van financiële sanctiemodaliteiten, te weten de onvoorwaardelijke en voorwaardelijke geldboete opgelegd door de rechter, de

strafbeschikking geldboete en de transactie geldsom. Deze laatste twee typen financiële sancties worden exclusief opgelegd door het OM.

Naar verwachting gaat het bij de daders met een financiële sanctie om een bijzondere subpopulatie van de dadergroep. Het is namelijk bekend dat volwassen daders van verkeersmisdrijven (doorgaans een kwart van de daderpopulatie) vaker te maken hebben met financiële sancties dan overige daders en zij hebben andere achtergrondkenmerken (zie bijv. Blom et al., 2011). Voorts valt te verwachten dat er verschillen zijn tussen personen die een van de vier hoofd-vormen van financiële sanctiemodaliteiten opgelegd krijgen. De maximale hoogte van de geldboete opgelegd door de rechter ligt bijvoorbeeld veel hoger dan die van de strafbeschikking, terwijl de maximale hoogte van de strafbeschikking geldboete weer hoger ligt dan de maximale transactie geldsom. We vermoeden daarom dat personen die deze straffen krijgen opgelegd sterk verschillen qua achtergrondkenmerken (zoals de justitiële voorgeschiedenis of demografische kenmerken). Om de recidivecijfers uitgesplitst naar deze vier typen financiële sancties in perspectief te plaatsen, zullen we deze daarom afzetten tegen de voorspelde recidive op basis van diverse achtergrondkenmerken, zoals de justitiële voorgeschiedenis. Daarnaast zullen we ook ingaan op de ontwikkeling van de waargenomen recidiveprevalentie van de financiële hoofdsancties over de tijd. Dit doen we om te zien in hoeverre de vier onderscheiden typen financiële sancties eenzelfde recidiveontwikkeling over de tijd laten zien. Hierbij zullen we ook corrigeren voor de invloed van verschuivingen op de gemeten achtergrond-kenmerken (zoals de justitiële voorgeschiedenis of demografische kenmerken). Op deze manier kan de best mogelijke beschrijving worden gegeven van de ontwikkeling in de recidivecijfers die niet kan worden teruggevoerd op verschuivingen in populatiecompositie op de kenmerken waarvoor gecontroleerd wordt.

1.2 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 beschrijven we de methoden en analysetechnieken die in dit onderzoek worden toegepast. Hierbij gaan we in op de wijze waarop de verschillende onderzoeksgroepen zijn samengesteld, de operationalisering van recidive en vermelden we de technische details van de gehanteerde analysetechnieken. In de hoofdstukken 3, 4 en 5 staan de resultaten weergegeven. Hoofdstuk 3 heeft betrekking op de achtergrondkenmerken en recidive van de volwassen en jeugdige daders. In hoofdstuk 4 staan de resultaten beschreven van de ex-gedetineerden en de ex-JJI-pupillen. Hoofdstuk 5 heeft betrekking op de reclasseringscliënten, te weten de ex-werkgestraften en ex-ondertoezichtgestelden. In hoofdstuk 6 recapituleren we de belangrijkste resultaten en proberen we deze te duiden.

2 Methode

De metingen van de Recidivemonitor zijn gebaseerd op gegevens onttrokken aan de Onderzoeks- en Beleidsdatabase Justitiële Documentatie (OBJD). De OBJD is een gepseudonimiseerde versie van het Justitiële Documentatiesysteem (JDS), het wettelijke registratiesysteem van de afdoeningen van strafzaken. Het JDS geeft voor alle (rechts)personen die met justitie in aanraking zijn gekomen een overzicht van strafzaken in Nederland waarin zij als verdachte centraal stonden. Van elke strafzaak is geregistreerd wanneer en bij welk parket de zaak werd aangemeld, om welke delicten het ging, en hoe en door welke instantie de zaak is afgedaan. Het gebruik van deze bron impliceert dat alleen de criminaliteit die onder de aandacht komt van het Openbaar Ministerie (OM) met het onderzoek in kaart wordt gebracht. Delicten en daders die niet worden opgespoord en niet aan het OM worden doorgegeven, blijven buiten beschouwing. Dit geldt eveneens voor de recidive: alleen recidivedelicten die zijn opgespoord en worden vervolgd door het OM worden in kaart gebracht.

Details van de werkwijze van de Recidivemonitor zijn te vinden op de website van het WODC.⁷ Op de WODC-site is ook een brochure (Wartna et al., 2011) te vinden waarin toegelicht wordt hoe de zaak- en delictgegevens uit de OBJD worden verwerkt om tot een beschrijving van de recidive van justitiabelen te komen. Beschreven wordt onder andere hoe wetsartikelen worden omgezet naar delicttypen, hoe de afdoeningsinformatie wordt ingedeeld en welke datumvelden worden gebruikt om de strafzaken in de juiste volgorde te krijgen.

De uitkomsten in dit rapport hebben betrekking op complete daderpopulaties en geven alleen het landelijke beeld. Hoewel cijfers over de prevalentie van recidive beschikbaar zijn tot recidive tien jaar na de afdoening van de uitgangszaak, het vertrek uit de inrichting of het beëindigen van de werkstraf of het toezicht⁸, richt de beschrijving in dit onderzoek zich op de prevalentie van nieuwe justitiecontacten in de eerste twee jaar na afloop van de straf voor het originele delict. Hiermee kan een goed beeld worden gegeven van de terugval op de korte termijn. Cijfers over de langere termijn zijn te raadplegen via REPRIS, een webapplicatie waarmee de geobserveerde (en dus niet gecorrigeerde) recidivecijfers voor de verschillende dadergroepen op te vragen zijn.⁹ Via deze webapplicatie kan ook inzicht verkregen worden over recidive van uitstroomcohorten voor 2008.¹⁰

2.1 Onderzoeksgroepen

In dit rapport onderscheiden we verschillende groepen justitiabelen. In box 1 worden de definities van de dadergroepen beschreven. Ten eerste kijken we naar jeugdige en volwassen daders van wie de strafzaak is afgedaan in de periode 2008

⁷ <https://www.wodc.nl/onderzoek-in-uitvoering/statistiek-en-monitoring/recidivemonitor>.

⁸ Voor de ex-werkgestraften en ex-ondertoezichtgestelden is de recidiveprevalentie tot 8 jaar beschikbaar.

⁹ REPRIS is te raadplegen via de volgende link: <https://wodc-repris.nl/Repris.html>. In REPRIS zijn alleen geobserveerde recidivecijfers op te vragen. Gecorrigeerde recidivecijfers zijn alleen te vinden in onderzoeksrapporten.

¹⁰ Van de ex-werkgestraften en ex-ondertoezichtgestelden kunnen slechts cijfers opgevraagd worden vanaf cohort 2012.

tot en met 2017. We kijken daarnaast specifiek naar volwassen daders die onder meer een financiële sanctie opgelegd hebben gekregen van het OM of de rechter. De onderzoeksgroep ex-gedetineerden en ex-JJI-pupillen bestaat uit personen die in de periode 2008 tot en met 2017 zijn uitgestroomd uit respectievelijk een PI of JJI. Ex-reclassenten worden gevolgd vanaf het einde van de werkstraf of het toezicht in de periode 2012 tot en met 2017.¹¹ Het laatste uitstroomcohort in alle onderzoeksgroepen betreft 2017. Hier is voor gekozen omdat voor het recidiveonderzoek gegevens worden gebruikt van strafzaken die tot 1 juli 2020 zijn geregistreerd in de OBJD. Door registratieachterstanden kunnen voor recentere uitstroomcohorten geen betrouwbare recidivecijfers gerapporteerd worden. In de paragrafen hieronder is meer uitgebreid toegelicht hoe de onderzoeksgroepen zijn samengesteld.

Box 1 Definities dadergroepen

Volwassen daders	Daders met een strafzaak naar aanleiding van een misdrijf, afgedaan via het volwassenenstrafrecht.
Volwassen daders met een financiële sanctie ^a	Daders met een strafzaak naar aanleiding van een misdrijf, afgedaan via het volwassenen strafrecht met onder meer een financiële sanctie opgelegd door het OM of de rechter.
Jeugdige daders	Daders met een strafzaak naar aanleiding van een misdrijf, afgedaan via het jeugdstrafrecht.
Ex-gedetineerden	Personen die werden ontslagen uit een penitentiaire inrichting met uitzondering van degenen die uitstroomden uit vreemdelingenbewaring of zij die wachtten op uitzetting.
Ex-JJI-pupillen	Personen uitgestroomd uit een justitiële jeugdinrichting, opgenomen op strafrechtelijke titel.
Ex-werkgestraften	Meerderjarigen die een werkstraf onder begeleiding van of namens één van de reclasseringsinstellingen voor volwassenen hebben beëindigd.
Ex-ondertoezichtgestelden	Meerderjarigen die een periode onder toezicht stonden bij één van de reclasseringsinstellingen voor volwassenen.

^a In de recidivemeting worden alleen volwassen daders betrokken die een geldboete (afgedaan door het OM of de rechter) of een transactie geldsom kregen opgelegd.

2.1.1 Volwassen en jeugdige daders

Als eerste kijken we naar de recidive van volwassen en jeugdige daders. Het gaat hierbij om daders die in de periode van 2008 tot en met 2017 door het OM zijn vervolgd naar aanleiding van een misdrijf,¹² afgedaan met een transactie, een

¹¹ Ex-reclassenten worden pas vanaf 2012 gevolgd omdat de datakwaliteit van cohort 2010 en 2011 ter discussie staat. Er zijn aanwijzingen dat hetzij de start of het einde van de werkstraf of het toezicht niet goed geregistreerd is. De recidive van deze cohorten kan dan ook niet nauwkeurig genoeg worden bepaald.

¹² Het betreft alleen rechtbankzaken. Kantonzaken (die gaan om overtredingen) worden niet meegeteld.

beleidssepot,¹³ een strafbeschikking of een straf of maatregel opgelegd door de rechter. Er wordt onderscheid gemaakt tussen daders die volgens het volwassenenstrafrecht worden berecht, de volwassen daders, en daders die een volgens het jeugdstrafrecht worden berecht, de jeugdige daders. Een cohort wordt gedefinieerd door alle personen te selecteren van wie een geldige strafzaak is afgedaan binnen een bepaald jaar (d.i. dat ze een beslisdatum hebben binnen dat jaar). De uitgangszak van de persoon binnen dat cohort is die zaak die *a/s eerste* binnen een bepaald jaar met een geldige afdoening wordt afgedaan. Een persoon kan dus maar éénmaal per cohort voorkomen. Voor het maken van het onderscheid tussen jeugdige en volwassen daders en het samenstellen van de gegevensbestanden zijn de volgende keuzes gemaakt, waarbij een eerdergenoemde conditie prevaleert boven de latere:

- Als de indicator kinderstrafrecht in de OBJD op 'ja' staat, betreft het een zaak van een jeugdige dader, als hij op 'nee' staat is het een zaak volgens het volwassenenstrafrecht.
- Daders veroordeeld door de kinderrechter worden ingedeeld bij jeugdige daders (het forum betreft kinderrechter).
- Als een sanctie is opgelegd die alleen aan jeugdigen kan worden opgelegd (bijvoorbeeld jeugddetentie), dan betreft het een zaak van jeugdige dader. Als een sanctie is opgelegd die alleen aan volwassenen kan worden opgelegd (bijvoorbeeld een (on)voorwaardelijke gevangenisstraf), dan betreft het een zaak van een volwassen dader.
- Als iemand op de pleegdatum van een van de feiten in een zaak minderjarig is, dan betreft het een jeugdige dader.

De hierboven genoemde definitie van regime zorgt er dus voor dat een minderjarige die wordt veroordeeld volgens het volwassenenstrafrecht tot de volwassen dadergroep wordt gerekend en andersom dat meerderjarigen veroordeeld volgens het jeugdstrafrecht tot de jeugdige daders worden gerekend. Met de invoering van het adolescentenstrafrecht in 2014 is deze laatste groep toegenomen over de tijd (zie Beerthuisen & Van der Laan, 2018; p. 82).¹⁴

Volwassen daders met een financiële straf

In het huidige rapport wordt in eerste instantie specifiek aandacht gegeven aan volwassen daders van wie in 2017 een strafzaak is afgedaan (d.i. een vonnis dan wel een afdoening door het OM) vanwege een misdrijf (rechtbankzaak) en waarbij een financiële straf onderdeel uitmaakte van de strafrechtelijke afdoening.

¹³ Een beleidssepot is een beslissing van het OM, waarbij het afziet van vervolging van een strafbaar feit op grond van het algemeen belang. Strafrechtelijke vervolging is in dit geval dus wel mogelijk, maar wordt niet wenselijk geacht, bijvoorbeeld vanwege de geringe betekenis van het feit, de gezondheidstoestand van de verdachte of omdat anders dan strafrechtelijk ingrijpen prevaleert of gewenst is.

¹⁴ In het huidige onderzoek zal niet afzonderlijk gerapporteerd worden over recidive van jongvolwassenen waarbij de strafzaak is afgedaan volgens het jeugd dan wel volwassenenstrafrecht. Er is gekozen om eerst een aanvullend validiteitsonderzoek uit te voeren naar de indicatoren waarmee bepaald wordt of er sprake is van toepassing van het jeugd- of volwassenenstrafrecht (zie voor meer informatie Verweij & Tollenaar, 2020).

Vonnissen en afdoeningen door het OM die zijn afgedaan via het kantongerecht (overtredingen) maken hier geen deel van uit.¹⁵

Er zijn in de OBJD in 2017 21 modaliteiten van financiële sancties te onderscheiden. Al deze modaliteiten zijn weergegeven in tabel 1. Er wordt niet over al deze modaliteiten gerapporteerd omdat sommigen maar zeer zelden voorkomen. Er wordt alleen gerapporteerd over groepen met een of meerdere financiële sancties die minimaal 200 personen bevatten. Omdat er ook categorieën zijn die minder dan 200 personen bevatten maar waarbij het een min of meer vergelijkbare sanctie betreft, worden sommige categorieën samengenomen in de sanctie-indeling (zie de kolom sanctie-indeling in tabel 1). Zo worden er uiteindelijk zestien sancties onderscheiden die in het geval van rechterlijke sancties zowel voorwaardelijk als onvoorwaardelijk kunnen worden opgelegd.

Daarnaast wordt gekeken naar de recidive van een groep volwassen daders die een van vier hoofdvormen van financiële sanctiemodaliteiten (onvoorwaardelijke en voorwaardelijke geldboete opgelegd door de rechter, de strafbeschikking geldboete of de transactie geldsom) kreeg opgelegd. Deze onderzoeksgroep bestaat uit daders die in de periode 2008 tot en met 2017 zijn vervolgd door het OM.

Tabel 1 Beschikbare financiële sancties, transacties en strafbeschikkingen en de gehanteerde indeling

Openbaar ministerie		Rechters	
Soort sanctie	Sanctie indeling	Soort sanctie	Sanctie indeling
Transactie geldsom	Transactie geldsom	Geldboete	Geldboete
Transactie vergoeding schade	Transactie vergoeding schade	Schadevergoedingsmaatregel	Schadevergoedingsmaatregel
Transactie waarborgsom	Transactie waarborgsom	Storting in het waarborgfonds	Storting in het waarborgfonds
Strafbeschikking schadevergoeding	Strafbeschikking schadevergoeding	Gedeeltelijke toewijzing vordering benadeelde partij	Gedeeltelijke toewijzing vordering benadeelde partij
Transactie ontneming voordeel/36WED	Transactie ontneming	Verbeurdverklaring	Verbeurdverklaring
Transactie ontneming voordeel	Transactie ontneming	Ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel	Ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel
Strafbeschikking geldboete	Strafbeschikking geldboete		
Geldstraf als bijzondere voorwaarde bij strafbeschikking	Geldstraf als bijzondere voorwaarde bij strafbeschikking		

¹⁵ Vergelijking van deze cijfers met die van het CJIB is niet mogelijk omdat: 1) in dit rapport alleen met afdoeningen opgelegd door de rechter of het OM wordt gewerkt en niet met de daadwerkelijk geëxecuteerde straffen/maatregelen zoals bijgehouden door het CJIB; 2) er in dit rapport geen losse straffen worden geteld maar het vóórkomen van minimaal één straf van de specifieke strafsoort in een strafzaak, terwijl het CJIB wel losse straffen telt en 3) er in dit rapport alleen wordt gerapporteerd over rechtbankzaken (misdrijven) terwijl er in de cijfers van het CJIB geen betrouwbaar onderscheid is te maken tussen rechtbankzaken en kantonzaken.

Openbaar ministerie		Rechters	
Soort sanctie	Sanctie indeling	Soort sanctie	Sanctie indeling
Strafbeschikking schadevergoeding	Strafbeschikking schadevergoeding		
Strafbeschikking storting in het schadefonds	Strafbeschikking storting schadefonds		
Strafbeschikking storting instelling die belangen slachtoffers behartigt	Strafbeschikking storting schadefonds		
Strafbeschikking storting in Schadefonds geweldsmisdrijven	Strafbeschikking storting schadefonds		
Strafbeschikking ontneming	Strafbeschikking ontneming		
Strafbeschikking voldoening aan staat geldbedrag/overdracht i.b.g. voorwerpen ter ontneming	Strafbeschikking ontneming		

Noot: op basis van voorkomen in afdoeningsjaar 2017.

2.1.2 Ex-gedetineerden en ex-JJI-pupillen

De onderzoeksgroepen ex-gedetineerden en ex-JJI-pupillen bestaan uit personen die in de periode 2008 tot en met 2017 vrijkomen na een verblijf in een PI of een JJI. In REPRIS worden deze onderzoeksgroepen gevolgd vanaf 1997. De onderzoeksgroepen worden samengesteld op basis van data uit het TULP-GW¹⁶ en het jeugdvolgsysteem (JVS) die de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) voor dit onderzoek verstrekt heeft. In deze registratiesystemen verzamelt de DJI informatie over de periode van insluiting van personen in detentie. Van elke persoon die in detentie verbleef, is de datum van in- en uitstroom geregistreerd. Ook het gedeelte van de detentie dat men doorbracht in een politiecel of in voorlopige hechtenis wordt bijgehouden. Verblijven in verschillende inrichtingen die qua datum direct op elkaar aansluiten worden samengenomen tot één verblijf.¹⁷ Daarnaast staan in deze registratiesystemen de parketnummers van de strafzaken op grond waarvan iemand in detentie verblijft. Verblijven worden samengevoegd indien deze zijn opgelegd naar aanleiding van dezelfde strafzaak of combinatie van strafzaken. Een persoon kan slechts een keer per uitstroomjaar in de onderzoeksgroep worden opgenomen. Er is voor gekozen dat van de personen die meerdere keren vrijkomen in een uitstroomjaar alleen de eerste detentieperiode geselecteerd wordt.

¹⁶ TULP-GW staat voor 'TenUitvoerLegging vrijheidsbenemende straffen en maatregelen in Penitentiaire inrichting Gevangeniswezen'.

¹⁷ Verblijven waarvan onbekend is wanneer de detentie is gestart, kunnen niet gekoppeld worden aan eventuele andere verblijven van dezelfde persoon. Deze verblijven worden daarom verwijderd.

In de onderzoeksgroepen ex-gedetineerden en ex-JJI-pupillen zitten overigens niet alleen veroordeelde daders: ook personen die opgesloten zaten in een JJI of PI maar niet veroordeeld zijn, of die vanwege een geldboete in de PI verbleven, worden meegenomen in de onderzoeksgroep.¹⁸ Voor de onderzoeksgroepen ex-gedetineerden en ex-JJI-pupillen gelden de volgende in- en exclusiecriteria:

- De detentieperiode van personen moet zijn afgelopen. Dit betekent dat verblijven zonder uitstroomdatum worden verwijderd, omdat dit in de meeste gevallen impliceert dat een persoon nog in detentie verblijft.
- In de onderzoeksgroep ex-gedetineerden worden passanten (personen die na detentie doorstromen naar een inrichting vanwege een BOPZ-, tbs- of PIJ-maatregel) en vreemdelingen, illegalen of personen met een onbekende verblijfstatus niet meegenomen, omdat deze personen niet uitstromen naar de vrije (Nederlandse) maatschappij.
- Een persoon mag nog niet overleden zijn voor of op de datum van uitstroom.

Daarnaast zijn er nog een aantal andere redenen waarom bepaalde personen niet in de onderzoeksgroepen zijn opgenomen:

- Alleen personen van wie een geldig SJDS-nummer¹⁹ is gevonden, kunnen worden meegenomen in de onderzoeksgroep.²⁰ Het is anders niet mogelijk om een koppeling te maken met de OBJD.
- Personen die na het verblijf in een JJI of PI nog vier volledige jaren²¹ in een JJI of PI verbleven, worden uit de onderzoeksgroep verwijderd.²² Deze personen hebben immers een veel kleinere kans om te recidiveren.

2.1.3 Ex-werkgestraften en ex-ondertoezichtgestelden

Voor het huidige onderzoek is de onderzoeksgroep ex-werkgestraften en ex-ondertoezichtgestelden samengesteld uit personen die in de periode 2012 tot en met 2017 een werkstraf of toezicht hebben beëindigd.²³ Deze onderzoeksgroepen zijn samengesteld op basis van een selectie van gegevens uit het Integraal Reclassering Informatiesysteem (IRIS) verstrekt door de drie reclasseringsorganisaties (3RO). In IRIS staan alle werkstraf- en toezichtopdrachten geregistreerd die door of namens de Reclassering Nederland (RN), de Stichting Verslavingsreclassering GGZ (SVG) of het Leger des Heils Jeugdzorg & Reclassering (LdH) worden uitgevoerd. Van elke opdracht wordt geregistreerd wanneer deze begint en eindigt. Werkstraf- of toezichtopdrachten die met elkaar in de tijd overlappen worden samengenomen tot één werkstraf- of toezichttraject. Daarnaast is vastgelegd onder welke titel de werkstraf of het toezicht werd opgelegd, op welke

¹⁸ In strikte zin is er voor personen die niet wegens een veroordeling in de gevangenis verbleven dus ook niet altijd sprake van recidive (het opnieuw plegen van een delict). Echter, aangezien de meeste personen die uit detentie stromen wel zijn veroordeeld voor een misdrijf én uit eerdere recidivemetingen bekend is dat de meerderheid van de ex-gedetineerden en ex-JJI-pupillen geen *first offenders* zijn, gaat de term recidive voor het merendeel van de onderzoeksgroep wel op.

¹⁹ Dit is het versleutelde identificerende nummer van een persoon in de OBJD.

²⁰ Dit betekent dat van de ex-gedetineerden 1.152 personen niet konden worden meegenomen in het onderzoek. Voor de ex-JJI-pupillen waren dit 37 personen.

²¹ Er is specifiek gekeken naar een periode van vier jaar omdat de frequentie en omvang per jaar zonder detentie over een periode van vier jaar berekend wordt.

²² Dit betreft 179 ex-gedetineerden en 29 ex-JJI-pupillen.

²³ Dit kan ook een voortijdige negatieve of positieve beëindiging betreffen.

wijze de werkstraf of het toezicht werd beëindigd en de parketnummers van de strafzaken die hierbij horen. Werkstraffen of toezichten worden samengevoegd indien deze zijn opgelegd naar aanleiding van dezelfde strafzaak(combinatie). Het gaat dan vaak om werkstraffen of toezichten die in eerste instantie niet werden voltooid en waarvoor men later een herkansing kreeg. Een persoon kan verder slechts een keer per uitstroomjaar in de onderzoeksgroep ex-werkgestraften worden opgenomen. Hetzelfde geldt voor de onderzoeksgroep ex-ondertoezichtgestelden. Bij ex-reclassenten die binnen één jaar meerdere toezicht- of werkstraftrajecten beëindigen, wordt alleen de eerste werkstraf of toezicht geselecteerd.

In de onderzoeksgroepen ex-werkgestraften en ex-ondertoezichtgestelden zitten niet alleen personen die louter een werkstraf kregen opgelegd of die alleen onder toezicht stonden. Het is mogelijk dat de werkstraf is gecombineerd met een andere (onvoorwaardelijke) sanctie zoals een vrijheidsstraf of geldboete. Toezicht is geen op zichzelf staande sanctie, maar is vaak een onderdeel van een (deels) voorwaardelijke sanctie of van detentiefasering (zoals de voorwaardelijke invrijheidsstelling of een penitentiair programma; zie voor meer informatie: Verweij & Weijters, 2020). Het is dus waarschijnlijk dat een substantieel deel van de ex-ondertoezichtgestelden voor de start van het toezicht in detentie heeft verbleven. Voor de onderzoeksgroepen ex-werkgestraften en ex-ondertoezichtgestelden gelden de volgende in- en exclusiecriteria:

- Een persoon moet daadwerkelijk gestart zijn met een werkstraf of toezicht. Dat betekent dat de personen van wie het toezicht of de werkstraf volgens de registratie niet is gestart buiten beschouwing worden gelaten. Hetzelfde geldt voor werkstraffen waarbij slechts een intakegesprek is geweest maar die niet daadwerkelijk gestart zijn. Toezichtopdrachten waarbij geen eerste *face-to-face* contact staat geregistreerd worden ook niet meegenomen. Verder worden toezichtopdrachten waarvan de begindatum hetzelfde is als de einddatum als niet gestart beschouwd.
- Voor de groep ex-ondertoezichtgestelden worden alleen personen meegenomen die onder toezicht stonden bij de 3RO. Toezichtopdrachten waarbij de persoon onder de verantwoordelijkheid van een andere organisatie dan de 3RO viel en waarbij de 3RO slechts elektronisch toezicht hield, worden niet meegenomen omdat dit voornamelijk zeer korte periodes van inzet van de 3RO betreffen zonder de gebruikelijke voorwaarden en/of begeleiding die bij een ondertoezichtstelling hoort.
- Een persoon mag nog niet overleden zijn voor of op de datum van het einde van de werkstraf of toezicht.

Daarnaast zijn er nog een aantal andere redenen waarom bepaalde personen niet in de onderzoeksgroepen zijn opgenomen:

- Alleen personen van wie een geldig SJDS-nummer is gevonden, worden meegenomen in de onderzoeksgroep. Het is anders niet mogelijk om een koppeling te maken met de OBJD.²⁴
- Personen die na de afronding van de werkstraf of het toezicht nog vier volledige jaren in een JJI of PI verbleven, worden uit de onderzoeksgroep verwijderd.²⁵ Deze personen hebben immers een veel kleinere kans om te recidiveren.

²⁴ Dit betekent dat van de ex-werkgestraften 37 personen niet konden worden meegenomen in het onderzoek. Voor de ex-ondertoezichtgestelden waren dit 42 personen.

²⁵ Hierdoor vallen 27 ex-werkgestraften en 139 ex-ondertoezichtgestelden buiten de onderzoeksgroep.

2.1.4 Onderzoeksaantallen

In tabel 2 staan per cohortjaar de onderzoeksaantallen van de verschillende dadergroepen weergegeven. Uit deze aantallen is duidelijk de daling van de geregistreerde criminaliteit in Nederland af te lezen, met name onder jeugdigen. Zo is het aantal volwassen daders in de periode 2008 tot en met 2017 gedaald van 155.941 naar 107.705, een daling van 31%. Het aantal jeugdige daders is in dezelfde periode met bijna 64% gedaald, van ruim 24.000 in 2008 naar bijna 9.000 in 2017. Het aantal personen dat uit een PI stroomt, is van 2008 tot en met 2014 ongeveer gelijk gebleven. Daarna is dit aantal afgenomen van ruim 32.000 in 2014 naar ruim 23.000 in 2017, een daling van 27%. Het aantal personen dat uit een JJI stroomt, is afgenomen van 2.130 naar 1.086 in 2017, een daling van 49%. Opvallend is dat de onderzoeksgroepen ex-ondertoezichtgestelden en ex-werkgestraften geen daling laten zien. Het aantal personen dat een werkstraf heeft beëindigd, is met name hoog in 2015. In 2017 is het aantal personen dat start met toezicht ongeveer gelijk aan het aantal personen dat in 2012 gestart is met toezicht. In de resultatenparagraaf zal meer duiding worden gegeven aan deze ontwikkelingen.

Tabel 2 Aantal personen per dadergroep per cohort

Groep	Aantal personen binnen een jaarcohort									
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Volwassen daders met een strafzaak	155.941	159.931	135.370	137.484	141.531	134.648	133.954	124.184	115.400	107.705
Jeugdige daders met een strafzaak	24.654	21.580	18.296	16.482	15.425	11.049	9.825	9.258	9.012	8.918
Ex-gedetineerden	32.093	30.787	30.495	31.079	29.905	30.790	32.152	29.140	25.273	23.302
Ex-JJI-pupillen	2.130	1.994	2.025	1.761	1.561	1.176	1.135	1.078	1.103	1.086
Ex-werkgestraften					26.176	27.038	27.750	29.994	27.077	25.900
Ex-ondertoezichtgestelden					9.657	9.375	10.092	10.437	10.294	10.195

2.1.5 Overlap onderzoeksgroepen

De onderzoeksgroepen waarover in het huidige onderzoek gerapporteerd wordt, overlappen deels met elkaar: dezelfde personen kunnen in meerdere dadergroepen terecht komen. Bijvoorbeeld, een deel van de jeugdige daders wordt veroordeeld tot jeugd detentie en zal daarom ook tot de onderzoeksgroep ex-JJI-pupillen gerekend worden. Andersom geldt dat de meeste ex-JJI-pupillen veroordeeld zijn voor een misdrijf (uitgezonderd ex-JJI-pupillen die in voorlopige hechtenis verbleven maar uiteindelijk zijn vrijgesproken), vandaar dat zij deels ook voorkomen in de totale groep jeugdige daders. De totale groep volwassen daders bestaat onder andere uit personen die een gevangenisstraf, (deels) voorwaardelijke straf inclusief bijzondere voorwaarden of werkstraf krijgen opgelegd. Vandaar dat sommige personen zowel in de onderzoeksgroep volwassen daders als in de onderzoeksgroepen ex-gedetineerden, ex-werkgestraften en ex-ondertoezichtgestelden voorkomen. Ook

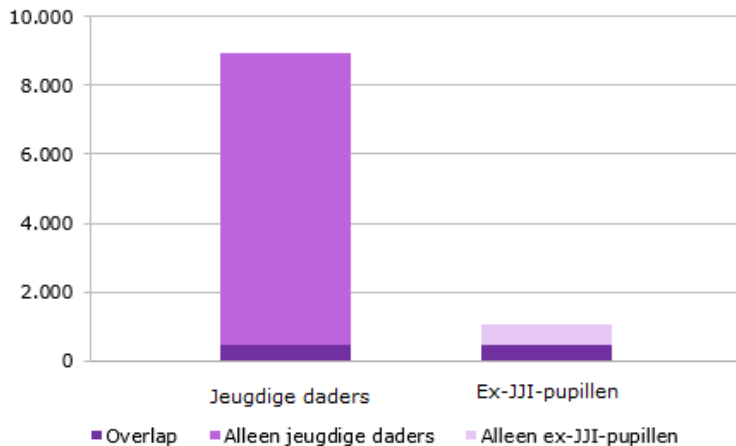
hier geldt andersom dat de meeste ex-gedetineerden,²⁶ ex-werkgestraften en ex-ondertoezichtgestelden zijn veroordeeld voor een misdrijf en daarom tevens voorkomen in de totale groep volwassen daders. Er bestaat voorts overlap tussen de overige onderzoeksgroepen (ex-gedetineerden, ex-werkgestraften en ex-ondertoezichtgestelden), aangezien: (1) aan een persoon in één strafzaak meerdere straffen kunnen worden opgelegd; (2) het mogelijk is dat er voor een werkstraf of voorwaardelijke straf sprake is van voorlopige hechtenis; (3) een persoon in één jaar te maken kan hebben met straffen die zijn opgelegd in meerdere strafzaken.

De overlap tussen de verschillende onderzoeksgroepen is van belang voor de mate waarin we verwachten dat de recidivetrends van de verschillende onderzoeksgroepen overeen zouden moeten komen. Hierbij moet bedacht worden dat de overlap tussen personen binnen specifieke cohorten van de onderzoeksgroepen minder groot is dan dat deze op het eerste gezicht wellicht lijkt. Het cohortjaar van de totale groep jeugdige en volwassen daders wordt namelijk afgeleid van het jaar waarin een persoon veroordeeld is. Het cohortjaar van ex-JJI-pupillen en ex-gedetineerden wordt daarentegen bepaald op basis van de uitstroombdatum uit detentie. Ex-werkgestraften en ex-ondertoezichtgestelden ten slotte maken onderdeel uit van een cohort als in dat jaar een toezicht of werkstraf beëindigd is. Aangezien personen niet altijd in hetzelfde jaar als waarin zij veroordeeld worden, uit detentie stromen of een werkstraf of toezicht beëindigen, kunnen personen (zelfs naar aanleiding van dezelfde strafzaak) in verschillende cohorten terecht komen. Het gevolg hiervan is dat recidivetrends van de verschillende onderzoeksgroepen een ander beeld kunnen laten zien. Dat was bijvoorbeeld het geval in de in 2019 uitgebrachte rapportage van de recidive onder de standaard onderzoeksgroepen: de gecorrigeerde recidiveprevalentie van de meest recente cohorten volwassen daders vertoonde een (zeer) lichte stijging over de periode van 2012 tot en met 2015, terwijl de gecorrigeerde recidiveprevalentie van de overige volwassen dadergroepen (ex-gedetineerden, ex-werkgestraften en ex-ondertoezichtgestelden) gelijk bleef of juist licht daalde.

Om inzicht te geven in de mate van overlap tussen dadergroepen hebben we specifiek voor cohort 2017 gekeken in hoeverre personen in meerdere onderzoeksgroepen voorkomen. Als eerste hebben we gekeken naar de overlap tussen de totale groep jeugdige daders en ex-JJI-pupillen. De overlap wordt getoond in figuur 2. Personen die in 2017 de JJI verlieten, maken maar een klein deel uit van de totale groep jeugdige daders die in 2017 werden veroordeeld (5%). Andersom geldt dat een aanzienlijk deel van de ex-JJI-pupillen vrijgekomen in 2017 in cohort 2017 van de groep jeugdige daders voorkomt (43%). De belangrijkste reden waarom ex-JJI-pupillen uitgestroomd in 2017 geen onderdeel uitmaken van de totale groep jeugdige daders in 2017 is omdat zij al voor 2017 veroordeeld zijn. Een aanzienlijk deel van de jeugdige daders is bovendien bij uitstroom ouder dan 18 jaar, waardoor de kans groot is dat zij bij een eventueel nieuw delict in 2017 in de groep volwassen daders terechtkomen.

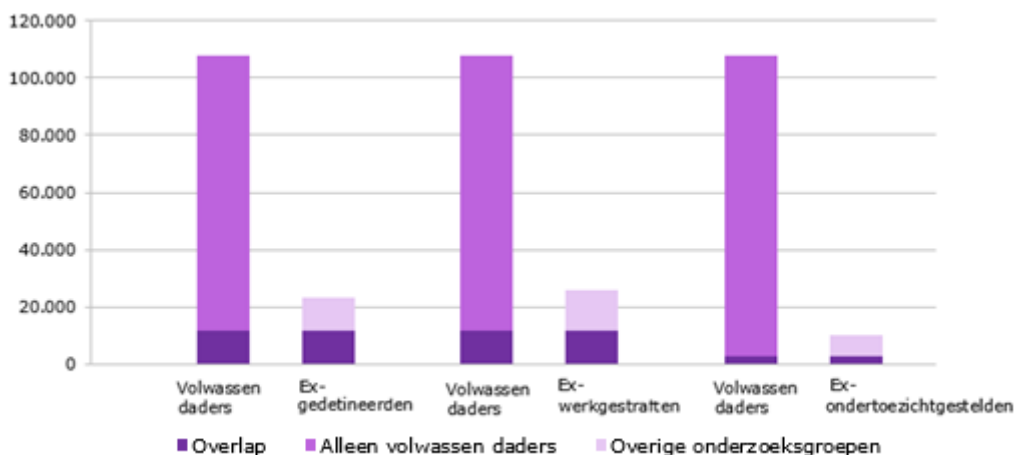
²⁶ Uitgezonderd zijn ex-gedetineerden die in voorlopige hechtenis verbleven maar uiteindelijk zijn vrijgesproken of die in de gevangenis verbleven vanwege het niet betalen van een boete of vanwege primaire hechtenis naar aanleiding van een overtreding.

Figuur 2 Overlap jeugdige daders en ex-JJI-pupillen in cohort 2017 (in absolute aantallen)

Vervolgens is de overlap tussen de onderzoeksgroepen volwassen daders, ex-gedetineerden, ex-werkgestraften en ex-ondertoezichtgestelden in kaart gebracht. In figuur 3 verbeelden we de overlap tussen de groep volwassen daders veroordeeld in 2017 en respectievelijk ex-gedetineerden die in 2017 zijn uitgestroomd, ex-werkgestraften en ex-ondertoezichtgestelden die in 2017 een werkstraf of toezicht beëindigd hebben. Een beperkt deel van de volwassen daders die in 2017 zijn veroordeeld bestaat uit personen die onderdeel uitmaken van de onderzoeksgroepen ex-gedetineerden (11%), ex-werkgestraften (11%) en ex-ondertoezichtgestelden (3%). Andersom is deze overlap groter. Een substantieel deel van de ex-gedetineerden (50%) en ex-werkgestraften (45%) komt ook voor in cohort 2017 van de totale groep volwassen daders. Bij de ex-ondertoezichtgestelden is dit percentage wat lager (28%), dit komt omdat personen een aanzienlijke tijd onder toezicht staan en op het moment dat het toezicht is beëindigd, de veroordeling vaak al een aantal jaar in het verleden ligt.

Figuur 3 Overlap volwassen daders en ex-gedetineerden, ex-werkgestraften en ex-ondertoezichtgestelden in cohort 2017 (in absolute aantallen)

Verder is gebleken dat een klein deel van de personen die in 2017 start met een werkstraf, in hetzelfde uitstroomjaar ook voorkomt in de onderzoeksgroepen ex-gedetineerden (11%) of ex-ondertoezichtgestelden (4%). Ongeveer een vijfde van de groep personen die in 2017 een toezicht beëindigd hebben, bestaat uit personen die in 2017 ook op enig moment uit detentie stroomden (22%). Aangezien een aanzienlijk deel van de personen die uit detentie stromen vervolgens onder toezicht wordt gesteld, kan deze mate van overlap beperkt lijken. Dit komt echter door het moment waarop personen in de beide onderzoeksgroepen worden opgenomen: ex-ondertoezichtgestelden worden pas in de onderzoeksgroep opgenomen als het toezicht beëindigd is en dit is vaak een of meerdere jaren na uitstroom uit detentie.

2.2 Analyse

Binnen het onderzoek van de recidivemonitor van het WODC worden meerdere typen recidive onderscheiden. In tabel 3 worden de verschillende gehanteerde typen recidive beschreven. In dit rapport wordt niet over alle verschillende typen recidive gerapporteerd. Cijfers over de vormen van recidive die niet worden gepresenteerd in dit rapport zijn wel berekend, maar deze cijfers zijn alleen te raadplegen via [REPRIS](#).

Tabel 3 Omschrijving recidivecriteria

Recidivecriterium	Omschrijving
Algemene recidive	Nieuwe, geldige* justitiecontacten naar aanleiding van enig misdrijf, ongeacht de aard en ernst van de gepleegde delicten
Ernstige recidive	Nieuwe, geldige* justitiecontacten naar aanleiding van een misdrijf met een wettelijke strafdreiging** van minstens 4 jaar of waarvoor voorlopige hechtenis kan worden gevorderd
Zeernstige recidive	Nieuwe, geldige* justitiecontacten naar aanleiding van een misdrijf met een wettelijke strafdreiging** van minstens 8 jaar
Vrijheidsstrafrecidive	Nieuwe, geldige* justitiecontacten naar aanleiding van een misdrijf waarvoor een (deels) onvoorwaardelijke vrijheidsstraf opgelegd is
Speciale recidive	Nieuwe, geldige* justitiecontacten naar aanleiding van eenzelfde type misdrijf als in de uitgangszaak

* Zaken afgedaan door het OM (exclusief technische sepsos en zaken overgedragen naar een ander parket), zaken die zijn geëindigd in een schuldigverklaring door de rechter en zaken die nog niet zijn afgedaan maar die wel zijn aangemeld bij het OM.

** De strafdreiging is de volgens de wet actuele geldende strafdreiging. Ook voor oudere strafzaken wordt de huidige strafdreiging gehanteerd.

Het moment vanaf wanneer de recidivemeting start, verschilt per onderzoeksgroep. Voor volwassen en jeugdige daders wordt gerekend vanaf het moment van de inschrijving van de zaak die door het OM werd afgedaan of waarvoor men veroordeeld is. Zaken die volledig bestaan uit feiten gepleegd voor de inschrijfdatum tellen niet mee als recidive. Voor de volwassen en jeugdige daders wordt de duur tot recidive aangepast voor de geschatte duur in detentie die in veel gevallen al ingaat rond de inschrijfdatum vanwege vormen van preventieve hechtenis. Deze geschatte duur wordt gebaseerd op de vonnisduur minus de hoogte van de (verwachte) vervroegde invrijheidsstelling die afhankelijk is van de duur van de vrijheidsstraf.²⁷ Voor ex-gedetineerden en ex-JJI-pupillen geldt de datum waarop ze vrijkomen uit

²⁷ Tot 1 juli 2008: Tot zes maanden, geen V.I.; tot één jaar: het eerste half jaar volledig plus twee derde van de rest van het vonnis; één-twee jaar: twee derder maal de duur. Vanaf 1 juli 2008: dezelfde regels als tot 1 juli 2008, behalve voor één-twee jaar; het eerste jaar volledig plus twee derder van de rest van het vonnis.

detentie als startdatum voor de recidivemeting. Delicten gepleegd tijdens (proef)-verlof worden dus niet meegeteld, aangezien op dat moment de detentie nog niet is afgelopen. Ex-werkgestraften en ex-ondertoezichtgestelden worden gevolgd vanaf het moment dat respectievelijk de werkstraf of het toezicht beëindigd is. Strafzaken naar aanleiding van delicten die gepleegd worden tijdens de werkstraf of het toezicht worden dus niet meegeteld.

Het moment waarop geteld wordt of iemand heeft gerecidiveerd, is wel voor alle onderzoeksgroepen hetzelfde. Dat is namelijk de datum waarop een delict wordt gepleegd dat leidt tot een nieuwe afdoening door het OM of straf van de rechtbank. Op het moment dat er sprake is van overlijden stopt de observatietermijn.

2.2.1 Berekenen geobserveerde recidive

In het huidige onderzoek wordt ten eerste gekeken naar de tweejarige algemene recidiveprevalentie. Dit is het percentage personen van de onderzoeksgroep dat binnen twee jaar een nieuw delict heeft gepleegd dat leidde tot een nieuwe strafzaak, ongeacht de aard en ernst van het gepleegde delict.²⁸ Voor de onderzoeksgroepen ex-gedetineerden en ex-JJI-pupillen is ook de tweejarige vrijheidsstraf recidiveprevalentie onderzocht. Dat is het percentage personen dat binnen twee jaar een nieuw delict pleegt waarvoor ze een (deels) onvoorwaardelijke vrijheidsstraf kregen opgelegd.

Voor alle onderzoeksgroepen kijken we naast de prevalentie ook naar de frequentie en omvang van algemene recidive. De recidivefrequentie is gedefinieerd als het aantal strafzaken per recidivist in een periode waarin men op vrije voeten (*at risk*) is (i.e. de *exposuretijd*).²⁹ Met de tijd dat iemand gedetineerd zit, wordt dus rekening gehouden.³⁰ Hiermee wordt de invloed van veranderingen in het strafklimaat (d.i. meer/minder en/of langere/kortere vrijheidsstraffen onder een gelijkblijvende ernst van misdrijven) op de mogelijkheid om te recidiveren zo veel mogelijk geneutraliseerd.

De recidiveomvang is gedefinieerd als het totale aantal nieuwe strafzaken gedurende de periode dat men op vrije voeten is per 100 personen uit de onderzoeksgroep (dus niet per se recidivisten). Bij beide uitkomstmaten is, in tegenstelling tot de recidiveprevalentie, niet alleen het eerste recidivedelict van belang, maar wordt gekeken naar alle strafzaken binnen een bepaalde periode. De frequentie richt zich dan specifiek op de hoeveelheid strafzaken van recidivisten en bij de omvang wordt gekeken naar de totale hoeveelheid strafzaken. Het is interessant om naast de prevalentie te bekijken hoe de frequentie en omvang zich ontwikkelen, aangezien deze een andere ontwikkeling over de tijd kunnen laten zien dan de recidiveprevalentie.

Uit het onderzoek van Tollenaar (2018) bleek dat om een stabiele voorspelling te kunnen geven van de recidivefrequentie en recidiveomvang van volwassen en jeugdige daders het nodig is om een follow-up tijd van *vier jaar* te hanteren. Een periode korter dan dit zou ervoor zorgen dat in de data te veel blootstellings-

²⁸ Bij het berekenen van de recidiveprevalentie wordt geen rekening gehouden met eventuele periodes doorgebracht in detentie die plaatsvinden voor de eerste recidivezaak.

²⁹ Deze uitkomstmaat is dus niet hetzelfde als de uitkomstmaat recidivefrequentie waarover gerapporteerd wordt op REPRIS. Bij het berekenen van de recidivefrequentie wordt namelijk geen rekening gehouden met *time at risk*.

³⁰ De correctie voor incapacitatie is mogelijk doordat detentiegoegevens over verblijf in een PI of JJI gekoppeld kunnen worden aan de recidivegegevens. Hierbij moet er wel rekening mee worden gehouden dat extramurale gedeeltes waarbij iemand nog wel onder de verantwoordelijkheid van de DJI staat maar niet meer in de gevangenis zit, worden geteld als insluitingstijd.

perioden voorkomen die zeer kort zouden zijn. Dit betreft personen die lange tijd in detentie hebben verbleven. In dit rapport wordt daarom gekeken naar het aantal strafzaken binnen een periode van vier jaar en vervolgens wordt de frequentie en omvang per jaar zonder detentie berekend. Dit heeft tot gevolg dat de trend in deze twee uitkomstmaten voor een kortere periode dan de tweejarige recidiveprevalentie kan worden bekeken; we kijken in dit rapport naar de frequentie en omvang per jaar zonder detentie van de cohorten 2008 tot en met 2015.

Bij het berekenen van de frequentie en omvang geldt wel een aanvullend selectie-criterium. Alleen personen die minimaal een maand *at risk* (i.c. op vrije voeten) zijn, kunnen worden meegenomen. Op deze manier worden personen die zich maar korte tijd in vrijheid hebben bevonden, maar in die tijd wel meerdere delicten hebben gepleegd buiten beschouwing gelaten. Deze uitbijtende waarden hebben anders disproportioneel veel invloed op de resultaten. Met een dergelijke korte tijd in vrijheid kan geen goede inschatting worden gegeven van de frequentie en omvang *per jaar*.

Nieuw ten opzichte van eerdere recidivemetingen is dat we in deze meting ook aandacht besteden aan het type recidivedelict dat is gepleegd. Dit komt erop neer dat alle strafzaken waarbij het eerste recidivedelict gepleegd is binnen twee jaar worden uitgesplitst naar het type delict. Binnen één strafzaak kunnen echter meerdere delicten worden behandeld die tot diverse delicttypes behoren. We hebben ervoor gekozen om per strafzaak alleen de delictcategorie weer te geven van het feit dat de hoogste wettelijke strafdreiging kent. We kijken ten eerste naar de verdeling van de type delicten van het meest recente cohort. Aanvullend zullen we voor de verschillende uitstroomcohorten de relatieve trends in type delicten vertalen naar indexcijfers. Hiermee kan gekeken worden of bepaalde delicttypen zijn af- of toegenomen over de tijd bij een specifieke onderzoeksgroep.

2.2.2 Berekenen gecorrigeerde recidive

Naast de geobserveerde recidive worden voor de interpretatie van de ontwikkelingen van de recidive ook de gecorrigeerde recidivetrends gepresenteerd. Schommelingen in het recidiveniveau kunnen namelijk worden veroorzaakt door verschuivingen in de kenmerken van de onderzoekspopulaties. Met de achtergronden kan immers ook het risicoprofiel van dadergroepen veranderen. Zo zal een toename van het aantal vrouwen in de onderzoeksgroep gepaard gaan met een daling van de recidive. Gemiddeld gesproken recidiveren vrouwen namelijk minder dan mannen (Wartna & Tollenaar, 2006). De toename van het aantal ouderen heeft ook gevolgen, want op hogere leeftijd neemt de kans op recidive af. Een daling van het aandeel *first offenders* stuwt de recidive omhoog. De invloed van verschuivingen op de onderzochte kenmerken kan worden gecorrigeerd door de geobserveerde recidivecijfers met behulp van een statistisch model bij te stellen. Met de gecorrigeerde recidivecijfers kan getoond worden hoe de strafrechtelijke recidive zich heeft ontwikkeld los van de veranderingen die zich in achtergrondkenmerken hebben voorgedaan. Specifiek worden de individuele achtergrondkenmerken vastgezet op het meest recente uitstroomcohort, in het huidige onderzoek is dat cohort 2017 wat betreft de recidiveprevalentie en cohort 2015 voor de recidivefrequentie en recidive-omvang. Vervolgens wordt voor de overige jaren de recidive voorspeld alsof deze cohorten qua kenmerken over de tijd niet veranderd zouden zijn. Aangezien de individuele kenmerken van alle cohorten bij iedere nieuwe meting worden vastgezet op die van het laatste cohortjaar, kunnen de gecorrigeerde recidivetrends iets wijzigen ten opzichte van eerdere recidivemetingen. Het betreft altijd de trend ten opzichte van het laatste jaar.

Voordat de correctie van de recidivecijfers uitgevoerd wordt, zijn eerst missende waarden op de achtergrondkenmerken geïmputeerd. Missende waarden voor volwassen en jeugdige daders werden geïmputeerd via de *hotdeck*-methode (Brooks & Bailer, 1978). Voor de populatie van de ex-gedetineerden, ex-JJI-pupillen en ex-reclassenten werd gebruikt gemaakt van *regression switching* om missende waarden op de achtergrondkenmerken aan te vullen (Van Buuren e.a., 1999). Beide methoden zijn toegepast in Stata 15.1 (Statacorp, 2017). De hotdeckimputatie is toegepast met het commando 'hotdeck', de regression switching imputatie is toegepast met het commando 'mi impute'.

Correctie recidiveprevalentie

De correctie van de prevalentie van recidivecijfers vindt plaats met behulp van een parametrisch Cox-model, dat is een vorm van regressieanalyse voor gecensureerde gegevens³¹ (Royston, 2001, Royston & Parmar, 2002). Het model geeft schattingen van de invloed van verschillende achtergrondkenmerken op de recidivekans. Aan de hand van de resultaten van deze modellen kan de ontwikkeling van de prevalentie van de recidivecijfers worden gecorrigeerd.³² Op deze manier kan in beeld worden gebracht hoe de ontwikkeling in recidiveprevalentie eruit zou zien wanneer de onderzoeksgroepen wat betreft bekende achtergrondkenmerken onveranderd zouden zijn gebleven over de onderzoeksperiode.

Voor elk van de zes daderpopulaties is een apart regressiemodel voor de voorspelling van de algemene recidiveprevalentie opgesteld. De modellen werden gefit op één helft van de totale populatie uit de onderzoeksperiode en gevalideerd op de andere helft ('split-half validatie'). Voor de onderzoeksgroepen ex-JJI-pupillen en ex-ondertoezichtgestelden werd in verband met de relatief geringe aantallen een '10-voudige kruisvalidatie' uitgevoerd. Wat betreft de algemene recidive is de fit van de modellen goed.³³ Dit betekent dat de modellen een nauwkeurige schatting geven van de invloed van de factoren op het 2-jarige algemene recidivepercentage. In tabel B2.1 in bijlage 2 staat voor iedere onderzoeksgroep weergegeven welke kenmerken in het model voor de voorspelling van de algemene recidive zijn opgenomen. Voor het fitten van de prevalentie modellen wordt het pakket 'stpm' (Royston, 2001; Royston & Parmar, 2002) gebruikt in Stata 15.1 (Statacorp, 2017).

Correctie recidivefrequentie en recidiveomvang

Voor de correctie van de frequentie en omvang is een andere familie van regressiemethoden nodig dan voor het berekenen van de gecorrigeerde recidiveprevalentie, namelijk die van tellingsmodellen. Tollenaar (2018) heeft diverse modelsoorten uitgeprobeerd op de Nederlandse recidivedata van volwassen en jeugdige daders. Daaruit bleek dat het mogelijk was een vrij precieze voorspelling te geven voor het gemiddelde aantal recidivezaken. Voor de correctie van ontwikkelingen in de frequentie kan het beste een *zero truncated* negatief-binomiaalregressie gebruikt worden (zie bijv. Long en Scott, 1997). Voor het corrigeren van de ontwikkelingen in de omvang kan een *hurdle* negatief-binomiaalregressie gebruikt worden (Mullahy, 1986). Om er zeker van te zijn dat deze resultaten generaliseren, wordt opnieuw bekeken of dit op nieuwe data en op andere onderzoeksgroepen het beste model

³¹ Dit zijn gegevens waarvan iedere observatie van een gebeurtenis waarin men geïnteresseerd is niet altijd binnen een bepaalde tijd waargenomen kan worden. In ons geval is dat wel of geen recidive.

³² In dit model wordt het cohortjaar als stratumvariabele meegenomen. Dit betekent dat er per cohort een aparte baseline survival berekend wordt. Dit laatste kan worden gezien als een tijdsafhankelijk intercept.

³³ Binnen de recidivemonitor worden in de validatie van prevalentie modellen de volgende normen gehanteerd voor voldoende fit: 1.) de absolute afwijking tussen waargenomen en voorspelde recidive per cohortjaar is niet groter dan 1 procentpunt 2.) de relatieve afwijking is niet groter dan 5%.

blijkt. In tabel B2.2 in bijlage 2 staat voor iedere onderzoeksgroep weergegeven welke kenmerken in het voorspellingsmodel voor het gemiddeld aantal strafzaken per recidivist en het gemiddeld aantal strafzaken per 100 daders zijn opgenomen. Voor de beschrijving van de methodiek voor modelselectie en bepaling van de fit van tellingsmodellen, zie bijlage 3.

2.2.3 Analyses financiële sancties

In het huidige onderzoek wordt dieper ingegaan op de financiële sanctie. Hieronder vallen specifiek de geldboetes, schadevergoedingsmaatregelen, ontnemingsmaatregelen en de varianten van deze sancties die vallen onder strafbeschikkingen en transacties.³⁴ Daarbij gaan we ten eerste na hoe vaak de verschillende losse financiële sancties voorkomen in de strafzaken van 2017. Specifiek kijken we daarbij naar geldboetes, strafbeschikkingen, transacties, schadevergoedingsmaatregelen en ontnemingsmaatregelen.

Vervolgens wordt nagegaan in welke mate deze sancties in combinatie met andere sancties worden opgelegd. Bij deze gevallen gaan we na hoe vaak veelvoorkomende unieke sanctiecombinaties voorkomen waar financiële sancties deel van uitmaken. Hierbij richten we ons op financiële sancties die een minimaal percentage van voorkomen hebben (d.i. met een relevant aantal voorkomens, namelijk minimaal 200). Echter, er zijn potentieel zeer veel combinaties van sancties waarbij het onpraktisch is om alle mogelijke combinaties af te lopen en te kijken of ze vaak genoeg voorkomen. Met *frequent pattern mining*, een set technieken afkomstig van *data mining* (Han et al., 2012), kan deze taak efficiënt en automatisch worden uitgevoerd. Specifiek kan met behulp van *frequent pattern mining* worden gekeken welke frequent voorkomende subpatronen van *items* te onderscheiden zijn in een database met enkel binaire (d.i. met maar twee mogelijke waarden) categorische variabelen.

Frequent pattern mining vereist dat de onderzoeker van tevoren aangeeft welke proportie van alle beschikbare observaties nog een relevant subpatroon oplevert. In data mining terminologie heet dit de *minimum support*. In de data die we in dit rapport gebruiken, gaat het om 'pakketten' van sancties die opgelegd kunnen worden. Van tevoren stellen we dat er minimaal 200 daders in een bepaalde sanctiegroep voor moet komen om nog interessant te zijn. Dit komt neer op een support van 0,0038 bij volwassen daders. We kiezen ervoor om *closed frequent itemsets* te vinden. Dit houdt in dat er van een gevonden patroon geen superset in de data is dat eenzelfde support heeft. In andere woorden, er is geen patroon dat dezelfde items bevat en nog meer items bevat dan het betreffende patroon, terwijl het in dezelfde mate voorkomt in de data.

Om *frequent pattern mining* relatief efficiënt op grote databases te kunnen doen, zijn er diverse algoritmes ontworpen. Voorbeelden hiervan zijn APRIORI, ECLAT en FPGROWTH. Het basialgoritme dat hier vaak voor wordt toegepast is APRIORI (Agrawal & Srikan, 1994). Enkel dit algoritme wordt in dit rapport toegepast. De APRIORI-analyse levert een tabel op met combinaties van afdoeningen en hun frequenties van voorkomen. Voor de analyses is het pakket 'arules' versie 1.6-5 (Hahslet et al., 2005) gebruikt in het statistische analyseprogramma R versie 3.5.2 (R core team, 2018).

³⁴ Voor meer informatie zie tabel 1 in paragraaf 2.1.1.

De patronen die met de APRIORI analyse gevonden worden, kunnen echter met elkaar overlappen. Wat ook geldt is dat als een patroon gevonden is met een aantal items, betekent het niet dat dit patroon strikt exclusief is. Voor individuele observaties die binnen het patroon vallen, is het mogelijk dat er ook nog andere afdoeningen voorkomen, maar dat dit geen gevonden subpatroon is geworden omdat het te weinig observaties bevat.

In een tweede stap gaan we vervolgens na in welke mate *unieke* sanctiecombinaties die in ieder geval een financiële straf bevatten, voorkomen. Het ontdebelen van de sanctiepatronen die gevonden zijn met de APRIORI analyse wordt gedaan aan de hand van de zwaarte van de sanctie. Door het ontdebelsingsproces wordt beter duidelijk hoe vaak financiële sancties als hoofdsanctie worden opgelegd.

In het geval dat een financiële sanctie bijvoorbeeld wordt gecombineerd met een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf, is het duidelijk dat de financiële straf een ondergeschikte rol speelt en deze zou dan niet als een hoofdsanctie geteld moeten worden. De volgende straffenhiërarchie³⁵ wordt gehanteerd:

- 1 Onvoorwaardelijke vrijheidsstraf;
- 2 Taakstraf;
- 3 Strafbeschikking taakstraf;
- 4 Voorwaardelijke vrijheidsstraf;
- 5 Onvoorwaardelijke geldboete;
- 6 Schadevergoedingsmaatregel;
- 7 Strafbeschikking geldboete;
- 8 Transactie geldsom;
- 9 Transactie schadevergoeding;
- 10 Voorwaardelijke geldboete;
- 11 Toewijzing van de civiele vordering;
- 12 Verbeurdverklaring;
- 13 Ontneming van het wederrechtelijk verkregen voordeel.

Ter illustratie van het ontdebelsingsproces met deze hiërarchie, stel dat we slechts twee patronen van afdoeningen met een financiële sanctie hebben:

- 1 een combinatie van onvoorwaardelijke vrijheidsstraf en onvoorwaardelijke geldboete die 1.000 keer voorkomt;
- 2 een onvoorwaardelijke geldboete die 2.000 keer voorkomt.

Omdat het eerste patroon 1.000 geldboetes bevat, worden deze geldboetes later niet meer meegeteld in de ontdebeldde categorie met alleen de geldboete, maar alleen in de categorie: combinatie onvoorwaardelijke vrijheidsstraf en onvoorwaardelijke geldboete. Dat is omdat de zwaarste delictcategorie van deze combinatie de onvoorwaardelijke vrijheidsstraf is. Unieke combinaties die minder dan 200 keer voorkomen, worden ook verwijderd. Bijvoorbeeld, een patroon van: een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf, een onvoorwaardelijke geldboete en een schadevergoeding, dat maar 100 keer voorkomt, wordt niet meegenomen.

Het resultaat van het toepassen van deze hiërarchie op de door APRIORI gevonden sanctiepatronen en de extra eis dat het patroon uniek is (en niet nog extra andere sancties bevat) levert dus een kleiner aantal combinaties van sancties op (omdat

³⁵ Deze hiërarchie is grotendeels gebaseerd op de fijne indeling van afdoening zoals die in de recidivemonitor wordt gebruikt, aangevuld met categorieën 11 tot en met 13.

sommige categorieën alsnog kleiner dan 200 worden) met een frequentie van voorkomen die in de meeste gevallen lager of anders gelijk is.

Aantallen en recidive financiële hoofdsancties

De hierboven beschreven straffenhierarchie is ook nodig om de (financiële) hoofdsanctie van de strafzaken te kunnen bepalen. Hiermee is het mogelijk om de indeling van de vier financiële hoofdsancties: voorwaardelijke en onvoorwaardelijke geldboete, strafbeschikking geldboete en de transactie geldsom³⁶ te maken. Van deze hoofdsancties worden de trends in aantallen beschreven, de waargenomen en verwachte recidiveprevalentie in 2017 en de waargenomen en gecorrigeerde trend in geobserveerde tweejarige algemene recidive van 2008 tot en met 2017.

De verwachte recidiveprevalentie in 2017 wordt geschat door een gezamenlijk Cox-regressiemodel te maken voor de data van alle vier hoofdsanctiegroepen, zonder sanctietype als parameters op te nemen en met observatiegewichten die ervoor zorgen dat alle vier de groepen even groot zijn (zie voor een vergelijkbare strategie, Lloyd et al., 1994). Hierdoor hebben alle groepen een even grote invloed op de schattingen van de regressiecoëfficiënten en wordt bias door eventuele interacties van achtergrondvariabelen, sanctie en recidive geminimaliseerd. De verwachte recidive is relatief ten opzichte van alleen deze vier sanctiegroepen berekend en kan dus worden gezien als de verwachting ten opzichte van het gemiddelde van deze sancties.

De gecorrigeerde trends over de periode 2008-2017 worden geschat door per hoofdsanctiegroep een apart Cox-regressiemodel te schatten, analoog aan de correctie van de overige onderzoeksgroepen op recidiveprevalentie in dit rapport. Zie voor de bijbehorende methode paragraaf 2.2.2.

³⁶ De onvoorwaardelijke boete is de boete opgelegd door de rechter. De voorwaardelijke boete is een volledig voorwaardelijke boete (dus zonder onvoorwaardelijk deel van een boete) opgelegd door de rechter. De strafbeschikking geldboete is een OM-afdoening volgens de wet OM-afdoening. Transactie geldsom is een transactie aangeboden door het OM. Als deze transactie geaccepteerd wordt stopt verdere vervolging.

3 Recidive onder volwassenen en jeugdige daders

Box 2 Belangrijkste bevindingen

Volwassen daders

- Het aantal personen dat is veroordeeld volgens het volwassenenstrafrecht is sterk gedaald van 155.941 in 2008 naar 107.705 in 2017. Dit is een daling van 31%.
- De achtergrondkenmerken van de volwassen daders zijn over de tijd nagenoeg hetzelfde gebleven. Wel is het aandeel verkeerszaken gedaald van 19 naar 15% en is het aandeel beleidssepots toegenomen van 5 naar 16%.
- De tweejarige gecorrigeerde algemene recidiveprevalentie van de volwassen daders met een strafzaak is vrij stabiel over de tijd, ongeveer 26%.
- De gecorrigeerde recidivefrequentie per recidivist is vrijwel gelijk gebleven over de tijd. Dit aantal bedraagt gemiddeld 0,8 strafzaak per jaar niet in detentie.
- De gecorrigeerde recidiveomvang is eveneens vrijwel gelijk gebleven over de tijd, met gemiddeld 26 strafzaken per 100 daders per jaar niet in detentie.
- De meest voorkomende delictcategorieën van recidivestrafzaken van volwassen daders zijn: vermogen zonder geweld, geweld, verkeer en vernieling, lichte agressie en openbare orde. Het aandeel recidivestrafzaken dat een vermogensdelict zonder geweld, geweld of vernieling, lichte agressie en openbare orde betrof, is wat betreft de cohorten 2012-2017 gedaald, terwijl het aandeel verkeersdelicten relatief gezien is toegenomen.

Jeugdige daders

- Het aantal personen van wie een strafzaak was afgedaan via het jeugdstrafrecht is zeer sterk gedaald van 24.654 in 2008 naar 8.918 in 2017. Dit is een daling van 64%.
- De achtergrondkenmerken van de jeugdige daders zijn over de tijd nagenoeg hetzelfde gebleven, met uitzondering van het aantal 18-plussers. Dit is te relateren aan de invoering van het adolescentenstrafrecht in 2014. Het aandeel beleidssepots is ook toegenomen over de tijd van 8% in cohort 2008 tot 29% in cohort 2017.
- De tweejarige gecorrigeerde algemene recidiveprevalentie onder jeugdige daders bedraagt 35% en is gelijk gebleven over de tijd.
- De gecorrigeerde recidivefrequentie van jeugdige recidivisten is vrijwel gelijk gebleven over de tijd. Dit aantal bedraagt gemiddeld 0,7 strafzaak per jaar niet in detentie.
- De gecorrigeerde recidiveomvang van jeugdige daders is eveneens vrijwel gelijk gebleven over de tijd. Dit aantal is gemiddeld 36 strafzaken per 100 jeugdigen per jaar niet in detentie.
- De meest voorkomende delictcategorieën van recidivestrafzaken van jeugdige daders zijn: vermogen zonder geweld, geweld en vernieling, lichte agressie en openbare orde. Het aandeel strafzaken met een verkeersdelict als zwaarste delict is licht toegenomen over de tijd.

Volwassen daders met een financiële sanctie

- Ongeveer 48% van de volwassen daders in 2017 heeft een sanctie opgelegd gekregen waarvan een financiële straf een onderdeel uitmaakte.
- De strafbeschikking geldboete is de meest voorkomende financiële sanctiecomponent in 2017. Ook een (on)voorwaardelijke geldboete en de schadevergoedingsmaatregel opgelegd door de rechter komt regelmatig voor, hetzelfde geldt voor de transactie geldsom via het OM.

Box 2 Belangrijkste bevindingen (vervolg)

- Door de invoering van de wet OM-afdoening in 2008 is de transactie geldsom als zwaarste sanctie in de onderzochte periode zeer sterk afgenomen en de strafbeschikking geldboete zeer sterk toegenomen. Verder is de onvoorwaardelijke geldboete afgenomen, terwijl de voorwaardelijke geldboete als zwaarste sanctie nagenoeg gelijk is gebleven per 1.000 daders.
- De recidiveprevalentie van de financiële hoofdsanctiegroepen (de zwaarste sanctie betreft een onvoorwaardelijke of voorwaardelijke geldboete opgelegd door de rechter, een strafbeschikking of transactie geldsom via het OM) is sterk aan schommelingen onderhevig in de onderzochte periode. Deze worden grotendeels veroorzaakt door verschuivingen in de achtergrondkenmerken over de tijd. Desondanks zijn er ook wat betreft de gecorrigeerde recidiveprevalentie veranderingen over de tijd waarneembaar; de recidive na een strafbeschikking of transactie geldsom neemt af over de onderzochte periode en de recidive na een voorwaardelijke geldboete neemt toe vanaf 2012.

3.1 Achtergrondkenmerken

Volwassen daders

De aantallen en achtergrondkenmerken van daders veroordeeld in de periode 2008 tot en met 2017 staan weergegeven in tabel 4. Het aantal volwassen daders is in deze periode sterk gedaald: van 155.941 naar 107.705. Dit is een daling van 31%. Deze daling is ook te zien in de algemene criminaliteitscijfers (de Jong, 2018) en sluit aan bij de internationale vaststelling dat in geïndustrialiseerde samenlevingen er een daling van de criminaliteit is (Tonry, 2014).

In 2017 is bijna 82% van de daders man, de gemiddelde leeftijd is 36 jaar en twee derde is in Nederland geboren. Wat betreft het type uitgangsdelict zijn vermogen zonder geweld (30%), verkeersdelicten (23%) en geweld (17%) de meest voorkomende categorieën. De meeste van de uitgangszaken van volwassen daders in 2017 hebben als zwaarst opgelegde sanctie een geldstraf, namelijk ruim 40%. De werkstraf (22%), het beleidssepot (16%) en de vrijheidsstraf (10%) komen daarna het meest voor.

Bijna 36% van de volwassen daders is *first offender* in 2017. Opgeteld heeft 14% van de daders meer dan tien eerdere strafzaken. De gemiddelde leeftijd op het moment dat de eerste strafzaak is ingeschreven is 27 jaar. Het grootste gedeelte van de volwassen daders had hun eerste strafzaak in de leeftijd 18-24 jaar (32%). Een kwart (26%) van de onderzoeksgroep was minderjarig ten tijde van het eerste delict waarvoor men met justitie in aanraking kwam.

Er zijn nauwelijks verschuivingen waar te nemen in de achtergrondkenmerken van de volwassen daderpopulatie over de periode 2008 tot en met 2017. Enkele veranderingen die wel opvallen, zijn dat het percentage in overige westerse landen geboren daders toeneemt over de tijd, van 9 naar 13%. Procentueel is het aandeel verkeerszaken gedaald (van 28 naar 23%) en is het aandeel zaken met vermogen zonder geweld toegenomen (van 23 naar 30%). Daarnaast is het percentage beleidssepots meer dan verdriedubbeld: van 5% naar bijna 16%. De stijging van het aandeel beleidssepots kan op meerdere manieren verklaard worden (De Ridder, 2018). Ten eerste is er een toename van het aantal beleidssepots opgelegd vanwege de ouderdom van de strafzaak ('oud feit'³⁷). Dit aandeel is sterk gestegen tot

³⁷ Bij een oud feit is het belang van strafrechtelijk ingrijpen te gering geworden in verband met de lange tijd die is verstreken sinds het plegen van het feit. De vervolging kan daarom onbillijk of ondoelmatig worden geacht.

2017 en kan in verband worden gebracht met de aanloopproblemen van de strafbeschikking³⁸ en het wegwerken van de voorraden van het parket CVOM³⁹ met behulp van het Virtueel parket (2015/2016). Ten tweede heeft er zich een koerswijziging bij het OM afgespeeld door de introductie van de ZSM-werkwijze⁴⁰ en het streven om bij de afdoening meer rekening te houden met achterliggende problematiek bij de dader (OM, 2011). Door bijvoorbeeld een voorwaardelijk beleidssepot op te leggen kan het OM bewust inzetten op de dreiging van strafrechtelijke vervolging als stok achter de deur om een justitiabele te motiveren om achterliggende problematiek op te lossen.

Tabel 4 Achtergronden volwassen daders naar cohort^a

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
N=	155.941	159.931	135.370	137.484	141.531	134.648	133.954	124.184	115.400	107.705
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Sekse										
Man	83,7	83,9	83,2	82,6	82,6	81,8	81,7	81,8	82,0	81,9
Vrouw	16,2	16,0	16,7	17,4	17,4	18,2	18,3	18,1	18,0	17,9
Leeftijd										
	m=35,0	m=34,8	m=34,9	m=35,2	m=35,2	m=35,3	m=35,7	m=36,1	m=36,3	m=36,3
12-17 jaar	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0
18-24 jaar	28,1	28,4	28,7	28,1	27,8	27,1	25,8	24,4	23,8	23,6
25-29 jaar	14,0	14,6	14,7	14,7	15,1	15,4	15,5	15,7	15,8	16,0
30-39 jaar	23,5	23,0	22,4	22,1	21,7	22,0	22,2	22,7	23,2	23,8
40-49 jaar	19,3	19,0	18,8	19,2	19,1	19,1	19,2	19,3	18,7	18,3
50 jaar of ouder	14,8	14,7	15,1	15,7	16,0	16,2	17,1	17,7	18,4	18,2
Geboorteland										
Nederland	70,5	70,2	69,4	69,2	69,5	68,8	69,0	68,4	68,3	67,2
Marokko	2,9	2,9	2,9	2,7	2,5	2,6	2,5	2,5	2,5	2,6
Nederlandse	2,8	2,9	3,0	2,9	3,1	3,3	3,2	3,3	3,1	2,9
Antillen/Aruba										
Suriname	3,9	3,9	3,9	3,7	3,5	3,5	3,4	3,5	3,2	2,9
Turkije	2,6	2,6	2,5	2,4	2,3	2,1	2,1	2,0	2,0	1,9
Overige westers	9,2	9,4	10,0	10,2	10,8	11,3	11,4	11,7	12,2	13,0
Overige niet-westers	7,2	7,3	7,4	7,8	7,4	7,3	7,3	7,5	7,7	8,4
Type delict^b										
Openbare orde ^c	11,3	9,7	9,9	9,6	9,5	9,0	9,1	8,8	9,1	9,0
Vermogen zonder geweld	23,5	22,3	25,1	27,0	27,0	29,1	29,1	29,2	29,7	30,0
Vermogen met geweld	1,2	1,1	1,3	1,3	1,4	1,4	1,3	1,2	1,1	1,3
Geweld	16,1	14,8	15,4	16,2	17,4	16,6	17,7	18,1	17,7	17,3
Zeden	0,9	0,8	0,9	0,9	0,9	0,8	0,9	1,0	0,9	0,9
Drugs	7,0	6,1	6,4	6,3	6,7	7,0	7,2	7,5	7,4	7,8
Verkeer WVV94	28,0	33,9	28,9	27,0	27,0	26,4	24,7	24,2	23,8	23,3
Overig	10,9	9,9	10,5	10,8	9,4	9,0	9,3	9,2	9,4	9,4

³⁸ Er werden relatief veel strafbeschikkingen retour gestuurd en de parketten hadden niet voldoende capaciteit om deze van een nieuwe beoordeling te voorzien. Tegelijkertijd moest het OM uitvoering geven aan de herziening gerechtelijke kaart hetgeen ook leidde tot een tijdelijke vermindering van de capaciteit.

³⁹ Dit is het parket centrale verwerking OM. Dit organisatieonderdeel van het OM verwerkt de relatief eenvoudige strafzaken voor Nederland. Zij behandelt vooral veel alcohol-, drugs- en rijbewijszaken.

⁴⁰ Zie www.om.nl/onderwerpen/werkwijze-van-het-om/ voor meer informatie over de ZSM-aanpak.

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
N=	155.941	159.931	135.370	137.484	141.531	134.648	133.954	124.184	115.400	107.705
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Soort afdoening ^d										
Vrijheidsstraf ≤6 maanden	6,7	6,1	6,7	6,8	7,1	8,2	8,4	9,0	9,7	10,5
Vrijheidsstraf >6 maanden	2,7	2,4	2,8	2,8	2,7	2,6	2,4	2,5	2,2	2,5
Werkstraf	19,7	18,8	19,4	18,5	19,5	20,6	20,6	21,1	21,2	21,9
Leerstraf	0,5	0,3	0,1	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,3
Voorw. vrijheidsstraf	2,2	1,9	2,1	2,0	2,0	2,6	2,8	3,5	3,6	3,8
Geldstraf	56,9	59,0	56,8	55,4	51,6	48,5	44,7	40,7	39,4	40,4
Beleidssepot	5,2	5,6	6,0	10,0	13,0	13,3	17,0	18,5	19,2	15,9
Strafrechtelijk verleden	<i>m=4,5</i>	<i>m=4,4</i>	<i>m=4,6</i>	<i>m=4,7</i>	<i>m=4,7</i>	<i>m=4,9</i>	<i>m=5,1</i>	<i>m=5,3</i>	<i>m=5,4</i>	<i>m=5,4</i>
Geen eerdere contacten	39,5	38,4	37,7	37,9	37,0	35,8	35,5	34,9	34,9	35,8
1-2 eerdere contacten	25,8	26,5	25,6	25,3	25,4	25,1	24,7	24,3	24,2	23,5
3-4 eerdere contacten	11,2	11,7	11,7	11,6	12,0	12,1	12,1	12,0	11,6	11,4
5-10 eerdere contacten	12,9	13,1	13,9	13,9	14,2	14,8	15,1	15,4	15,5	15,2
11-19 eerdere contacten	5,6	5,4	6,0	6,0	6,1	6,6	6,8	7,4	7,4	7,6
20 of meer eerdere contacten	4,9	4,8	5,1	5,2	5,2	5,5	5,7	6,0	6,3	6,4
Leeftijd eerste strafzaak	<i>m=27,2</i>	<i>m=27,0</i>	<i>m=26,9</i>	<i>m=27,0</i>	<i>m=27,0</i>	<i>m=26,7</i>	<i>m=26,8</i>	<i>m=26,8</i>	<i>m=26,7</i>	<i>m=26,6</i>
12-17 jaar	22,3	22,6	24,1	24,1	24,7	25,7	25,9	26,4	26,2	26,2
18-24 jaar	33,4	34,0	33,4	33,1	33,0	32,4	32,0	31,6	31,9	32,1
25-29 jaar	11,7	11,7	11,5	11,4	11,4	11,4	11,5	11,6	11,7	11,9
30-39 jaar	15,2	14,9	14,3	14,0	13,7	13,7	13,7	13,6	13,7	13,8
40-49 jaar	9,5	9,2	9,0	9,2	9,1	8,9	8,7	8,7	8,5	8,2
50 jaar of ouder	7,5	7,3	7,4	7,9	7,9	7,7	7,9	8,0	7,9	7,6

Noot: N=aantal personen; m=gemiddelde. In verband met missende waarden tellen de kolompercentages niet altijd op tot 100%.

- a Bij meer dan één afdoening binnen één jaar, is de eerste als uitgangpunt gekozen.
- b Zwaarste delict binnen de strafzaak. Meerdere delicten kunnen voorkomen. De gehanteerde volgorde van zwaarte (van zwaarst naar lichtst) is: geweld, zeden, vermogen met geweld, vermogen zonder geweld, vernieling, lichte agressie en openbare orde, drugs, verkeer en overig.
- c Vernieling, lichte agressie en openbare orde.
- d Zwaarste afdoening binnen de strafzaak. De gehanteerde volgorde van zwaarte van zwaar naar licht is dezelfde als de volgorde in categorieën. Maatregelen en overige transacties zijn niet weergegeven omdat dit zeer kleine percentages betreft.

Jeugdige daders

De achtergrondkenmerken van de jeugdige daders van wie een strafzaak is afgedaan in de periode 2008 tot en met 2017 staan weergegeven in tabel 5. In de periode 2008 tot en met 2017 is het aantal jeugdige daders gedaald van bijna 25 duizend naar bijna 9 duizend in 2017, een daling van 64%. Dit is een twee keer zo grote daling als bij de volwassenen. Er zijn meerdere onderzoeken geweest die de daling hebben geprobeerd te verklaren. De meest gesteunde verklaringen zijn de steeds verder gaande beveiliging van de maatschappij, De meest gesteunde verklaringen zijn de steeds verder gaande beveiliging van de maatschappij, de afname van risicofactoren (alcoholgebruik en het hebben van delinquente vrienden [Van der Laan et al., 2018]), de toename van beschermende factoren (het ervaren van emotionele steun, betrokkenheid en monitoring door de ouders [Van der Laan et al., 2018]) en de digitalisering en de introductie van mobiele telefoons en sociale media waardoor jongeren minder tijd op straat doorbrengen. Hierdoor is de kans op het plegen van delicten in de publieke ruimte afgenomen (Van der Laan et al., 2020).

In 2017 gaat het in 83% van de personen om jongens, met een gemiddelde leeftijd van 16 jaar. Het grootste gedeelte van de personen is 17 jaar (29%), gevolgd door 16-jarigen (24%) en 15-jarigen (18%). De groep die 18 jaar of ouder was bij inschrijving van de uitgangszaak omvat bijna 12% van de jeugdige daders. Het overgrote deel is geboren in Nederland (87%). De grootste categorie van het zwaarste delict in de uitgangsstrafzaak is net als bij volwassenen vermogen zonder geweld (33%). De twee grootste categorieën daarna zijn geweldsdelicten (21%) en openbare-ordedelicten (20%). Wat betreft de zwaarste afdoening van de uitgangszaak gaat het in het overgrote deel om werkstraffen (47%), gevolgd door beleidssepots (29%). De overige afdoeningen komen veel minder vaak voor. Eén derde van de jeugdigen in 2017 heeft een strafrechtelijk verleden. Het gaat hierbij vooral om jeugdigen met één of twee eerdere strafzaken (23%). De meeste jeugdigen in 2017 hebben hun eerste strafzaak op 15, 16 of 17-jarige leeftijd.

Voor de meeste achtergrondkenmerken van de jeugdigen uit de onderzochte periode zijn nauwelijks verschuivingen te zien. Hier zijn enkele uitzonderingen op. Allereerst is er vanaf ongeveer 2014 een toename van de 18-plussers. Dit valt wat betreft tijd samen met de invoering van het adolescentenstrafrecht op 1 april 2014 (memorie van toelichting, Kamerstukken II, 2012/13, 33 498, nr. 3). Vanaf toen is de leeftijd waarop volwassenen kunnen worden vervolgd volgens het jeugdstrafrecht met twee jaar verruimd, namelijk tot 23 jaar. In de jaren ervoor lijkt deze stijging in de categorie 18+ echter ook al ingezet te zijn (Beerthuisen & Van der Laan, 2018). Ditzelfde effect, maar dan in mindere mate, is ook te zien bij de leeftijd van de eerste strafzaak.

Een andere grote wijziging is de toename van de inzet van het beleidssepot, van 8% in 2008 tot 29% in 2017. Een inspectie van de onderliggende absolute aantallen van dit percentage laat echter zien dat het absolute aantal niet veel veranderd is (1.800 in 2008 en 1.600 in 2017). Een verklaring voor deze stijging is net als bij de volwassen daders te vinden in de koerswijziging van het OM, waardoor er meer oog is voor de onderliggende problematiek van jongeren. Er worden voorwaarden gesteld aan het sepot die moeten bijdragen aan de oplossing van deze problematiek en daarmee recidive moeten voorkomen.

Tabel 5 Achtergronden jeugdige daders naar cohort^a

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
N=	24.654	21.580	18.296	16.482	15.425	11.049	9.825	9.258	9.012	8.918
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Sekse										
Man	81,1	81,0	81,5	81,1	81,1	82,2	82,1	82,3	82,7	83,4
Vrouw	18,9	18,9	18,5	18,8	18,9	17,7	17,9	17,6	17,3	16,6
Leeftijd										
	<i>m=15,5</i>	<i>m=15,6</i>	<i>m=15,7</i>	<i>m=15,7</i>	<i>m=15,7</i>	<i>m=15,8</i>	<i>m=15,8</i>	<i>m=15,9</i>	<i>m=16,0</i>	<i>m=16,0</i>
12 jaar	2,9	2,6	2,2	2,1	2,0	2,0	1,7	1,5	1,4	1,5
13 jaar	8,1	7,4	6,9	6,5	7,1	6,3	6,2	5,7	4,8	5,1
14 jaar	14,9	14,3	13,2	12,8	12,9	12,2	12,8	12,2	11,6	11,3
15 jaar	19,6	19,4	19,1	18,7	18,8	18,4	18,8	18,8	18,0	17,6
16 jaar	23,8	24,3	24,8	24,7	24,6	25,1	24,0	24,2	24,0	23,9
17 jaar	26,1	27,1	28,6	29,5	28,3	28,6	28,5	28,1	28,0	28,7
18 jaar of ouder	4,6	4,9	5,0	5,7	6,1	7,3	7,8	9,5	12,2	11,8
Geboorteland										
Nederland	87,0	87,5	87,3	87,0	87,0	86,0	87,1	87,6	87,1	87,1
Marokko	1,0	0,9	1,0	0,9	0,9	1,1	1,0	0,8	0,8	1,0
Nederlandse	1,8	1,6	1,8	1,8	1,9	2,1	1,8	1,5	1,4	1,4
Antillen/Aruba										
Suriname	0,9	0,8	0,8	0,7	0,7	0,9	0,8	0,6	0,5	0,7
Turkije	0,6	0,5	0,5	0,5	0,6	0,4	0,4	0,4	0,4	0,3
Overige westers	3,3	3,5	3,6	3,9	4,1	4,2	4,6	3,8	4,1	4,0
Overige niet-westers	5,1	5,0	4,8	5,0	4,8	5,2	4,3	5,3	5,6	5,5
Type delict^b										
Openbare orde ^c	30,2	26,3	23,8	21,8	22,4	21,3	19,9	19,0	18,8	20,3
Vermogen zonder geweld	32,1	33,9	34,0	34,2	32,9	32,6	34,0	33,6	34,4	32,8
Vermogen met geweld	3,6	3,6	4,5	5,4	6,6	7,9	6,8	6,6	5,7	6,4
Geweld	18,1	17,7	18,1	19,4	21,0	21,5	22,5	22,4	22,1	21,3
Zeden	1,2	1,1	1,1	1,2	1,1	1,4	1,5	1,8	1,7	1,4
Drugs	1,6	1,7	1,4	1,9	2,3	2,3	2,7	2,8	2,6	2,6
Verkeer WVV94	4,5	6,0	5,9	5,3	4,9	4,4	3,7	4,5	5,6	5,8
Overig	8,7	9,6	10,9	10,5	8,8	8,5	8,7	9,2	8,9	9,3
Soort afdoening^d										
Vrijheidsstraf ≤ 6 maanden	4,6	4,2	4,6	5,0	5,1	5,6	5,0	5,2	5,3	5,2
Vrijheidsstraf > 6 maanden	0,6	0,4	0,6	0,7	0,6	0,8	0,7	0,6	0,6	0,6
Werkstraf	61,7	63,4	63,1	61,3	56,7	58,2	50,9	47,7	47,0	47,4
Leerstraf	9,9	8,1	6,7	6,2	6,4	6,2	6,6	7,0	6,4	6,1
Voorw. vrijheidsstraf	1,4	1,1	0,9	0,8	0,8	1,0	0,9	1,0	0,8	0,9
Geldstraf	10,3	10,8	11,8	11,3	7,9	7,9	7,2	6,7	6,8	6,6
Beleidssepot	7,5	7,1	7,1	9,1	16,6	14,9	24,5	28,1	28,6	28,8
Strafrechtelijk verleden										
	<i>m=0,7</i>	<i>m=0,7</i>	<i>m=0,7</i>	<i>m=0,7</i>	<i>m=0,7</i>	<i>m=0,8</i>	<i>m=0,8</i>	<i>m=0,8</i>	<i>m=0,8</i>	<i>m=0,7</i>
Geen eerdere contacten	67,2	66,5	65,8	66,1	66,7	63,0	63,8	64,4	66,0	67,5
1-2 eerdere contacten	24,9	25,1	25,0	25,0	24,6	27,0	25,9	25,1	23,6	23,4
3-4 eerdere contacten	5,3	5,6	6,0	5,9	5,8	6,4	6,6	6,4	6,4	6,0
5-10 eerdere contacten	2,5	2,7	3,0	2,9	2,8	3,4	3,5	3,7	3,7	3,0
11 of meer eerdere contacten	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,1	0,3	0,3	0,2

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
N=	24.654	21.580	18.296	16.482	15.425	11.049	9.825	9.258	9.012	8.918
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Leeftijd 1e strafzaak	m=14,9	m=14,9	m=15,0	m=15,0	m=15,0	m=15,0	m=15,0	m=15,1	m=15,3	m=15,3
12 jaar	6,3	6,4	6,4	6,5	6,4	6,4	6,0	5,2	4,6	4,4
13 jaar	14,4	14,3	14,0	13,5	14,1	14,0	13,8	12,6	11,1	10,7
14 jaar	20,5	20,5	19,4	19,7	19,3	19,1	19,9	19,2	18,2	17,7
15 jaar	20,8	20,5	20,4	19,8	20,3	20,6	20,2	20,8	20,0	19,7
16 jaar	19,2	19,1	19,7	19,6	19,4	19,3	18,8	19,8	20,7	20,6
17 jaar	16,1	16,5	17,2	17,9	17,2	16,6	17,1	17,3	18,3	20,0
18 jaar of ouder	2,6	2,7	2,7	3,1	3,3	3,8	4,1	5,0	7,0	6,9

Noot: N=aantal personen; m=gemiddelde. In verband met missende waarden tellen de kolompercentages niet altijd op tot 100%.

- Bij meer dan één afdoening binnen één jaar, is de eerste als uitgangspunt gekozen.
- Zwaarste delict binnen de strafzaak. Meerdere delicten kunnen voorkomen. De gehanteerde volgorde van zwaarte (van zwaarst naar lichtst) is: geweld, zeden, vermogen met geweld, vermogen zonder geweld, vernieling, lichte agressie en openbare orde, drugs, verkeer en overig.
- Vernieling, lichte agressie en openbare orde.
- Zwaarste afdoening binnen de strafzaak. De gehanteerde volgorde van zwaarte van zwaar naar licht is dezelfde als de volgorde in categorieën. Maatregelen en overige transacties zijn niet weergegeven omdat dit zeer kleine percentages betreft.

3.2 Ontwikkelingen recidivebeeld

3.2.1 Recidiveprevalentie

Voor zowel de volwassen daderpopulatie als voor de jeugdige daderpopulatie is de geobserveerde tweejarige algemene recidive redelijk stabiel, zoals te zien is in figuur 4.⁴¹ Wel is er bij de jeugdigen sprake van een stijging in de geobserveerde recidiveprevalentie van de uitstroomcohorten 2012-2015. Deze stijging zet zich onder latere cohorten echter niet door.

Over de gehele tienjarige periode genomen is de geobserveerde recidive van de volwassen daders weinig veranderd.⁴² De recidive van cohort 2017 is ongeveer gelijk aan de recidive van cohort 2008. Na correctie voor achtergrondkenmerken is er echter sprake van een zeer licht dalende trend tot 2012. Het verschil tussen cohort 2008 en 2017 in gecorrigeerde recidive is 1,5 procentpunt. In andere woorden, als de achtergrondkenmerken van de cohorten 2008 tot en met 2016 gelijk waren geweest aan die van 2017, dan is de recidive met 1,5 procentpunt gedaald over tien jaar cohorten heen. Relatief gezien is dit een afname van 5,5%.

De geobserveerde recidive van de jeugdigen laat meer schommelingen zien over de tijd.⁴³ Er is sprake van een kleine dip in cohorten 2011 en 2012 en een lichte piek

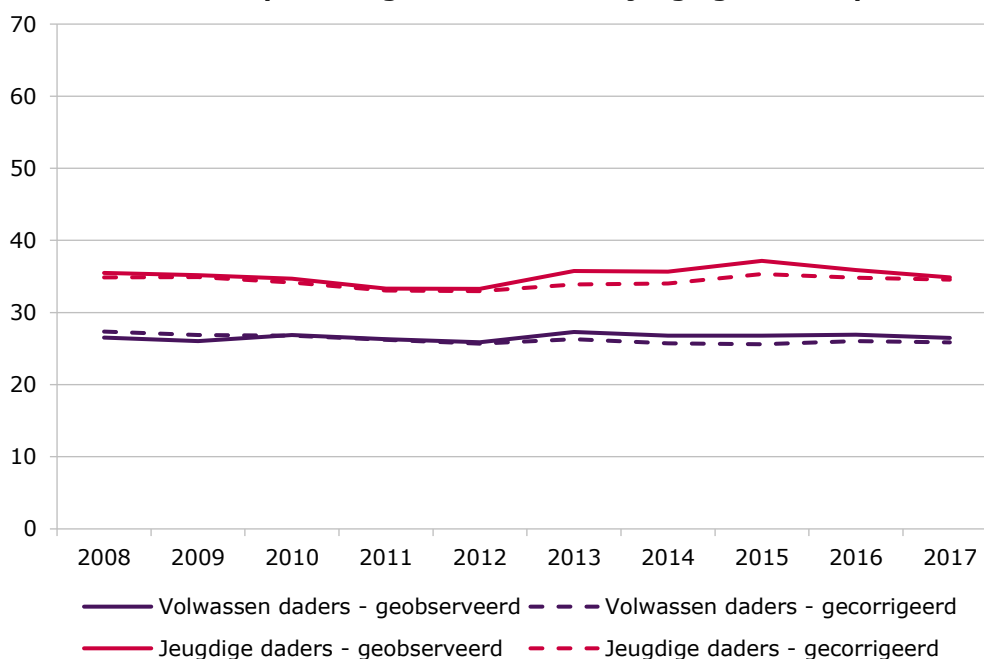
⁴¹ De achterliggende recidivecijfers staan weergegeven in de tabellen B4.1 en B4.2 in bijlage 4.

⁴² Om te kijken wat het effect is van het uitsluiten van personen die niet woonachtig in Nederland zijn of geen (tijdelijke) verblijfsvergunning hebben, is een analyse gedaan van de recidiveprevalentie voor volwassenen zonder BSN in de OBJD. Hieruit bleek dat 6,9% van de volwassen daders geen BSN had. De algemene tweejarige recidiveprevalentie was 0,4 tot 0,9 procentpunt hoger (relatief 1,6% tot 3,5% hoger). De trend is vrijwel hetzelfde.

⁴³ Er is een inschatting gemaakt van het effect van het uitsluiten van personen niet woonachtig in Nederland zijn of die geen (tijdelijke) verblijfsvergunning hebben, door de recidiveprevalentie uit te rekenen voor jeugdigen zonder

in cohort 2015, maar daarna zakt de recidive weer terug naar het oude niveau. De geobserveerde recidiveprevalentie van cohort 2017 ligt maar 0,6 procentpunt lager ten opzichte van cohort 2008 (relatief -1,7%). Na correctie voor achtergrondkenmerken is dit verschil nog kleiner, namelijk 0,3 procentpunt (relatief -0,9%).

Figuur 4 Geobserveerde en gecorrigeerde tweejarige algemene recidivepercentages volwassen en jeugdige daders per cohort

3.2.2 Recidivefrequentie

Naast de prevalentie van recidive, bekijken we ook de recidivefrequentie, oftewel het gemiddeld aantal nieuwe strafzaken *per recidivist*.⁴⁴ Zoals in de methode is toegelicht, wordt de frequentie berekend over een periode van vier jaar en wordt de frequentie per jaar zonder detentie weergegeven.⁴⁵ Dit heeft als gevolg dat slechts cijfers tot en met cohort 2015 getoond kunnen worden. De ontwikkelingen op deze uitkomstmaat staan weergegeven in figuur 5. De achterliggende recidivecijfers staan weergegeven in de tabellen B4.4 en B4.5 in bijlage 4.

Uit de figuur blijkt dat de geobserveerde recidivefrequentie per jaar zonder detentie voor beide groepen licht is toegenomen. Over de cohorten 2008-2015 is deze frequentie voor de volwassenen toegenomen met 0,07 strafzaak per jaar zonder detentie, terwijl deze voor de jeugdigen met 0,1 strafzaak is toegenomen. Na correctie is de trend redelijk stabiel. De toename voor volwassenen is nu nog maar

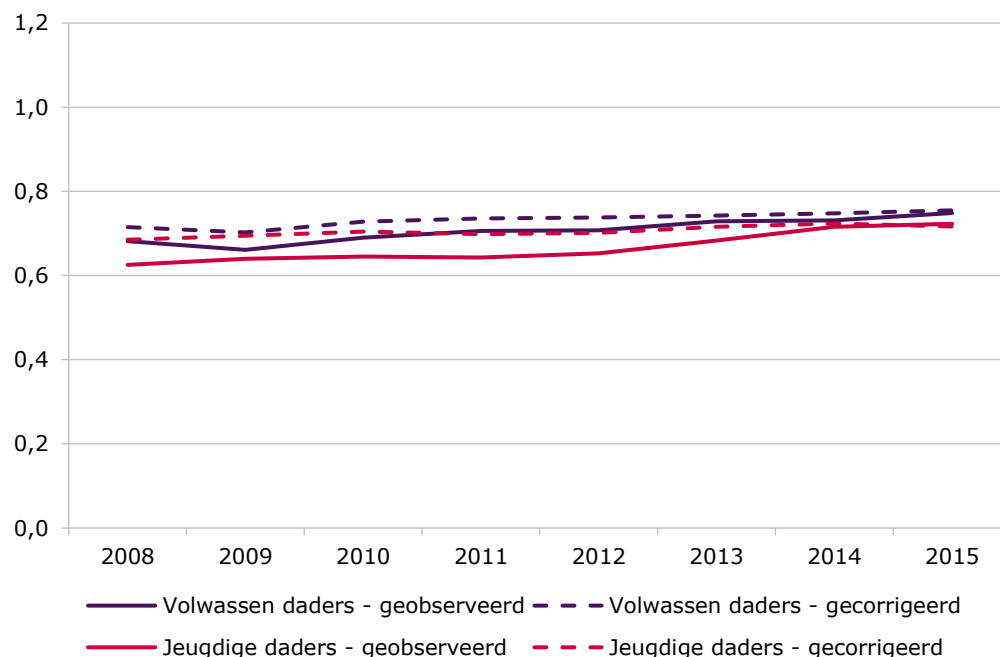
BSN in de OBDJ. Hieruit bleek dat 1,8% van de jeugdige daders geen BSN had. De algemene tweejarige recidiveprevalentie was 0,2 tot 0,5 procentpunt hoger (relatief 0,5% tot 1,5% hoger). De trend is vrijwel hetzelfde.

⁴⁴ Omdat de recidivefrequentie is berekend over een periode van vier jaar kan het gemiddeld aantal strafzaken per recidivist onder de 1 komen. Aangezien voor deze uitkomstmaat twee jaar extra observatietijd nodig is, kunnen voor deze statistiek cijfers maar tot en met cohort 2015 in plaats van cohort 2017 getoond worden.

⁴⁵ Omdat de recidivefrequentie is berekend over een periode van vier jaar kan het gemiddeld aantal strafzaken per recidivist onder de 1 komen.

0,4 strafzaak per jaar zonder detentie over de cohorten 2008-2015. Voor de jeugdigen is de toename verwaarloosbaar.

Figuur 5 Geobserveerde en gecorrigeerde ontwikkeling recidivefrequentie voor volwassen en jeugdige daders per cohort

Noot: De recidivefrequentie is het gemiddeld aantal nieuwe strafzaken per recidivist per jaar zonder detentie. Deze is berekend over de vier jaar na het begin van de recidiveperiode.

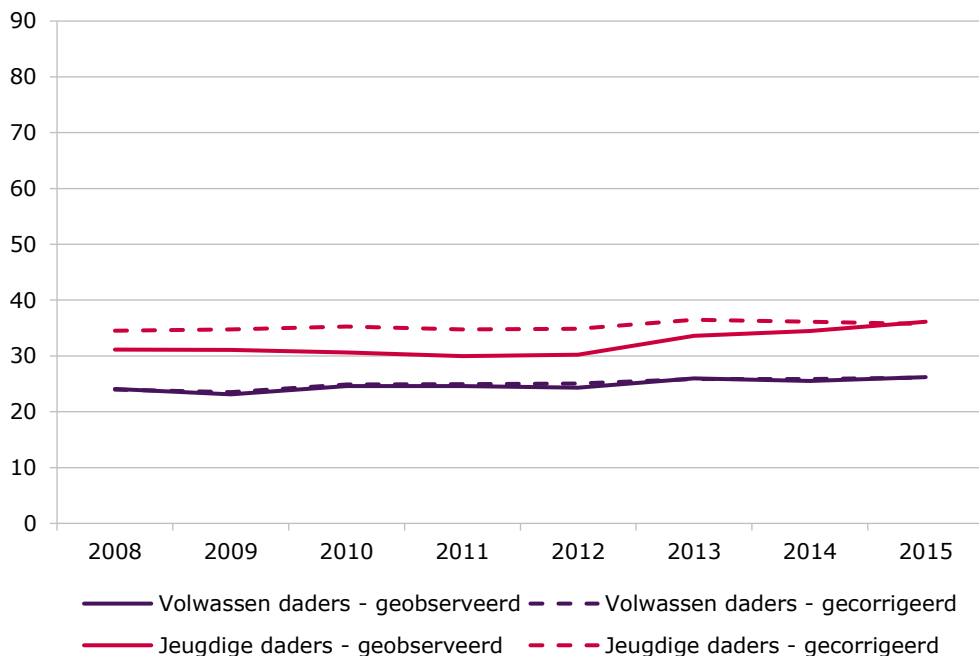
3.2.3 Recidiveomvang

Voorts kijken we naar de ontwikkeling in de recidiveomvang. Deze is gedefinieerd als het aantal nieuwe strafzaken per 100 volwassen of jeugdige daders, per jaar dat men niet in detentie was. Deze statistiek geeft inzicht in de hoeveelheid strafzaken de groep als geheel recidiveert, in plaats van enkel de recidivisten zoals in de vorige paragraaf. Net zoals de frequentie is de omvang berekend over een periode van vier jaar. Daarom kunnen ook bij de omvang slechts cijfers tot cohort 2015 weergegeven worden. De achterliggende recidivecijfers staan weergegeven in de tabellen B4.6 en B4.7 in bijlage 4.

Over de cohorten 2008-2015 is de geobserveerde recidiveomvang van volwassen daders zeer licht gestegen, namelijk met 2 zaken per 100 daders. Na correctie voor achtergrondkenmerken is er bijna geen verschil met de geobserveerde trend; de stijging is nog steeds twee zaken per 100 daders.

De groep jeugdige daders laat voor deze statistiek een ander beeld zien. In de geobserveerde recidiveomvang is er een stijging geweest vanaf cohort 2012 (absoluut 5 strafzaken per 100 jeugdige daders). Na correctie is er echter nauwelijks nog sprake van een stijging (slechts een toename van 1 strafzaak per 100 daders). Kennelijk wordt de stijging bijna in zijn geheel verklaard door verschuivingen in de achtergrondkenmerken van de jeugdige daderpopulatie.

Figuur 6 Geobserveerde en gecorrigeerde ontwikkeling recidiveomvang voor volwassen en jeugdige daders per cohort

Noot: De recidiveomvang is het gemiddeld aantal nieuwe strafzaken per 100 daders per jaar zonder detentie. Deze is berekend over de vier jaar na het begin van de recidiveperiode.

3.2.4 Soort recidive

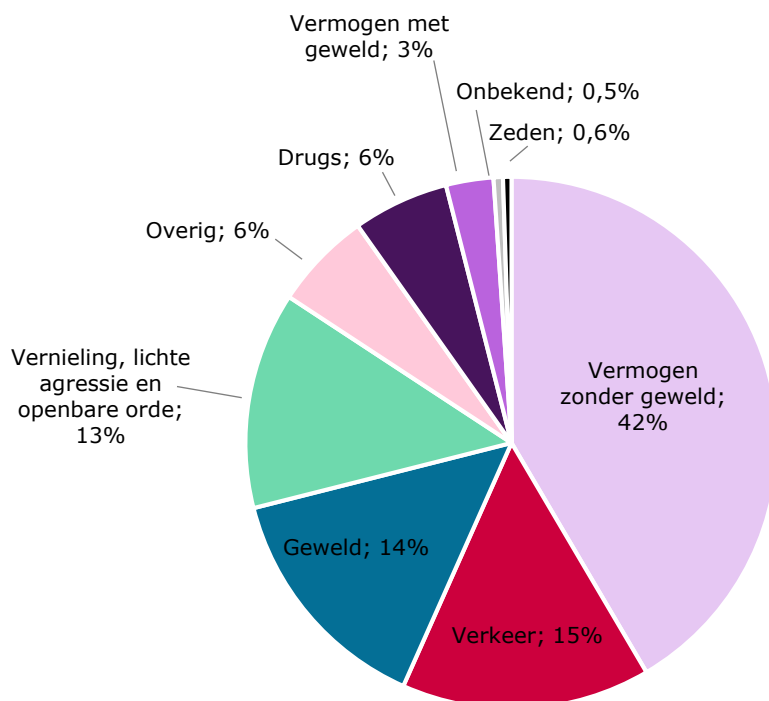
In figuur 7 staat, voor de volwassen daders met een strafzaak in 2017, de procentuele verdeling van het type delict van alle recidivestrafzaken gepleegd binnen twee jaar.⁴⁶ Om te zien in hoeverre de procentuele verdeling van het type delict is veranderd over de tijd, staan in figuur 8 indexcijfers (2017 = 100) weergegeven.⁴⁷ De lichtgekleurde vlakken geven het 95%-betrouwbaarheidsinterval weer. De absolute cumulatieve aantallen per delictsoort zijn weergegeven in figuur B4.1 in bijlage 4.

Uit figuur 7 blijkt dat het grootste aandeel van de recidivestrafzaken van volwassen daders een vermogensdelict zonder geweld betreft (41%). Andere veel voorkomende delictcategorieën zijn verkeersdelicten (15%), geweldsdelicten (14%) en delicten die vallen onder de categorie vernieling, lichte agressie en openbare orde (13%).

⁴⁶ Zoals in de methode is toegelicht kan één strafzaak meerdere delicttypen bevatten. In dat geval rapporteren we het type delict van het feit dat de hoogste wettelijke strafdreiging kent.

⁴⁷ We focussen ons hierbij op de delictcategorieën waarbij we het relevant achten om verschillen over de tijd te bekijken. We hebben gekozen om alleen te kijken naar delictcategorieën die ten minste een aandeel van 5% hebben. Verder kiezen we ervoor om geen trend te laten zien van de categorie 'overige delicten', omdat dit een zeer uiteenlopende categorie van delicten betreft.

Figuur 7 Recidivestrafzaken cohort 2017 volwassen daders uitgesplitst naar type delict

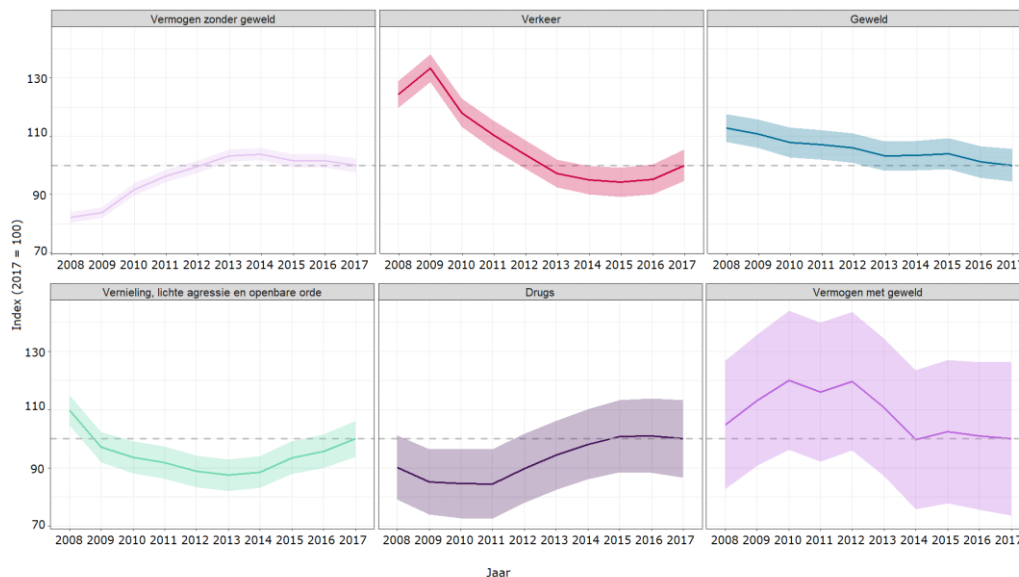
Uit figuur 8 blijkt dat het aandeel strafzaken dat tot het type delict vermogen zonder geweld wordt gerekend, is gestegen tot cohort 2013.⁴⁸ Het aandeel strafzaken met als zwaarste feit een drugsfeit laat na een initiële daling tot cohort 2011 een toename zien over de tijd. Echter, vanaf cohort 2012 is er geen trend meer omdat de stippellijn van de 'index=100' binnen het 95%-betrouwbaarheidsinterval valt. Voor het delict verkeer geldt juist dat het aandeel sterk is afgenomen sinds cohort 2009. Het aandeel van strafzaken dat gerekend is tot de categorie geweldsdelict laat een continue daling zien sinds cohort 2008. Het aandeel van de categorie vernieling, lichte agressie en openbare orde laat een daling zien tot cohort 2013, waarna het aandeel weer toeneemt.

Om de hierboven beschreven trends beter te kunnen duiden, is een nadere analyse gedaan. Zo blijkt dat de daling in de verhouding van de zaken met een verkeersdelict vooral te liggen aan de daling van het aantal zaken met rijden onder invloed over de tijd. Het toenemende aandeel vermogen zonder geweld, blijkt vooral toe te schrijven aan het toenemende aandeel eenvoudige diefstallen. De dalende trend in geweld wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door dalingen in bedreiging/stalking en mishandeling. Ten slotte wordt de dalende trend in vernieling, lichte agressie en

⁴⁸ De onderliggende aantallen alle typen delicten (strafzaakniveau) zijn gedaald in de periode 2008-2017 (zie ook figuur B4.1 in bijlage 4). Het totale aantal strafzaken is met 30% gedaald. De grootste daling voor specifieke type delicten vindt echter plaats onder verkeerszaken (44%) terwijl de kleinste daling plaatsvindt onder vermogen zonder geweld (15%) en drugs (22,8%). Echter omdat verkeersmisdrijven zeer vaak voorkomen als recidivedelict (namelijk 15,1%, zie figuur 7), hebben deze een relatief grote invloed op het verloop van de indexcijfers van de verhouding van de overige delictsoorten.

openbare orde in ongeveer gelijke mate bepaald door 'misdrijven tegen het openbaar gezag', 'misdrijven tegen de openbare orde' en 'vernieling en beschadiging'.

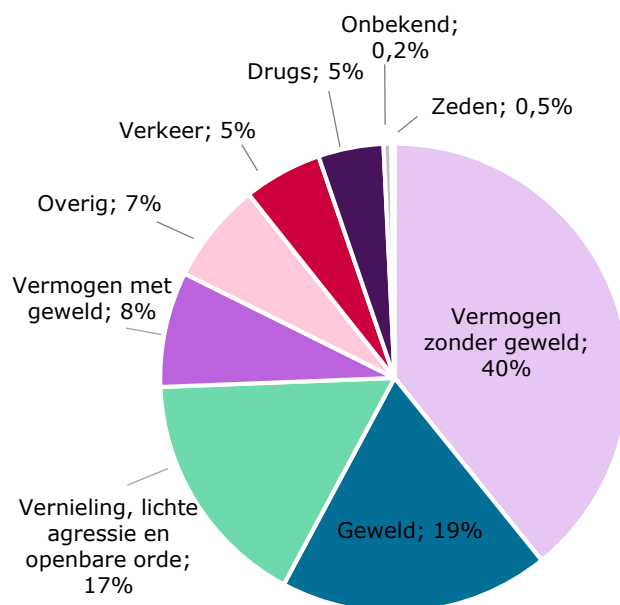
Figuur 8 Indexcijfers relatieve verandering type delict cohorten 2008-2017 volwassen daders (2017 = 100)

Noot: De lichter gekleurde banden geven het 95%-betrouwbaarheidsinterval weer.

De verdeling van de delictsoorten van de recidivestrafzaken van jeugdigen die in 2017 een geldige afdoening hebben gekregen is vergelijkbaar met die van de volwassenen, zoals te zien is in figuur 9. Net als bij de volwassenen vormen vermogen zonder geweldzaken de grootste categorie (40%). Vervolgens zijn de categorie geweld (19%) en strafzaken die vallen onder de categorie vernieling, lichte agressie en openbare orde (17%) de meest voorkomende delictsoorten in recidivestrafzaken.

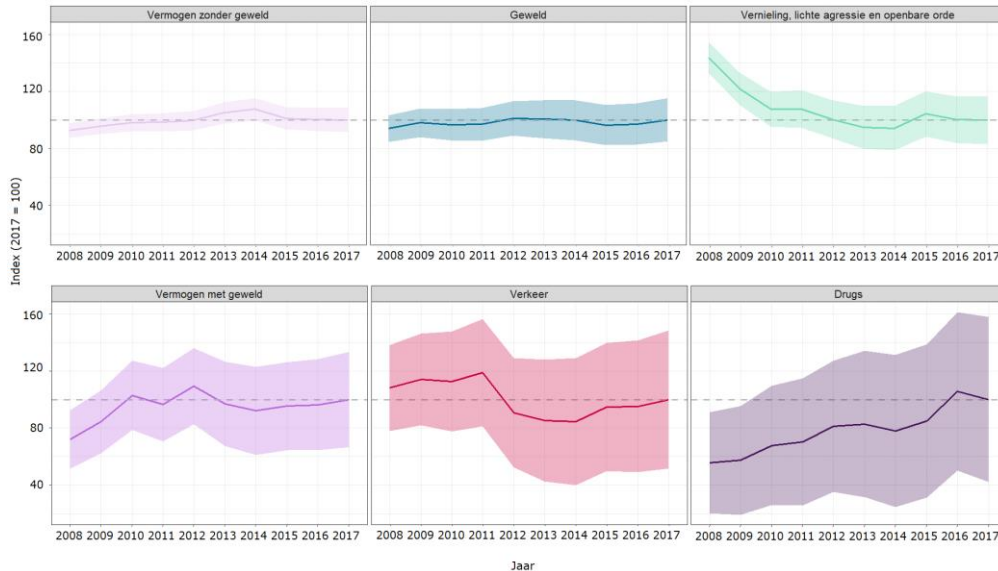
Figuur 9 Recidivestrafzaken cohort 2017 jeugdige daders uitgesplitst naar type delict

Een blik op de verandering van het aandeel van de delictsoorten over de tijd in figuur 10 laat zien dat de meeste delicten geen trend⁴⁹ laten zien omdat de betrouwbaarheidsintervallen overlappen met de lijn van 'index = 100'. Een categorie die wel duidelijk sterk gedaald is gedurende de onderzoeksperiode tot cohort 2015 is het aandeel delicten in de categorie vernieling, lichte agressie en openbare orde. De overige delictcategorieën laten ofwel een stijging zien van cohort 2008 op 2009 (vermogen met of zonder geweld) ofwel geen interpreteerbare trend (geweld en verkeer).

⁴⁹ De absolute tweejarige cumulatieve aantallen per delictsoort zijn terug te vinden in figuur B4.2 in bijlage 4. Om te kunnen zien welke categorieën het grootste effect op de verdeling van delictsoort hebben, is er gekeken naar de onderliggende absolute aantallen. De aantallen strafzaken per jaar zijn met bijna 62% gedaald over 2008-2017. Van deze absolute aantallen strafzaken daalt het aantal in de categorie vernieling, lichte agressie en openbare orde, met 73%. Dit is de enige categorie die groot is (17% van de strafzaken in 2017) en een dergelijke daling laat zien. Vermogen zonder geweld en geweld laten namelijk eenzelfde daling zien als het totale aantal strafzaken per jaar (beiden 59%).

Figuur 10 Indexcijfers relatieve verandering type delict cohorten 2008-2017 jeugdige daders (2017 = 100)

Noot: De lichter gekleurde banden geven het 95%-betrouwbaarheidsinterval weer.

3.3 Financiële sancties

In deze paragraaf gaan we in op de financiële sancties die in 2017 aan volwassen daders zijn opgelegd. Allereerst tonen we hoe vaak de verschillende losse financiële sancties⁵⁰ voorkomen in de strafzaken van 2017. Specifiek kijken we daarbij naar geldboetes, strafbeschikkingen, transacties, schadevergoedingsmaatregelen en ontnemingsmaatregelen. Vervolgens wordt nagegaan in welke mate deze sancties in combinatie met andere sancties worden opgelegd. Daarbij gaan we na hoe vaak veelvoorkomende unieke sanctiecombinaties voorkomen waar financiële sancties deel van uitmaakten. Ten slotte tonen we de recidive na een (voorwaardelijke of onvoorwaardelijke) geldboete, strafbeschikking geldboete en transactie geldsom wanneer deze sancties als zwaarste sanctie zijn opgelegd.

3.3.1 Overzicht (financiële) sancties

Om een beeld te krijgen van welke financiële strafonderdelen en maatregelen aan volwassenen zijn opgelegd naar aanleiding van een strafzaak voor één of meerdere misdrijven in 2017 is tabel 6 samengesteld.⁵¹ Tabel 6 toont het aantal strafzaken waarin minimaal één financiële sanctie is opgelegd en het aandeel van deze finan-

⁵⁰ Een ontwerpfout in de OBJD lijkt ervoor te zorgen dat strafonderdelen soms onterecht wegvallen in de brondata (het betreft zaken waarbij geen beslisdatum meekomt terwijl deze zaken mogelijk wel afgedaan zijn). Bijvoorbeeld, in 2017 waren er naar schatting 5000 zaken die afgedaan zijn met een geldboete door de rechter maar waarvan de vonnisdatum ontbrak in de OBJD en welke waarschijnlijk ten onrechte zijn weggevalen. Dit heeft consequenties voor alle cijfers van dit onderdeel, maar bleek niet binnen de looptijd van dit rapport op te lossen. Meer onderzoek is nodig om uit te zoeken of deze zaken daadwerkelijk zijn afgedaan en dus ten onrechte zijn weggevalen uit de OBJD.

⁵¹ In deze tabel wordt geteld of een strafonderdeel voorkomt in een strafzaak, de teleenheid is dus een strafzaak.

ciële sanctie ten opzichte van het totale aantal strafzaken met een financiële component. Van alle volwassenen daders in 2017 hebben er 51.740 minimaal één financiële sanctie. Dit is 48% van de totale volwassen daderpopulatie in 2017. In de tabel is te zien dat ondanks dat de strafbeschikking al sinds 2008 opgelegd kan worden en de strafbeschikking de transactie dient te vervangen, er ook in 2017 nog steeds (financiële) transacties door het OM worden aangeboden in de vorm van een transactie geldsom, schadevergoeding en ontneming. Wanneer alle vormen van (financiële) transacties bij elkaar opgeteld worden, blijkt in 5% van de strafzaken nog een transactie voorkomt (niet in tabel).

Verreweg de meest in een strafzaak voorkomende financiële sanctie is de strafbeschikking geldboete, die door het OM wordt opgelegd; meer dan de helft van de strafzaken met een financiële component heeft deze straf. Andere grote categorieën zijn de rechterlijke afdoeningen geldboete en schadevergoedingsmaatregel. De overige financiële sanctieonderdelen zijn zeldzamer.⁵²

Tabel 6 Voorkomen van financiële sanctieonderdelen en maatregelen in strafzaken in 2017, inclusief overlap (N=51.740)

Sanctieonderdeel of maatregel	n	% ^a
Strafbeschikking geldboete	27.925	54,5
Geldboete	14.636	28,6
Schadevergoedingsmaatregel	5.520	12,3
Transactie geldsom	2.119	4,4
Toewijzing civiele vordering	1.987	4,4
Strafbeschikking schadevergoeding	1.357	2,6
Transactie vergoeding schade	442	1,5
Transactie ontneming	97	0,2
Geldstraf i.h.k.v. vw. vrijheidsstraf	34	0,1

^a De aantallen bij de losse sanctieonderdelen tellen op tot boven 51.740 en percentages tellen op tot boven de 100% omdat de categorieën overlappen.

3.3.2 Financiële sancties in combinatie met andere sancties

In 2017 bleken er 51.740 strafzaken te zijn die een financieel sanctieonderdeel bevatten. Het is echter mogelijk dat in deze strafzaken ook andere sancties werden opgelegd. Om vast te stellen wat de meest voorkomende straf-/maatregelcombinaties voor de strafzaken zijn die ook een financiële component bevatten, is een algoritme toegepast en zijn de meest frequente itemsets opgevraagd. Het totale aantal combinaties van sancties in de data is 2.651. Hier zitten echter veel patronen in die maar in enkele strafzaken voorkomen en daarom niet relevant zijn. Op basis van een minimaal voorkomen van 200 keer, komen we uit op een aantal van 52 combinaties van sancties waar een financiële sanctie onderdeel van uit maakt. In tabel 20 worden alleen de meest voorkomende sanctiecombinaties getoond die 1.000 keer of meer voorkomen. Let wel, de combinaties die door het algoritme zijn gevonden kunnen ook strafzaken met subpatronen van sancties bevatten die nog meer sancties bevatten. Merk op dat ook een losse sanctie door het algoritme als een combinatie gezien kan worden en dat deze dus ook niet noodzakelijkerwijs altijd als enige sanctie is opgelegd. Ook geldt dat de aantallen voor de combinaties met 1 sanctie (1 item) ook weer terugkomen in de combinaties met twee of drie sancties

⁵² Over de transactie ontneming en de geldstraf in het kader van een voorwaardelijke vrijheidsstraf wordt niet verder gerapporteerd, omdat het maar zeer kleine aantallen betreft (d.i. kleiner dan 200 observaties).

(2 of 3 items). Een compleet overzicht van de 52 sanctiecombinaties die meer dan 200 keer voorkomen in 2017 is te vinden in tabel B5.1 in bijlage 5. Die tabel bevat ook combinaties van vier sancties.

Tabel 7 Meest voorkomende combinaties van financiële sancties, inclusief overlap (N=51.740)

Items	N	% ^a
1 item		
Onvw. geldboete	12.218	23,6
Schadevergoedingsmaatregel	5.520	10,7
SB geldboete	27.925	54,0
SB schadevergoeding	1.357	2,6
TR geldsom	2.119	4,1
Vw. geldboete	3.887	7,5
Toewijz. civiele vordering	1.987	3,8
2 items		
Onvw. vrijhstraf, schadevergoedingsmaatregel	2.538	4,9
Onvw. vrijhstraf, toewijz. civiele vordering	1.212	2,3
Onvw. taakstraf, schadevergoedingsmaatregel	2.237	4,3
Vw. vrijhstraf, onvw. geldboete	1.047	2,0
Vw. vrijhstraf, schadevergoedingsmaatregel	2.166	4,2
Onvw. geldboete, vw. geldboete	1.469	2,8
Onvw. geldboete, vw. ontzegging bev. besturen motorrijt.	2.138	4,1
Onvw. geldboete, vw. en onvw. ontzegging bev. besturen motorrijt.	1.239	2,4
Onvw. geldboete, onvw. ontzegging bev. besturen motorrijt.	3.121	6,0
Schadevergoedingsmaatr., toewijz. civiele vordering	1.902	3,7
SB ontzegg. bev. besturen motorrijt., SB geldboete	2.151	4,2
3 items		
Onvw. vrijstraf, vw. vrijhstraf, schadevergoedingsmaatr.	1.321	2,6
Onvw. vrijhstraf, schadevergoedingsmaatr., toewijz. civiele vordering	1.173	2,3

Noot: SB = strafbeschikking, TR = transactie. Tabel is binnen aantal items gesorteerd naar de zwaarte van de sanctie.

^a De aantallen van de items tellen op tot boven 51.740 en percentages tellen op tot boven de 100% omdat de categorieën mogen overlappen. Bijvoorbeeld, schadevergoedingsmaatregel wordt zowel bij 'schadevergoedingsmaatregel' als 'schadevergoedingsmaatregel, toewijs. civiele vordering' geteld.

Wanneer de grens van relevante aantallen op 1.000 wordt gezet, dan worden er combinaties van maximaal drie sancties gevonden. Het aantal malen dat één sanctie voorkomt, is hetzelfde als in tabel 6, maar dan afgekapt op een minimaal voorkomen van 1.000. Wanneer we kijken naar de combinaties van 2 sancties, dan zien we dat de meest voorkomende strafcombinaties met een financiële straf een onvoorwaardelijke ontzegging van de bevoegdheid tot het besturen van motorvoertuigen in combinatie met een onvoorwaardelijke geldboete opgelegd door de rechter is (6%). Andere strafcombinaties die relatief vaak voorkomen zijn: een onvoorwaardelijke gevangenisstraf in combinatie met een schadevergoedingsmaatregel (5%), een onvoorwaardelijke taakstraf/voorwaardelijke vrijheidsstraf met een maatregel tot schadevergoeding (4%), een strafbeschikking geldboete met een ontzegging van de bevoegdheid tot het besturen van motorvoertuigen (4%). Er zijn maar twee veelvoorkomende combinaties van 3 sancties en beide bevatten ze zowel een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf als een schadevergoedingsmaatregel.

3.3.3 Unieke sanctiecombinaties met een financieel sanctieonderdeel

In de vorige paragraaf zijn combinaties getoond van sanctieonderdelen met minimaal één financieel sanctieonderdeel. Echter, door de overlap tussen de gevonden categorieën is het lastig om in te schatten over welke aantallen strafzaken het werkelijk gaat. Daarom zijn in deze paragraaf de bovenstaande categorieën ont-dubbeld door voor elke strafcombinatie *alleen de aantallen te tellen die binnen de zwaarste sanctie*⁵³ van die combinatie vallen. Bijvoorbeeld, als er een onvoorwaardelijke geldboete wordt gecombineerd met een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf, dan wordt deze niet bij de geldboete geteld maar bij de onvoorwaardelijke vrijheidsstraf aangezien dat de zwaarste sanctie is in de betreffende zaak. Een extra restrictie die is opgelegd is dat er *alleen complete sets sancties* worden geteld. Dit betekent dat er in de beschreven sets niet nog strafzaken zitten met nog andere sanctieonderdelen, dus dat bijvoorbeeld een onvoorwaardelijke geldboete met een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf én een taakstraf niet ook bij een combinatie van alleen een onvoorwaardelijke geldboete en een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf wordt geteld. De uitgebreidere combinatie wordt dus nooit meegeteld bij de minder uitgebreide combinatie, maar kan als hij genoeg voorkomt wel als aparte combinatie wel getoond worden. Voor het overzicht gaan we hier enkel in op de combinaties die minimaal 1.000 keer voorkomen. Het naar zwaarste straf gesorteerde resultaat staat in tabel 8. De complete tabel met 32 combinaties van minimaal 200 observaties staat in tabel B5.2 in bijlage 5.

Tabel 8 Meest voorkomende combinaties van financiële sancties (N=51.740)^a

Items	Zwaarste straf	n	% ^a
Onvw. geldboete, vw. geldboete	Onvw. geldboete	1.051	2,0
Onvw. geldboete, vw. en onvw. ontzegging bev. besturen motorrijt	Onvw. geldboete	1.014	2,0
Onvw. geldboete, onvw. ontzegging bev. besturen motorrijt.	Onvw. geldboete	1.471	2,8
Onvw. geldboete	Onvw. geldboete	5.548	10,7
SB ontzegg. bev. besturen motorrijt., SB geldboete	SB geldboete	2.151	4,2
SB geldboete	SB geldboete	25.157	48,6
TR geldsom	TR geldsom	2.119	4,1
Vw. geldboete	Vw. geldboete	2.068	4,0

Noot: SB = strafbeschikking, TR = transactie. Categorieën zijn geordend naar de zwaarste sanctie in de strafzaak.

^a Alle strafzaken met deze patronen hebben niet ook nog andere sancties.

Uit tabel 8 blijkt dat na het verwijderen van de overlap tussen de sanctiecombinaties de strafbeschikking geldboete nog steeds de grootste categorie is. Bijna de helft van alle strafzaken met een financiële component hebben deze sanctie als zwaarste sanctie. Daaropvolgend is de onvoorwaardelijk opgelegde geldboete de grootste groep met bijna 11%. De groepen die daarop volgen zijn direct een stuk kleiner. De combinatie strafbeschikking geldboete en ontzegging van de bevoegdheid om motorrijtuigen te besturen (OBM) komt maar 4% voor, net als de transactie geldsom en de voorwaardelijke geldboete. De overige categorieën betreffen combinaties

⁵³ De hiërarchie is als volgt: (1) Onvoorwaardelijke vrijheidsstraf; (2) Taakstraf; (3) Strafbeschikking taakstraf; (4) Voorwaardelijke vrijheidsstraf; (5) Onvoorwaardelijke geldboete; (6) Schadevergoedingsmaatregel; (7) Strafbeschikking geldboete; (8) Strafbeschikking schadevergoeding; (9) Transactie geldsom; (10) Transactie schadevergoeding; (11) Voorwaardelijke geldboete; (12) Toewijzing van de civiele vordering; (13) Verbeurdverklaring; (14) Ontneming van het wederrechtelijk verkregen voordeel.

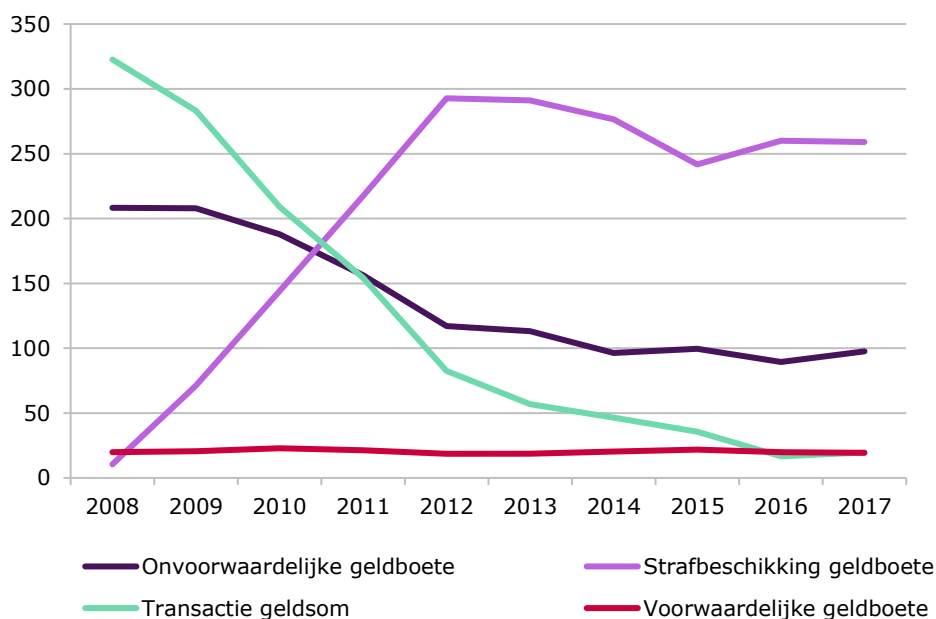
van onvoorwaardelijke geldboete met onvoorwaardelijke OBM, voorwaardelijke geldboete en voorwaardelijke OBM (allen 2%).

Kortom, na het verwijderen van overlap op basis van de strafzwaarte blijkt dat vooral de hoofdsanctiemodaliteiten (onvoorwaardelijke en voorwaardelijke) geldboete, strafbeschikking geldboete (in combinatie met OBM) en de transactie geldsom veelvuldig opgelegd worden als losse sancties.

3.3.4 Trends in hoofdgroepen financiële sancties

Uit de voorgaande analyse bleek dat de meeste strafzaken uit 2017 met een financiële component als hoofdafdoening een onvoorwaardelijke of voorwaardelijke geldboete, een strafbeschikking geldboete of een transactie geldsom hadden. In deze paragraaf gaan we in op de financiële hoofdsancties. Een financiële hoofdsanctie houdt in dat de zwaarste sanctie in een strafzaak een financiële sanctie is. Het is hier *toegestaan dat er nog een lichtere sanctie in de strafzaak voorkomt*.⁵⁴ Omdat de aantallen strafzaken sowieso erg gedaald zijn in de onderzochte periode worden hier de cijfers per 1.000 volwassen daders weergegeven. In figuur 11 staan de aantallen strafzaken per 1.000 daders met een financiële sanctie als zwaarste sanctie uitgesplitst naar categorie weergegeven.

Figuur 11 Aantallen strafzaken per 1.000 daders met een financiële sanctie als zwaarste straf over de periode 2008-2017

⁵⁴ Er wordt hier niet meer gekeken naar straffencombinaties, maar nog wel naar de hiërarchie van de afdoening (dus bijvoorbeeld, wordt de combinatie onvoorwaardelijke vrijheidsstraf en onvoorwaardelijke boete hier niet meegeteld bij de categorie onvoorwaardelijke boete). Hierdoor vallen de aantallen voor de hoofdsancties hoger uit dan in de vorige paragraaf. Bijvoorbeeld, de strafbeschikking geldboete wordt hier in zijn geheel als hoofdstraf geteld en niet ontdubbeld voor de combinatie met de lager in de hiërarchie gelegen strafbeschikking OBM.

Figuur 11 laat vanaf 2008 een sterke relatieve stijging van het aantal strafzaken met als zwaarste straf de strafbeschikking geldboetes zien, terwijl het aantal zaken met de afdoening transactie geldsom net zo sterk daalt.⁵⁵ Ook is er een grote daling te zien van het relatieve aantal strafzaken afgedaan met een onvoorwaardelijke geldboete. Deze dalingen komen doordat zowel onvoorwaardelijke geldboetevonnissen als geldsomtransacties in toenemende mate zijn vervangen door de strafbeschikking geldstraf. Deze resultaten wijzen er dus op dat de beoogde vervanging van de transactie geldsom en vervanging van de door rechter afgedane lichtere sancties door de strafbeschikking goed te zien is in het segment van de financiële hoofdsancties. Wel lijkt de daling in geldboetevonnissen per 1.000 daders te stagneren rond de 100 vanaf 2014. Het aantal strafzaken afgedaan met een voorwaardelijke geldboete blijft relatief constant over de tijd. Dit is opmerkelijk omdat het totaal aantal zaken met één van deze vier financiële afdoeningen meer dan gehalveerd is in de onderzochte periode.

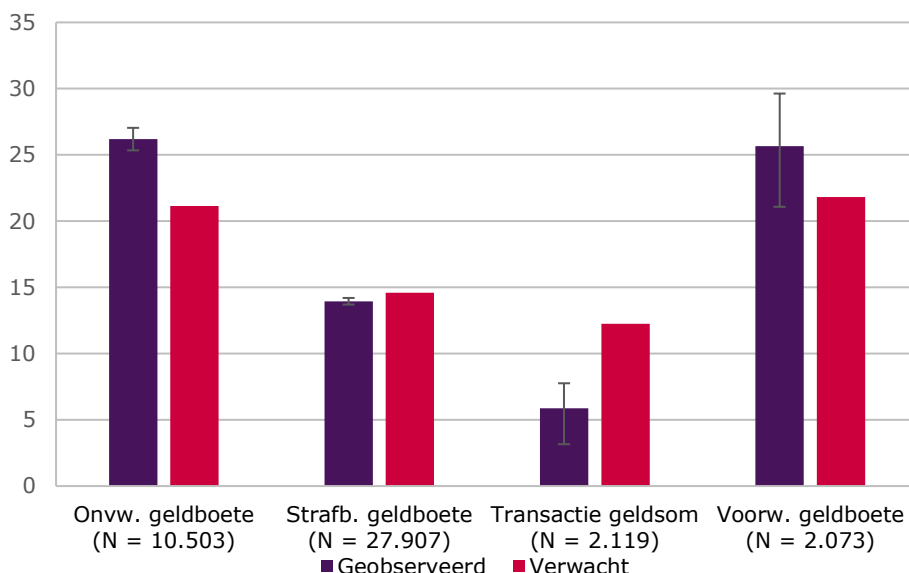
3.3.5 *Verwachte recidive financiële hoofdsancties in 2017*

In figuur 12 staan de geobserveerde en de op basis van achtergrondkenmerken verwachte tweejarige algemene recidiveprevalentie weergegeven van de vier financiële hoofdstrafgroepen. Uit de figuur blijkt dat de onvoorwaardelijke geldboete meer recidive laat zien dan mag worden verwacht op basis van achtergrondkenmerken⁵⁶ van de groep (5 procentpunt meer). De groep met de strafbeschikking geldboete laat ongeveer evenveel recidive zien als verwacht. Van de groep transactie geldsom wordt juist minder recidive geobserveerd dan wordt verwacht (6 procentpunt minder). Ten slotte is de geobserveerde recidive van de groep voorwaardelijke geldboetes weer hoger dan verwacht (4 procentpunt meer); echter deze valt binnen het 95%-betrouwbaarheidsinterval dus het kan ook toeval zijn dat dit verschil is gevonden.

⁵⁵ In 2017 is er echter nog steeds sprake van oplegging van transacties in alle regio's. De regio's die procentueel van hun met een financiële sanctie afgedane strafzaken het vaakst transacties aanbieden zijn Noord-Holland (24%), Amsterdam (13%), Rotterdam (10%).

⁵⁶ Deze kenmerken zijn leeftijd, aantal eerdere strafzaken, zwaarste delictcategorie, sekse, geboorteland, aantal eerdere zeer ernstige strafzaken, aantal eerdere geldboetes en veroordelingsdichtheid.

Figuur 12 Geobserveerde en verwachte tweejarige recidiveprevalentie van volwassen daders met een financiële sanctie als zwaarste sanctie in 2017

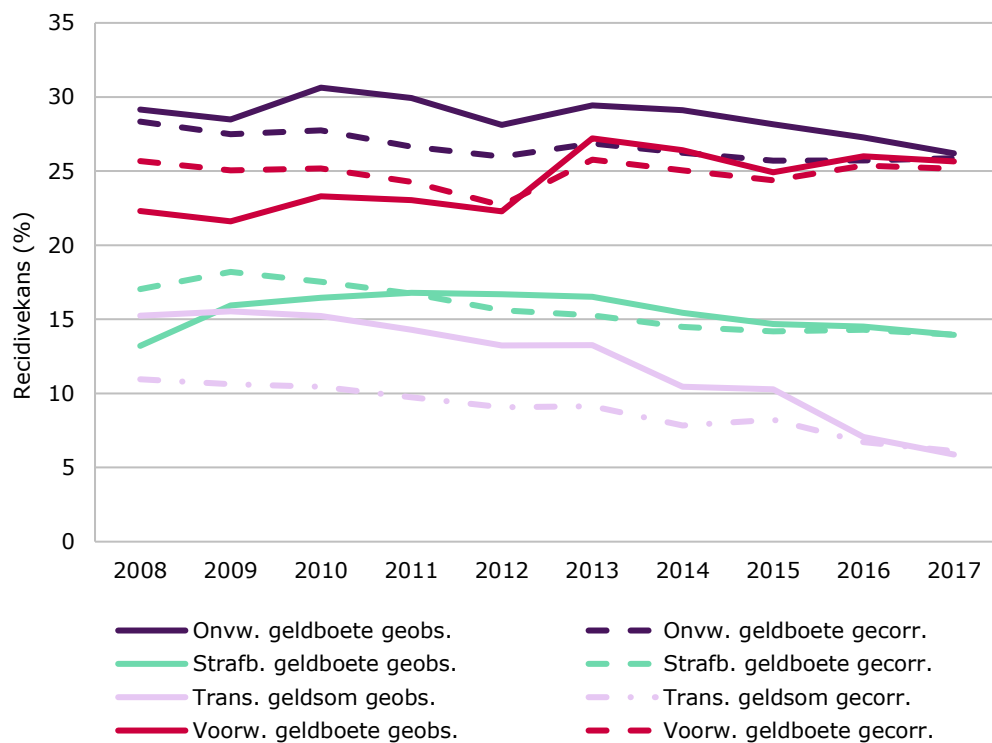
3.3.6 Trends in recidiveprevalentie financiële hoofdsancties

In figuur 13 is voor de periode 2008-2017 de tweejarige recidiveprevalentie weergegeven van de vier groepen strafzaken met een financiële hoofdsanctie. De achterliggende recidive-cijfers staan weergegeven in de tabellen B5.3 en B5.4 in bijlage 5.

Uit de figuur blijkt dat er vooral een dalende trend in de geobserveerde recidiveprevalentie te zien is voor de cohorten die als zwaarste sanctie de transactie geldsom hebben. De recidive neemt af van 15% naar 6%. Na correctie laat de transactie geldsom nog maar een daling van 11% naar 6% zien. Een schommelende trend is te zien voor de geobserveerde recidiveprevalentie van de onvoorwaardelijke-boetegroep. Wel is de tweejarige recidive van cohort 2017 met drie procentpunt gedaald ten opzichte van het niveau van cohort 2008. Na correctie laten de volwassenen die een onvoorwaardelijke geldboete opgelegd kregen een gecorrigeerde daling zien die vergelijkbaar is met de geobserveerde recidive van cohort 2008 tot 2017, alleen is de trend veel gelijkmatiger geworden. De groep met de strafbeschikking geldboete als zwaarste sanctie laat eerst een lichte stijging in de recidiveprevalentie zien, gevolgd door een daling tot 1 procentpunt boven het niveau van cohort 2008. De gecorrigeerde trend van de strafbeschikking geldboete heeft echter een andere vorm gekregen dan de geobserveerde trend. Het recidiveverschil tussen cohort 2008 en 2017 is omgeslagen van een toename van 0,7 procentpunt naar een afname van 3,1 procentpunt. De groep met een voorwaardelijke geldboete als zwaarste sanctie laat een grote stijging van bijna vijf procentpunt zien vanaf cohort 2012 naar cohort 2013 die vervolgens stabiliseert. Uiteindelijk ligt de recidiveprevalentie van deze groep van cohort 2017 op drie procentpunt boven het niveau van cohort 2008. Echter, de stijging van de groep met een voorwaardelijk geldboete van 3 procentpunt is na correctie een daling geworden van 0,5 procentpunt.

Kortom, een vergelijking tussen de geobserveerde en gecorrigeerde recidivetrends laat zien dat de meeste geobserveerde trends minder sterk worden na correctie. Dit betekent dat de verschillen in geobserveerde trends grotendeels verklaard kunnen worden door verschuivingen in de samenstelling van de groepen daders voor wat betreft hun achtergrondkenmerken.

Figuur 13 Geobserveerde en gecorrigeerde tweejarige algemene recidivepercentages volwassen daders met een financiële sanctie als zwaarste sanctie over de periode 2008-2017

4 Recidive onder volwassen en jeugdige ex-gedetineerden

Box 3 Belangrijkste bevindingen

Ex-gedetineerden

- Het aantal personen dat vrij is gekomen uit een PI is afgenomen over de periode 2008 tot en met 2017. In 2008 stroomden 32.093 personen uit een PI en in 2017 waren dat er nog maar 23.302.
- De achtergrondkenmerken van ex-gedetineerden zijn over de tijd nagenoeg hetzelfde gebleven. Wel is het type regime bij uitstroom veranderd; een groter aandeel van de ex-gedetineerden komt vrij uit een gesloten gevangenis.
- De tweejarige gecorrigeerde algemene recidiveprevalentie van cohort 2017 bedraagt 47% en is weinig veranderd in de onderzochte periode.
- De tweejarige geobserveerde vrijheidsstrafrecidive verandert weinig over de tijd. Van het meest recente cohort (2016) recidiveert 26%.
- De gecorrigeerde recidivefrequentie is ook weinig veranderd over de onderzochte periode. Gemiddeld heeft een recidivist één strafzaak per jaar dat hij of zij op vrije voeten is.
- De gecorrigeerde recidiveomvang is licht gedaald over de onderzochte periode. Van cohort 2008 recidiveerden 100 ex-gedetineerden met gemiddeld 59 strafzaken, terwijl dit aantal in cohort 2015 op 56 strafzaken ligt.
- De meest voorkomende delictcategorieën van recidivestrafzaken van ex-gedetineerden zijn: vermogen zonder geweld, vernieling, lichte agressie en openbare orde, en geweld. Het aandeel recidivestrafzaken dat een geweldsdelict betreft, is in de periode 2012-2017 gedaald. Het aandeel verkeersdelicten laat na een daling vanaf cohort 2014 weer een stijging zien.

Ex-JJI-pupillen

- Het aantal jeugdigen dat vrij is gekomen uit een JJI is gehalveerd in de periode van 2008 tot en met 2017. In 2017 stromen 1.086 personen uit een JJI.
- De achtergrondkenmerken van ex-JJI-pupillen zijn over de tijd nagenoeg hetzelfde gebleven. Wel is het type regime bij uitstroom veranderd en zijn meer uitstromers ouder dan 18 jaar.
- De tweejarige gecorrigeerde algemene recidiveprevalentie fluctueert over de tijd en piekt in cohort 2015. Deze bedraagt 56% voor cohort 2017.
- De tweejarige geobserveerde vrijheidsstrafrecidive piekt in 2014 en 2015 en daalt het jaar daarna tot 29%.
- De gemiddelde gecorrigeerde recidivefrequentie bedraagt één strafzaak per jaar en lijkt vanaf cohort 2012 licht toe te nemen.
- De gecorrigeerde recidiveomvang is met name relatief hoog in de twee meest recente cohorten (2014 en 2015). Van cohort 2015 plegen 100 ex-JJI-pupillen gemiddeld 77 nieuwe strafzaken per jaar zonder detentie.
- De meest voorkomende delictcategorieën van recidivestrafzaken van ex-JJI-pupillen zijn: vermogen zonder geweld, geweld, vernieling, lichte agressie en openbare orde en vermogen met geweld.

4.1 Achtergrondkenmerken

Ex-gedetineerden

In tabel 9 staan de achtergrondkenmerken, kenmerken van het strafrechtelijk verleden en kenmerken van het verblijf in detentie beschreven van personen die in de periode 2008 tot en met 2017 uitstroomden uit detentie. Het aantal personen dat vrijkomt uit detentie is over de gehele onderzoeksperiode afgenomen. Het aantal opgelegde vrijheidsstraffen blijft echter nagenoeg gelijk (Meijer et al., 2020). Het gelijk blijven van het aantal opgelegde vrijheidsstraffen lijkt te contrasteren met de daling van de uitstroom van ex-gedetineerden. De daling van de uitstroom ex-gedetineerden lijkt echter voornamelijk te komen doordat het aantal gedetineerden dat (enkel) in voorlopige hechtenis komt, sterk is gedaald (DJI, 2018). Daarnaast is het aantal justitiabelen dat is ingesloten vanwege het niet betalen van een financiële sanctie sterk gedaald sinds 2015.

In 2017 is 92% van de ex-gedetineerden man. De gemiddelde leeftijd bij uitstroom is 35 jaar en ongeveer een derde van de personen die uit detentie stromen is jonger dan 30 jaar (36%). De meeste ex-gedetineerden die in 2017 uitstroomden zijn geboren in Nederland (60%). Het merendeel van de ex-gedetineerden heeft in detentie gezeten vanwege een veroordeling voor een vermogensdelict zonder geweld (37%). De personen die in 2017 uit detentie stromen hebben gemiddeld dertien eerdere justitiecontacten en waren 21 jaar oud bij hun eerste strafzaak. Van de ex-gedetineerden was 44% minderjarig ten tijde van de eerste strafzaak. De meeste ex-gedetineerden die in 2017 uit detentie kwamen hebben korter dan een maand in detentie verbleven (54%). Gemiddeld verbleven zij 3,8 maanden in detentie en zij verbleven het vaakst in een gesloten gevangenis voordat ze uitstroomden (58%).

In de onderzochte periode zijn er wat betreft de kenmerken van ex-gedetineerden enkele veranderingen opgetreden. Ex-gedetineerden zijn bij uitstroom gemiddeld iets ouder in 2017 dan in 2008. Het type delict waarvoor men in detentie verbleef is ook licht veranderd. Het aandeel personen dat in detentie verbleef naar aanleiding van een vermogensdelict zonder geweld is toegenomen van 29% in 2008 tot 37% in 2017. Verder vertoont het aandeel personen met type delict 'onbekend of geen strafzaak' een piek in 2014 en 2015. Het gaat hierbij meestal om personen die geen principale (on)voorwaardelijke vrijheidsstraf kregen opgelegd en die in detentie verbleven vanwege het niet succesvol volbrengen van een taakstraf of het niet betalen van een financiële sanctie. Deze financiële sancties betreffen voornamelijk boetes die zijn opgelegd naar aanleiding van de Wet administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoorschriften (WAHV, ofwel Wet Mulder). Van verschillende kanten is aandacht gevraagd voor meer maatwerk om schrijnende gevallen bij gijzelingen voor strafbeschikkingen en verkeersovertredingen zo veel mogelijk te voorkomen. Het aandeel neemt sinds 2015 dan ook af. Het regime bij uitstroom is in de loop der tijd ook veranderd. In 2008 verbleef 66% van de ex-gedetineerden in een huis van bewaring (HvB) voor uitstroom en slechts 18% verbleef voor uitstroom in een gesloten gevangenis. In 2017 verbleef nog maar 27% in een HvB en bij 58% betrof het regime bij uitstroom een gesloten gevangenis. Het aantal personen dat in voorlopige hechtenis verbleef is afgenomen gedurende de tijd. In de loop der jaren speelden er daarnaast een aantal andere zaken, waardoor een verschuiving plaatsvond in de bezetting van de verschillende regimes. Zo werd begin 2006 de Penitentiaire Beginselenwet en de Penitentiaire Maatregel aangepast waardoor het mogelijk werd om gedetineerden die in eerste aanleg zijn veroordeeld, nog voordat het vonnis onherroepelijk is, door te plaatsen van een HvB naar een gevangenis. Ook als er hoger beroep volgt na de uitspraak in eerste aanleg, was

doorplaatsing mogelijk. In de eerste jaren werd dit nieuwe beleid echter nog niet in alle gevallen toegepast, waardoor de verschuiving pas later in de tijd zichtbaar werd. Een andere reden waarom het aantal personen dat uitstroomt uit een HvB is afgenomen is dat personen die door de politie zijn aangehouden om één of meer openstaande vonnissen uit te zitten (arrestanten) als gevolg van een beleidswijziging in het gevangeniswezen vanaf 2006 in toenemende mate geplaatst worden in een gesloten gevangenis in plaats van een HvB (Linckens & De Looff, 2013). Tot slot zijn er in de loop der jaren specifieke regimes bijgekomen die een dubbele bestemming hebben (zowel HvB als gevangenis). Zo is in 2009 de psychiatrische zorg voor gedetineerden geconcentreerd in vijf Penitentiaire Psychiatrische Centra (PPC).⁵⁷ In 2011 zagen de Extra Zorgvoorzieningen en de afdelingen voor Beheer problematische Gedetineerden formeel het licht. Het regime bij uitstroom 'zorg-setting' is daarom toegenomen over de loop der jaren, terwijl dit heeft gezorgd voor een lichte daling van het aantal personen dat uitstroomt uit een HvB of gesloten gevangenis.

Tabel 9 Achtergronden ex-gedetineerden naar cohort^a

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	
	N=	32.093	30.787	30.495	31.079	29.905	30.790	32.152	29.140	25.273	23.302
		%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Sekse											
Man		91,0	91,4	91,5	91,3	91,7	91,3	91,5	91,7	91,7	92,0
Vrouw		9,0	8,5	8,5	8,7	8,3	8,7	8,5	8,3	8,3	8,0
Leeftijd bij uitstroom		m=34,4	m=34,3	m=34,3	m=34,5	m=34,6	m=35,0	m=35,5	m=35,6	m=35,8	m=35,8
Tot 20 jaar		4,8	5,1	5,1	5,1	4,7	3,9	3,2	2,8	2,6	2,7
20-24 jaar		18,0	18,6	18,9	18,9	18,6	18,2	17,1	16,4	15,8	15,3
25-29 jaar		16,4	16,9	17,0	16,6	17,0	17,6	17,6	17,9	17,9	18,1
30-39 jaar		29,2	27,9	27,1	26,8	26,5	26,3	26,8	27,8	28,8	29,3
40-49 jaar		21,6	21,4	21,1	21,4	21,4	21,5	21,4	21,6	21,0	20,6
50 jaar of ouder		9,9	10,1	10,7	11,3	11,8	12,5	13,7	13,7	13,9	14,1
Geboorteland											
Nederland		58,4	59,1	58,4	58,8	58,9	59,0	59,0	59,1	60,1	60,3
Marokko		5,6	5,2	5,1	4,7	4,8	4,3	4,3	4,2	4,1	4,0
Nederlandse Antillen/Aruba		6,8	6,9	6,7	6,7	7,0	7,4	7,6	7,3	6,5	5,9
Suriname		7,4	6,8	6,7	6,2	5,7	5,2	5,2	4,9	4,4	4,3
Turkije		2,8	2,7	2,6	2,5	2,4	2,1	2,1	1,9	2,0	1,9
Overig westers		9,2	10,3	11,3	12,1	12,4	13,3	12,6	13,2	13,7	14,6
Overig niet-westers		9,7	9,0	9,1	8,8	8,7	8,5	8,8	8,9	9,2	9,0
Type delict^b											
Openbare orde ^c		7,1	7,0	6,9	6,2	6,0	5,6	4,7	5,2	6,0	6,4
Vermogen zonder geweld		6,7	6,8	6,7	7,3	7,4	7,0	6,0	6,0	6,0	6,4
Vermogen met geweld		28,8	28,8	29,2	29,5	30,1	29,5	27,5	29,2	35,3	37,1
Geweld		15,6	15,3	15,2	15,0	13,8	12,6	11,0	11,3	14,0	14,0
Zeden		1,9	1,5	1,6	1,5	1,4	1,4	1,2	1,2	1,4	1,5
Drugs		11,3	10,7	10,6	9,8	9,8	8,8	8,0	8,3	9,9	10,0
Verkeer WWV94 (incl. overtredingen)		13,0	13,2	13,2	11,5	9,9	7,5	4,7	3,4	2,9	2,4
Overig (incl. overtredingen)		6,6	6,5	6,8	6,8	6,5	5,3	4,2	3,9	3,5	3,5
Onbekend/geen strafzaak		9,1	10,3	9,8	12,4	15,2	22,4	32,8	31,6	21,1	18,7

⁵⁷ Momenteel zijn er vier PPC's in Nederland, de PPC in Maastricht is in 2013 gesloten.

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
N=	32.093	30.787	30.495	31.079	29.905	30.790	32.152	29.140	25.273	23.302
%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Strafrechtelijk verleden	<i>m=14,4</i>	<i>m=14,1</i>	<i>m=13,8</i>	<i>m=13,4</i>	<i>m=13,6</i>	<i>m=13,2</i>	<i>m=13,6</i>	<i>m=13,8</i>	<i>m=14,4</i>	<i>m=14,8</i>
Geen eerdere contacten	12,6	12,7	13,2	13,2	12,7	12,7	11,8	11,3	11,4	11,7
1-2 eerdere contacten	16,7	16,8	16,4	16,8	16,2	16,9	16,6	16,2	14,8	14,2
3-4 eerdere contacten	13,2	13,2	13,5	13,5	13,3	13,3	13,1	12,6	12,0	12,0
5-10 eerdere contacten	24,0	24,4	24,1	24,4	24,9	24,9	25,1	25,2	25,5	24,8
11-19 eerdere contacten	15,3	15,2	15,6	15,5	15,8	15,8	16,2	17,0	17,8	17,9
20 of meer eerdere contacten	18,2	17,8	17,2	16,6	17,0	16,3	17,1	17,7	18,5	19,6
Leeftijd eerste strafzaak	<i>m=22,0</i>	<i>m=21,9</i>	<i>m=21,9</i>	<i>m=22,0</i>	<i>m=21,9</i>	<i>m=22,0</i>	<i>m=22,1</i>	<i>m=22,0</i>	<i>m=21,9</i>	<i>m=21,7</i>
12-17 jaar	41,0	41,9	42,4	42,6	42,8	42,7	42,4	43,3	44,1	44,5
18-24 jaar	30,4	30,5	30,0	29,4	29,6	29,2	29,3	28,4	28,3	28,1
25-29 jaar	10,5	10,2	9,9	10,0	9,8	10,3	10,2	10,2	10,1	10,0
30-39 jaar	11,6	10,7	11,0	11,2	11,2	10,7	11,1	11,0	10,8	11,0
40-49 jaar	4,6	4,6	4,5	4,5	4,5	4,7	4,5	4,6	4,4	4,3
50 jaar of ouder	1,7	1,9	1,9	2,1	1,9	2,2	2,3	2,3	2,2	2,1
Verblijfsduur	<i>m=3,8</i>	<i>m=3,8</i>	<i>m=3,7</i>	<i>m=3,7</i>	<i>m=3,8</i>	<i>m=3,6</i>	<i>m=3,3</i>	<i>m=3,4</i>	<i>m=3,6</i>	<i>m=3,8</i>
Tot 1 maand	47,6	49,6	49,7	50,4	51,5	54,6	59,5	59,2	55,4	54,3
1 tot 3 maanden	22,9	22,5	22,0	21,4	20,2	20,1	17,9	18,1	19,7	20,1
3 tot 6 maanden	12,9	12,2	12,5	12,7	12,5	11,0	9,7	9,6	10,7	10,9
6 maanden tot 1 jaar	9,3	8,1	8,1	7,9	7,9	6,8	6,0	6,1	6,9	6,7
1 jaar of meer	7,3	7,6	7,8	7,7	7,9	7,6	6,8	7,0	7,4	7,9
Regime bij uitstroom										
Huis van Bewaring	65,5	48,7	38,7	33,0	29,6	32,4	28,5	24,9	27,8	27,3
Gesloten gevangenis	18,3	34,2	45,9	50,4	54,9	53,1	60,1	63,4	59,1	58,3
Gevangenis beperkte beveiliging	3,7	3,4	3,5	5,1	3,8	2,9	0,5	0,4	0,2	0,4
Gevangenis zeer beperkte beveiliging	0,9	0,9	0,8	0,8	0,8	0,7	0,4	0,5	0,5	0,5
Zorg setting	0,4	0,9	2,3	5,2	5,7	5,9	5,0	5,4	6,7	7,8
Extramuraal: Penitentiair Programma	4,0	4,4	4,2	3,9	3,6	3,7	3,7	3,9	4,3	4,3
Extramuraal: Elektronische Detentie	5,4	5,8	3,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Overige/onbekend	1,7	1,8	1,5	1,6	1,6	1,3	1,9	1,6	1,3	1,4

Noot: N=aantal personen; m=gemiddelde. In verband met missende waarden tellen de kolompercentages niet altijd op tot 100%.

- ^a Bij meer dan één afdoening binnen één jaar, is de eerste als uitgangpunt gekozen.
- ^b Zwaarste delict binnen de strafzaak. Meerdere delicten kunnen voorkomen. De gehanteerde volgorde van zwaarte (van zwaarst naar lichtst) is: geweld, zeden, vermogen met geweld, vermogen zonder geweld, vernieling, lichte agressie en openbare orde, drugs, verkeer en overig.
- ^c Vernieling, lichte agressie en openbare orde.

Ex-JJI-pupillen

In tabel 10 staan de achtergrondkenmerken, kenmerken van het strafrechtelijk verleden en kenmerken van het verblijf in detentie beschreven van jongeren die in de periode 2008 tot en met 2017 uitstroomden uit een justitiële jeugdinrichting. Het aantal personen dat vrijkomt uit een jeugdinrichting is over de gehele onderzoeksperiode gehalveerd; in 2008 stroomden er 2.130 JJI-pupillen uit en in 2017 waren dat er 1.086. De daling onder JJI-pupillen is waarschijnlijk een gevolg van de afname van de totale groep jeugdige daders (zie paragraaf 3.1) en het dalende aandeel opgelegde vrijheidsstraffen aan jeugdigen (Meijer et al., 2020). In 2017 is

96% van de ex-JJI-pupillen een jongen. De gemiddelde leeftijd bij uitstroom is 17 jaar. De meeste ex-JJI-pupillen die in 2017 uitstroonden zijn geboren in Nederland (82%). Ex-JJI-pupillen zijn voornamelijk veroordeeld voor vermogensdelicten met geweld (36%) en vermogensdelicten zonder geweld (28%). Gemiddeld hebben de personen die in 2017 uitstromen uit een JJI vier eerdere justitiecontacten, 42% heeft meer dan drie eerdere justitiecontacten. De gemiddelde leeftijd bij de eerste strafzaak was 15 jaar. De gemiddelde verblijfsduur van ex-JJI-pupillen in de inrichting is 3,6 maanden. 29% verbleef korter dan twee weken in de inrichting. De meest voorkomende titel bij uitstroom was voorlopige hechtenis (67%).⁵⁸ Bij ruim een kwart van de ex-JJI-pupillen was de titel bij uitstroom jeugddetentie (27%).

In de onderzochte periode zien we enkele opvallende veranderingen wat betreft de kenmerken van ex-JJI-pupillen. Ten eerste is de leeftijd bij uitstroom gestegen; in 2008 was 21% van de ex-JJI-pupillen ouder dan 18 jaar en in 2017 is dat 47%. Dit is waarschijnlijk het gevolg van de invoer van het adolescentenstrafrecht. Sinds 1 april 2014 kan bij strafzaken tegen jongvolwassen daders van 21 tot 23 jaar gekozen worden voor de toepassing van een sanctie uit het jeugdstrafrecht. Vanaf 2014 kunnen jongvolwassenen van 21 tot 23 jaar dus ook jeugddetentie of een PIJ-maatregel krijgen opgelegd en in een JJI worden geplaatst. Daarnaast is dankzij de invoering van het adolescentenstrafrecht de aandacht voor het toepassen van het jeugdstrafrecht bij jongvolwassen daders sterk toegenomen en dat heeft geleid tot een stijging van het aantal 18- tot 21-jarigen dat is berecht volgens het jeugdstrafrecht (Van der Laan et al., 2021). Het toegenomen aantal eerdere justitiecontacten (van gemiddeld 3,3 in 2008 naar 4,1 in 2017) is hier waarschijnlijk ook een gevolg van. 'Oudere' jongeren zijn immers meer in de gelegenheid geweest om een uitgebreider strafrechtelijk verleden op te bouwen. Wellicht hangt het uitgebreidere strafrechtelijke verleden ook samen met het gegeven dat steeds minder jeugdigen in een JJI terecht komen en wordt vooral een wat zwaardere groep jeugdige daders veroordeeld voor een vrijheidsstraf. Het type delict waarvoor men in detentie verbleef, is ook licht veranderd over de tijd. Het aandeel personen dat in een inrichting verbleef naar aanleiding van een vermogensdelict met geweld is toegenomen, terwijl het aandeel personen dat in de inrichting verbleef naar aanleiding van een zedendelict is afgenomen. Het aandeel overige delicten is toegenomen en het aandeel personen met type delict 'onbekend of geen strafzaak' is afgenomen in de onderzochte periode van 6% in 2006 naar 3% in 2017. Verder is het aantal ex-JJI-pupillen dat na een detentie van langer dan een jaar vrij is gekomen, afgenomen over de tijd. De gemiddelde verblijfsduur is verkort van gemiddeld 6,5 maanden in 2008 naar gemiddeld 3,6 maanden in 2017. Deze verkorting van de gemiddelde verblijfsduur hangt samen met de afname van het aandeel JJI-pupillen dat uitstroomt na een strafrechtelijke maatregel.⁵⁹ JJI-pupillen die in een inrichting verblijven in verband met een opgelegde PIJ-maatregel verblijven immers voor een periode van minimaal twee jaar in detentie. Er wordt steeds minder vaak een PIJ-maatregel opgelegd (Meijer et al., 2020) en er stromen steeds minder PIJ'ers uit een JJI (DJI, 2018).

⁵⁸ Dit wil niet per se zeggen dat deze jeugdigen geen onvoorwaardelijke vrijheidsstraf kregen opgelegd, het is ook mogelijk dat omdat de duur van de vrijheidsstraf gelijk of korter was dan de periode van voorlopige hechtenis, de titel van het verblijf niet meer is aangepast.

⁵⁹ De vrijheidsbenemende strafrechtelijke maatregel waarvoor jeugdigen in detentie kunnen verblijven is de PIJ-maatregel. Deze wordt in beginsel opgelegd voor drie jaar (waarvan één jaar voorwaardelijk).

Tabel 10 Achtergronden ex-JJI-pupillen naar cohort^a

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
N=	2.130	1.994	2.025	1.761	1.561	1.176	1.135	1.078	1.106	1.086
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Sekse										
Man	91,9	92,6	93,9	94,4	95,5	94,6	95,0	95,4	95,6	95,6
Vrouw	8,1	7,4	6,1	5,6	4,5	5,4	5,0	4,5	4,4	4,4
Leeftijd bij uitstroom	m=16,6	m=16,7	m=16,8	m=16,8	m=16,8	m=16,9	m=17,3	m=17,7	m=17,6	m=17,7
15 jaar of jonger	26,2	23,2	18,0	20,2	20,2	16,8	16,3	11,4	13,4	11,9
16 tot 18 jaar	52,3	55,7	59,1	57,5	58,0	55,6	46,6	41,1	41,7	41,6
18 jaar of ouder	21,4	21,1	22,8	22,3	21,8	27,3	37,1	47,5	44,9	46,5
Geboorteland										
Nederland	79,7	79,4	77,2	80,6	80,5	79,1	80,5	81,1	80,6	82,3
Marokko	2,4	2,3	2,7	2,0	2,0	3,2	2,2	2,2	3,0	3,0
Nederlandse	3,8	3,0	4,0	3,2	3,2	3,0	2,8	4,0	3,2	2,1
Antillen/Aruba										
Suriname	2,1	2,1	1,3	1,3	0,8	1,2	1,7	1,4	1,5	0,8
Turkije	0,7	1,0	1,1	1,0	0,9	1,0	0,4	0,8	0,5	0,6
Overig westers	4,2	4,7	5,1	4,5	4,0	5,5	5,3	4,2	3,6	4,2
Overig niet-westers	7,1	7,5	8,4	7,4	8,5	7,0	7,0	6,3	7,6	6,8
Type delict^b										
Openbare orde ^c	12,6	11,4	10,8	8,5	9,5	8,2	5,7	6,4	7,5	7,1
Vermogen zonder geweld	29,5	27,2	26,5	24,5	26,1	24,3	23,3	27,2	29,2	27,7
Vermogen met geweld	28,3	29,6	34,0	37,2	40,9	39,3	41,7	40,2	39,1	36,3
Geweld	14,6	13,5	13,5	15,8	11,1	14,5	13,8	12,9	11,8	13,8
Zeden	4,3	3,6	4,2	3,7	3,1	3,0	3,3	3,9	2,8	3,9
Overig (incl. overtredingen)	5,2	7,0	6,5	6,4	7,5	6,8	6,0	5,8	6,9	8,6
Onbekend	5,5	7,7	4,6	3,9	1,9	3,9	6,1	3,6	2,7	2,7
Strafrechtelijk verleden	m=3,3	m=3,3	m=3,4	m=3,3	m=3,3	m=3,6	m=3,9	m=4,4	m=4,0	m=4,1
Geen eerdere contacten	26,2	26,3	27,9	27,7	27,3	26,1	24,1	22,4	26,6	28,1
1-2 eerdere contacten	36,0	33,7	32,5	33,3	34,7	31,9	31,7	26,7	30,3	29,7
3-4 eerdere contacten	20,3	22,0	20,6	21,2	20,2	21,3	18,4	20,2	18,6	16,8
5-10 eerdere contacten	16,4	16,7	17,7	16,4	16,7	18,8	23,2	26,5	20,8	22,1
11 of meer eerdere contacten	1,2	1,3	1,3	1,5	1,1	1,9	2,6	4,1	3,8	3,4
Leeftijd 1e strafzaak	m=14,4	m=14,5	m=14,6	m=14,5	m=14,5	m=14,5	m=14,7	m=14,8	m=15,0	m=15,2
15 jaar of jonger	75,8	73,6	71,6	70,4	72,6	71,9	69,0	69,5	61,3	59,4
16 tot 18 jaar	21,5	23,2	24,5	26,2	24,6	24,0	24,8	22,1	28,6	27,7
18 jaar of ouder	2,6	3,1	3,8	3,3	2,8	3,9	6,2	8,3	10,1	12,9
Verblijfsduur	m=6,5	m=5,5	m=5,6	m=5,4	m=5,0	m=5,5	m=6,3	m=6,5	m=4,5	m=3,6
Tot 2 weken	31,1	32,7	32,9	33,0	29,9	31,5	26,4	27,9	29,3	28,5
2 weken tot 1 maand	14,4	12,7	13,5	13,2	14,5	12,2	13,1	12,2	11,2	15,0
1 tot 2 maanden	17,7	19,6	19,2	17,4	18,6	19,9	18,9	19,0	21,3	18,7
2 tot 3 maanden	7,7	9,8	8,6	9,1	10,5	7,7	10,0	9,0	9,6	9,7
3 tot 6 maanden	12,4	12,1	11,8	12,5	12,0	12,7	12,3	13,5	14,7	16,8
6 tot 12 maanden	5,6	4,0	5,2	5,9	6,4	6,3	7,6	6,2	7,7	6,4
1 jaar of meer	11,1	9,1	8,9	8,9	8,1	9,8	11,6	12,0	6,2	4,9

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
<i>N</i> =	2.130	1.994	2.025	1.761	1.561	1.176	1.135	1.078	1.106	1.086
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Uitstroomtitel										
Voorlopige hechtenis	69,5	69,5	69,0	70,8	71,5	67,7	68,0	65,6	73,4	66,7
Jeugddetentie	20,2	22,5	22,9	22,1	22,2	24,8	20,4	21,7	20,8	27,2
Strafrechtelijke maatregel	10,3	8,0	8,0	7,1	6,2	7,1	7,9	10,9	5,4	5,7
Onbekend	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,4	3,7	1,9	0,4	0,5

Noot: *N*=aantal personen; *m*=gemiddelde. In verband met missende waarden tellen de kolompercentages niet altijd op tot 100%.

- Bij meer dan één afdoening binnen één jaar, is de eerste als uitgangspunt gekozen.
- Zwaarste delict binnen de strafzaak. Meerdere delicten kunnen voorkomen. De gehanteerde volgorde van zwaarte (van zwaarst naar lichtst) is: geweld, zeden, vermogen met geweld, vermogen zonder geweld, vernieling, lichte agressie en openbare orde, drugs, verkeer en overig.
- Vernieling, lichte agressie en openbare orde.

4.2 Ontwikkelingen recidivebeeld

4.2.1 Recidiveprevalentie

Algemene recidive

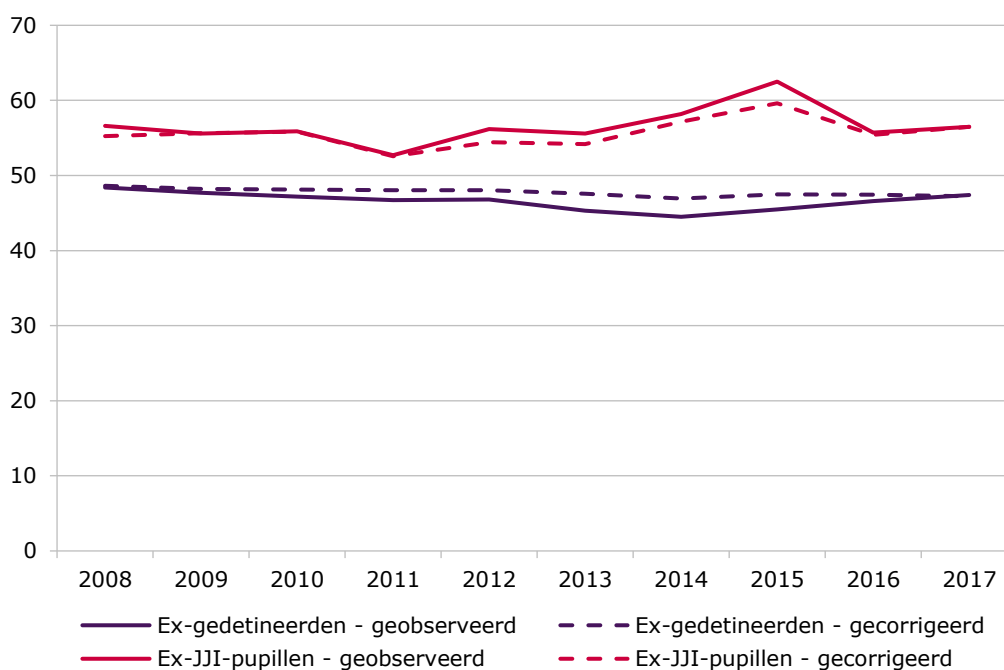
In figuur 14 staat voor de ex-gedetineerden en de ex-JJI-pupillen de ontwikkeling van de geobserveerde en gecorrigeerde tweejarige recidive trend van de uitstroomcohorten 2008 tot en met 2017 weergegeven. De achterliggende recidivecijfers zijn te vinden in de tabellen B4.1 en B4.2 in bijlage 4. Het is belangrijk om op te merken dat er geen directe vergelijking gemaakt kan worden tussen de hoogte van de recidivecijfers van ex-gedetineerden en ex-JJI-pupillen, omdat deze groepen qua achtergrondkenmerken sterk van elkaar verschillen (zie tabel 9 en 10).

Over de gehele tienjarige periode is de recidive van de ex-gedetineerden van de uitstroomcohorten 2008 tot en met 2017 weinig veranderd. De geobserveerde recidiveprevalentie neemt tot cohort 2014 licht af, maar vanaf cohort 2015 stijgt het weer enigszins.⁶⁰ De gecorrigeerde tweejarige recidiveprevalentie van cohort 2017 is 47% en van cohort 2008 is deze 48%. Als de achtergrondkenmerken van de cohorten 2008 tot en met 2016 gelijk waren geweest aan die van 2017, dan is de recidive ook nagenoeg gelijk gebleven gedurende de onderzochte periode.

⁶⁰ We hebben ook de tweejarige geobserveerde recidiveprevalentie uitgerekend voor enkel personen waarvan het BSN bekend is om te kijken wat het effect is van het uitsluiten van personen die niet woonachtig zijn in Nederland of geen (tijdelijke) verblijfsvergunning hebben. Gemiddeld heeft 14% van de ex-gedetineerden geen BSN. De recidiveprevalentie voor de onderzoeksgroep exclusief personen zonder BSN is in 2017 49%, dat is 2 procentpunt hoger (relatief 4%) dan de recidiveprevalentie van de totale onderzoeksgroep ex-gedetineerden. Ondanks deze verschillen is de geobserveerde recidiveprevalentie trend van de onderzoeksgroepen inclusief en exclusief personen zonder BSN vergelijkbaar.

De geobserveerde en gecorrigeerde recidiveprevalentie van ex-JJI-pupillen laat meer schommelingen zien over de tijd.⁶¹ In 2011 is er sprake van een kleine dip, waarna de recidive tot en met cohort 2015 stijgt. Daarna zakt de recidive weer terug naar het oude niveau. De gecorrigeerde tweejarige algemene recidive van cohort 2017 ex-JJI-pupillen is nagenoeg gelijk aan de recidiveprevalentie van cohort 2008; 56 versus 55%.

Figuur 14 Geobserveerde en gecorrigeerde tweejarige algemene recidivepercentages ex-gedetineerden en ex-JJI-pupillen per cohort

Vrijheidsstrafrecidiveprevalentie

In figuur 15 staat de ontwikkeling van de geobserveerde vrijheidsstraf-recidive van ex-gedetineerden en ex-JJI-pupillen weergegeven. De achterliggende recidivecijfers staan weergegeven in tabel B4.3 in bijlage 4. Voor de vrijheidsstrafrecidive zijn we nagegaan of ex-gedetineerden en ex-JJI-pupillen een nieuw misdrijf hebben gepleegd waarvoor ze een (deels) onvoorwaardelijke vrijheidsstraf kregen opgelegd.⁶²

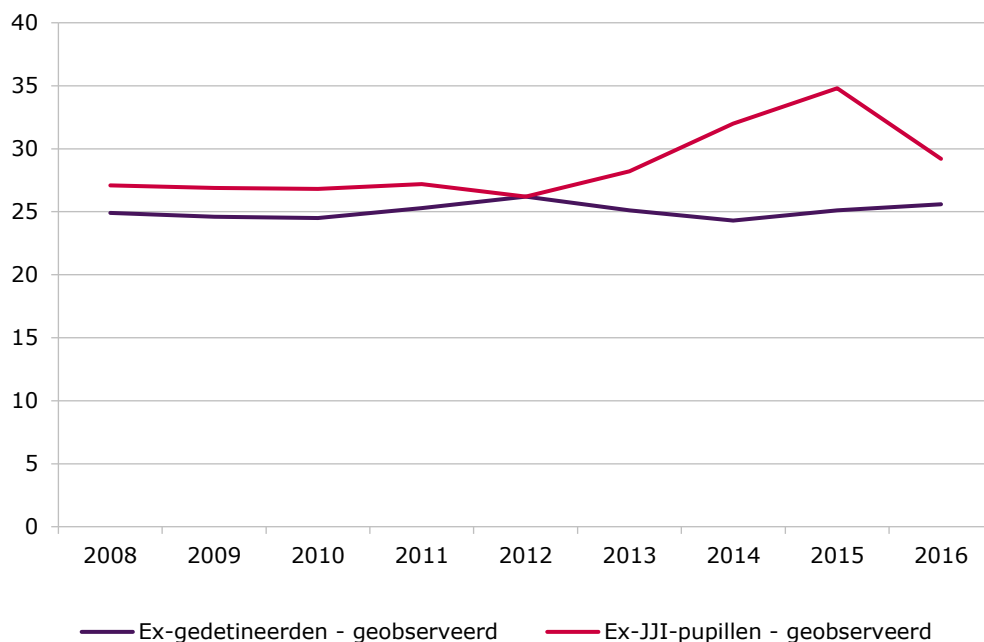
De tweejarige vrijheidsstrafrecidive onder ex-gedetineerden is 26% voor personen vrijgekomen in 2016 en verandert weinig over de tijd. Onder ex-JJI-pupillen is de vrijheidsstrafrecidive van cohort 2008 27% en van cohort 2017 29%. Hier zijn

⁶¹ We hebben ook de tweejarige geobserveerde recidiveprevalentie uitgerekend voor ex-JJI-pupillen waarvan het BSN bekend is om te kijken wat het effect is van het uitsluiten van personen die niet woonachtig zijn in Nederland of geen (tijdelijke) verblijfsvergunning hebben. Gemiddeld heeft 3% van de ex-JJI-pupillen geen BSN. De recidiveprevalentie van de onderzoeksgroep ex-JJI-pupillen exclusief personen zonder BSN is in 2017 58%, dat is 1 procentpunt hoger (relatief 2%) dan de recidiveprevalentie van de totale onderzoeksgroep ex-JJI-pupillen. De trend in recidiveprevalentie is hetzelfde gebleven.

⁶² De vrijheidsstrafrecidive van cohort 2017 kan nog niet worden berekend, omdat van dit cohort een relatief groot gedeelte van de strafzaken nog niet (definitief) is afgedaan. De ervaring leert dat dit leidt tot een onderschatting van de vrijheidsstrafrecidiveprevalentie.

dezelfde veranderingen zichtbaar als bij de algemene recidiveprevalentie van deze groep; de vrijheidsstrafrecidive stijgt van cohort 2011 tot cohort 2015 en neemt daarna weer af.

Figuur 15 Geobserveerde tweejarige vrijheidsstrafrecidivepercentages ex-gedetineerden en ex-JJI-pupillen per cohort

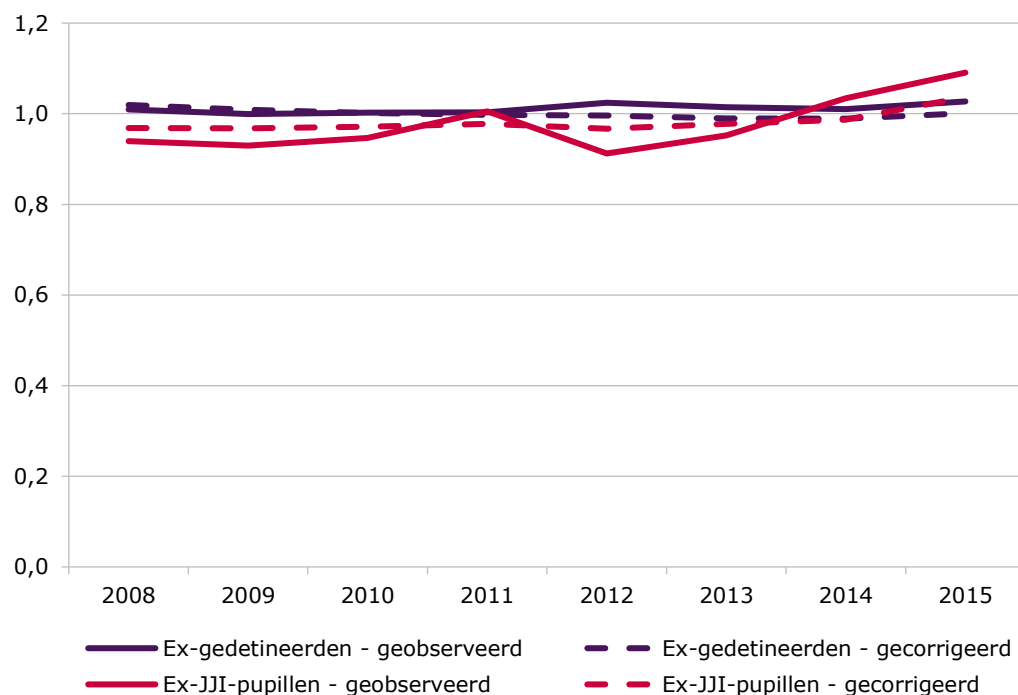
4.2.2 Recidivefrequentie

Verder kijken we in dit hoofdstuk naar de ontwikkeling in de recidivefrequentie. De frequentie is gedefinieerd als het gemiddeld aantal nieuwe strafzaken per recidivist. Zoals in de methode is toegelicht, wordt de frequentie berekend over een periode van vier jaar en wordt de frequentie per jaar zonder detentie weergegeven.⁶³ Dit heeft als gevolg dat slechts cijfers tot en met cohort 2015 getoond kunnen worden. Deze cijfers staan weergegeven in figuur 16. De achterliggende recidivecijfers staan weergegeven in de tabellen B4.4 en B4.5 in bijlage 4.

Zowel de geobserveerde als gecorrigeerde recidivefrequentie onder ex-gedetineerden is weinig veranderd in de onderzochte periode; ex-gedetineerden die recidiveren plegen gemiddeld 1,0 strafzaak per jaar. Ex-JJI-pupillen die recidiveren plegen gemiddeld ook 1,0 strafzaken per jaar. Dit aantal laat na een daling in 2012 een stijgende trend zien. De gecorrigeerde recidivefrequentie varieert minder en deze stijgt slechts licht in de laatste uitstroomcohorten.

⁶³ Omdat de recidivefrequentie is berekend over een periode van vier jaar kan het gemiddeld aantal strafzaken per recidivist onder de 1 komen.

Figuur 16 Geobserveerde en gecorrigeerde ontwikkeling recidivefrequentie voor ex-gedetineerden en ex-JJI-pupillen per cohort

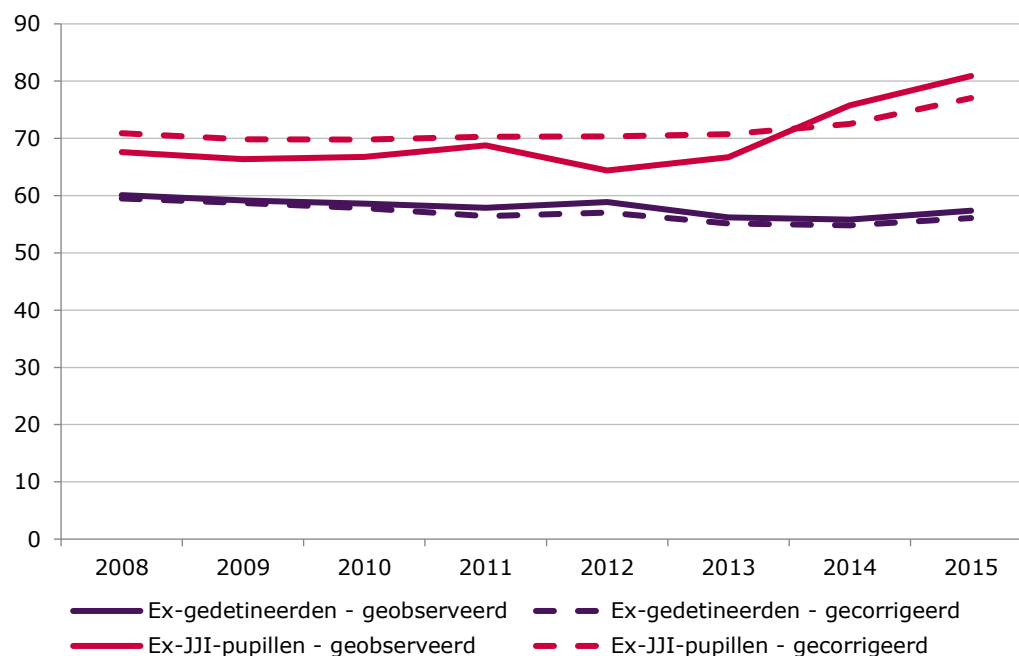
Noot: De recidivefrequentie is het gemiddeld aantal nieuwe strafzaken per recidivist per jaar zonder detentie. Deze is berekend over de vier jaar na het begin van de recidiveperiode.

4.2.3 Recidiveomvang

Voorts kijken we naar de ontwikkeling in de recidiveomvang. De omvang is gedefinieerd als het aantal nieuwe strafzaken per jaar dat men niet in detentie verbleef per 100 ex-gedetineerden en ex-JJI-pupillen. Deze uitkomstmaat geeft meer inzicht in de totale hoeveelheid algemene recidive van de onderzoeksgroepen. Net zoals de recidivefrequentie is de recidiveomvang berekend over een periode van vier jaar. Daarom kan ook bij de omvang slechts cijfers tot cohort 2015 weer-gegeven worden. De ontwikkelingen in de recidiveomvang staan weergegeven in figuur 17. De achterliggende recidivecijfers staan weergegeven in de tabellen B4.6 en B4.7 in bijlage 4.

Het gecorrigeerde gemiddeld aantal strafzaken per 100 ex-gedetineerden is licht afgenomen in de onderzoeksperiode; van cohort 2008 plegen 100 ex-gedetineerden gemiddeld 59 strafzaken per jaar en van cohort 2015 is dat aantal gedaald tot 56. Bij de ex-JJI-pupillen ligt de gecorrigeerde recidiveomvang van met name cohort 2014 en 2015 wat hoger. Van cohort 2015 plegen 100 ex-JJI-pupillen gemiddeld 77 nieuwe strafzaken per jaar.

Figuur 17 Geobserveerde en gecorrigeerde ontwikkeling recidiveomvang voor ex-gedetineerden en ex-JJI-pupillen per cohort

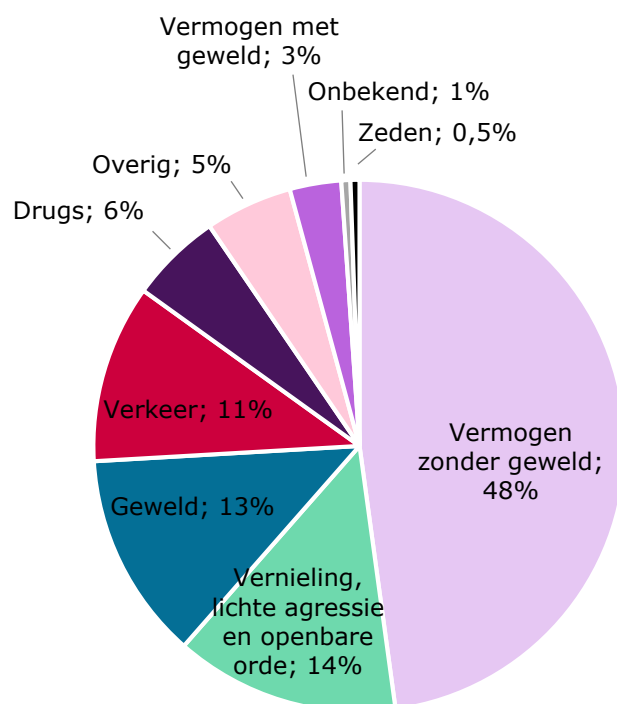
Noot: De recidiveomvang is het gemiddeld aantal nieuwe strafzaken per 100 daders per jaar zonder detentie. Deze is berekend over de vier jaar na het begin van de recidiveperiode.

4.2.4 Soort recidive

Ten slotte kijken we naar het type recidivedelict dat is gepleegd. Figuur 18 toont voor ex-gedetineerden die in 2017 zijn uitgestroomd de procentuele verdeling van het type delict van alle recidivestrafzaken gepleegd binnen twee jaar.⁶⁴ Het grootste aandeel van de recidivestrafzaken van ex-gedetineerden betreft vermogensdelicten zonder geweld (48%), gevolgd door delicten in de categorie vernieling, lichte agressie en openbare orde (14%), geweldsdelicten (13%), en verkeersdelicten (11%).

⁶⁴ Zoals in de methode is toegelicht kan één strafzaak meerdere delicttypen bevatten. In dat geval rapporteren we het type delict van het feit dat de hoogste wettelijke strafdreiging kent.

Figuur 18 Recidivestrafzaken cohort 2017 ex-gedetineerden uitgesplitst naar type delict

Om te zien in hoeverre deze procentuele verdeling van het type delict is veranderd over de tijd, staan in figuur 19 indexcijfers (2017 = 100) weergegeven.⁶⁵ De lichtgekleurde vlakken geven het 95%-betrouwbaarheidsinterval weer. De absolute cumulatieve aantallen per delictsoort zijn weergegeven in figuur B4.3 in bijlage 4. Het aandeel vermogensdelicten zonder geweld van de recidivestrafzaken is over de tijd toegenomen onder ex-gedetineerden. Vanaf cohort 2012 vindt er een lichte daling plaats, maar het aandeel is in 2017 hoger dan in 2008. Een nadere analyse laat zien dat met name veroordelingen voor 'overig gekwalificeerde diefstal' (dit betekent geen eenvoudige diefstal en geen diefstal m.b.v. braak) en 'heling' naar verhouding zijn toegenomen. Het aandeel delicten in de categorie vernieling, lichte agressie en openbare orde ligt in cohort 2017 ook hoger dan in cohort 2008.⁶⁶ Van 2008 tot 2010 is dit aandeel gedaald en sinds 2010 is het toegenomen. Uit een nadere analyse blijkt dat voornamelijk het aandeel 'delicten tegen het openbaar gezag toeneemt'.

⁶⁵ We focussen ons hierbij op de delictcategorieën waarbij we het relevant achten om verschillen over de tijd te bekijken. We hebben gekozen om alleen te kijken naar delictcategorieën die ten minste een aandeel van 5% hebben. Verder kiezen we ervoor om geen trend te laten zien van de categorie 'overige delicten', omdat dit een zeer uiteenlopende categorie van delicten betreft.

⁶⁶ Ondanks de relatieve stijgingen, zijn de onderliggende absolute aantallen delicten naar delictsoort allemaal gedaald in de periode 2008-2017, net als het totaal aantal strafzaken. Zie voor de absolute aantallen figuur B4.3 in bijlage 4.

Het aandeel van de overige delicten (geweld-, drugs- en verkeersdelicten) is afgenomen in cohort 2017 ten opzichte van cohort 2008. Een aanvullende analyse laat zien dat met name het aandeel van het delict 'mishandeling' is afgenomen. Het aandeel verkeersdelicten daalt sterk tot cohort 2014 en sindsdien is er weer een toename zichtbaar. Deze stijging is vooral te relateren aan een relatieve toename van het aantal veroordelingen voor 'rijden onder invloed'. Het aandeel drugsdelicten schommelt, maar de aantallen zijn relatief klein en de veranderingen vallen binnen het betrouwbaarheidsinterval.

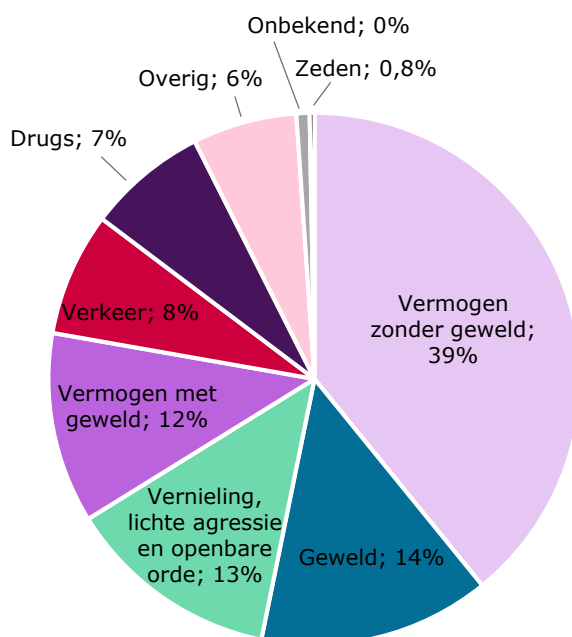
Figuur 19 Indexcijfers relatieve verandering type delict cohorten 2008-2017 ex-gedetineerden (2017=100)

Noot: De lichtgekleurde banden geven het 95%-betrouwbaarheidsinterval weer.

De procentuele verdeling van het type delict van alle recidivestrafzaken gepleegd binnen twee jaar voor personen die in 2017 zijn uitgestroomd uit een JJI wordt getoond in figuur 20. Het grootste aandeel van de recidivestrafzaken van ex-JJI-pupillen betreft, net als van ex-gedetineerden, vermogensdelicten zonder geweld (39%). Daarna worden geweldsdelicten (14%) het meest gepleegd, gevolgd door delicten in de categorie vernieling, lichte agressie en openbare orde (13%) en vermogensdelicten met geweld (12%).

Figuur 20 Recidivestrafzaken cohort 2017 ex-JJI-pupillen uitgesplitst naar type delict

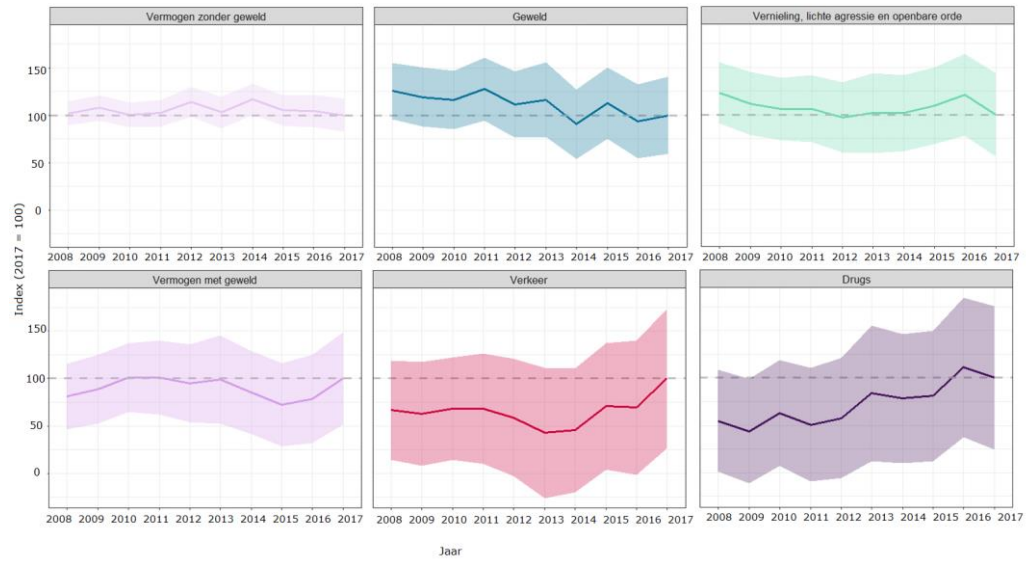

De vertaling van de procentuele verdeling naar indexcijfers is weergegeven in figuur 21.⁶⁷ Met deze figuur wordt inzicht gegeven in de verdeling van het type delict per uitstroomcohort. De absolute cumulatieve aantallen per delictsoort staan weergegeven in figuur B4.4 in bijlage 4. Het aandeel vermogensdelicten met geweld is, net als het aandeel drugsdelicten en het aandeel verkeersdelicten, in cohort 2017 groter dan in cohort 2008.⁶⁸ Het aandeel geweldsdelicten, vermogensdelicten zonder geweld en delicten in de categorie vernieling, lichte agressie en openbare orde is kleiner in cohort 2017 dan in cohort 2008. Het aandeel van alle delictcategorieën verandert, maar de aantallen zijn relatief klein en alle veranderingen vallen binnen het betrouwbaarheidsinterval.

⁶⁷ We focussen ons hierbij op de delictcategorieën waarbij we het relevant achten om verschillen over de tijd te bekijken. We hebben gekozen om alleen te kijken naar delictcategorieën die ten minste een aandeel van 5% hebben. Voorts kiezen we ervoor om geen trend te laten zien van de categorie 'overige delicten' omdat dit een zeer uiteenlopende categorie van delicten betreft.

⁶⁸ Ondanks de relatieve stijgingen, zijn de onderliggende absolute aantallen delicten naar delictsoort allemaal gedaald in de periode 2008-2017, net als het totale aantal strafzaken. Zie voor de absolute aantallen figuur B4.4 in bijlage 4.

Figuur 21 Indexcijfers relatieve verandering type delict cohorten 2008-2017 ex-JJI-pupillen (2017=100)

5 Recidive onder ex-werkgestraften en ex-ondertoezichtgestelden

Box 4 Belangrijkste bevindingen

Ex-werkgestraften

- Het aantal personen dat een werkstraf heeft uitgevoerd, blijft ongeveer gelijk met 26.176 in 2012 en 25.900 in 2017. In 2015 is er sprake van een lichte piek in het aantal personen bij wie de werkstraf is beëindigd.
- De achtergrondkenmerken van de ex-werkgestraften zijn over de tijd nagenoeg hetzelfde gebleven.
- De tweejarige gecorrigeerde algemene recidiveprevalentie van de ex-werkgestraften is vrij stabiel over de tijd. Van cohort 2012 heeft 29% gerecidiveerd en de gecorrigeerde recidiveprevalentie van cohort 2017 bedraagt 28%.
- De gecorrigeerde recidivefrequentie is vrijwel gelijk gebleven over de tijd. Het gemiddelde aantal strafzaken per recidivist bedraagt ongeveer 0,7 strafzaken per jaar zonder detentie.
- De gecorrigeerde recidiveomvang is eveneens gelijk gebleven over de onderzochte periode. Het gemiddelde aantal strafzaken per 100 ex-werkgestraften ligt op ongeveer 26 strafzaken per jaar zonder detentie.
- De meest voorkomende delictcategorieën van recidivestrafzaken van ex-werkgestraften zijn: vermogen zonder geweld, verkeer, en geweld. Het aandeel recidivestrafzaken dat een vermogensdelict zonder geweld betreft, is in de periode 2012-2017 gedaald, terwijl relatief gezien het aandeel verkeersdelicten is toegenomen.

Ex-ondertoezichtgestelden

- Het aantal personen waarvan het toezicht is beëindigd, is vrijwel gelijk gebleven in de onderzochte periode, in 2012 werd bij 9.657 personen een toezicht beëindigd en in 2017 bij 10.195 personen.
- De achtergrondkenmerken van de ex-ondertoezichtgestelden zijn over de tijd nagenoeg hetzelfde gebleven.
- De tweejarige gecorrigeerde algemene recidiveprevalentie van de uitstroomcohorten ex-ondertoezichtgestelden is gelijk gebleven over de tijd. De recidiveprevalentie van cohort 2012 bedraagt 36% en die van cohort 2017 35%.
- De gecorrigeerde recidivefrequentie is vrijwel gelijk gebleven over de tijd. Het gemiddelde aantal strafzaken per recidivist bedraagt ongeveer 0,9 strafzaken per jaar zonder detentie.
- De gecorrigeerde recidiveomvang is eveneens gelijk gebleven over de onderzochte periode. Het gemiddelde aantal strafzaken per 100 daders ligt op ongeveer 42 strafzaken per jaar zonder detentie.
- De meest voorkomende delictcategorieën van recidivestrafzaken van ex-ondertoezichtgestelden zijn: vermogen zonder geweld, geweld, en verkeer. Het aandeel verkeer is licht toegenomen over de tijd.

5.1 Achtergrondkenmerken

Ex-werkgestraften

In tabel 11 staan de achtergrondkenmerken, kenmerken van het strafrechtelijk verleden en kenmerken van de werkstraf beschreven van de personen die in de periode 2012 tot en met 2017 een werkstraf beëindigd hebben. Deze personen kunnen daarnaast een andere (zwaardere) sanctie opgelegd hebben gekregen, zoals een vrijheidsstraf of een geldboete. Het aantal personen dat een werkstraf

beëindigd, blijft redelijk gelijk over de onderzochte periode. In 2015 is er zelfs sprake van een kleine piek qua aantal personen van wie de werkstraf is beëindigd. Uit een brief die de toenmalige staatssecretaris van het ministerie van Veiligheid en Justitie aan de Tweede kamer gestuurd heeft, blijkt dat er in de jaren voorafgaand aan 2015 sprake was van een toenemende vraag naar werkstraffen, terwijl er sprake was van minder financiële middelen (Dijkhoff, 2015). Hierdoor is een grotere werkvoorraad werkstraffen ontstaan. Deze is in 2015 ingelopen door een eenmalige verlaging van het uurloon waardoor meer werkstraffen konden worden uitgevoerd. Hierdoor is er dus sprake van een piek in het aantal werkstraffen dat in 2015 beëindigd is.

Van de ex-werkgestraften van wie de werkstraf is beëindigd in 2017 is ruim 80% man, ongeveer een kwart is tussen de 30 en 39 jaar zodra de werkstraf is afgerond (26%) en drie kwart is geboren in Nederland (74%). Meer dan een derde kreeg de werkstraf opgelegd vanwege een vermogensdelict zonder geweld (34%). Andere veelvoorkomende delicten waarvoor men een werkstraf kreeg opgelegd zijn een geweldsdelict (21%), verkeersdelict (16%) en drugsdelict (11%). Slechts 18% van de ex-werkgestraften was *first-offender*. Bijna een kwart had al 5 tot 10 eerdere strafzaken (23%). Ruim een op de drie (38%) ex-werkgestraften in 2017 was minderjarig bij hun eerste strafzaak.

In tabel 11 staan ook enkele kenmerken van de werkstraffen opgesomd. De meeste ex-werkgestraften die in 2017 een werkstraf beëindigen, kregen een werkstraf van meer dan 40 uur opgelegd (62%). De meerderheid voert de werkstraf individueel uit bij een externe organisatie (59%). Bij een klein deel van de ex-werkgestraften die in 2017 de werkstraf beëindigen, werd de werkstraf negatief voortijdig beëindigd (8%).

In de onderzochte periode zijn er wat betreft de achtergrondkenmerken van ex-werkgestraften weinig grote veranderingen opgetreden. De gemiddelde leeftijd van de ex-werkgestraften is iets toegenomen. De aanleiding voor het opleggen van de werkstraf is relatief gezien minder vaak een geweldsdelict en relatief gezien vaker een drugsdelict.

Tabel 11 Achtergronden ex-werkgestraften en kenmerken werkstraf naar cohort^a

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
N=	26.176	27.038	27.750	29.994	27.077	25.900
%	%	%	%	%	%	%
Sekse						
Man	84,5	84,0	83,3	83,5	83,6	83,8
Vrouw	15,5	16,0	16,7	16,5	16,4	16,2
Leeftijd bij uitstroom						
	<i>m=34,7</i>	<i>m=34,8</i>	<i>m=35,2</i>	<i>m=35,7</i>	<i>m=35,9</i>	<i>m=36,1</i>
Tot 20 jaar	3,8	3,6	3,3	2,7	2,7	3,0
20-24 jaar	22,2	22,4	20,8	19,5	18,0	17,4
25-29 jaar	16,7	16,6	17,1	17,7	17,6	17,3
30-39 jaar	23,0	23,0	23,8	24,1	25,6	26,2
40-49 jaar	20,6	20,6	20,2	20,3	19,8	19,6
50 jaar of ouder	13,5	13,8	14,8	15,7	16,3	16,5

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
N=	26.176	27.038	27.750	29.994	27.077	25.900
	%	%	%	%	%	%
Geboorteland						
Nederland	75,1	74,8	74,7	75,0	74,0	74,8
Marokko	3,1	3,1	3,3	2,9	2,9	2,6
Nederlandse Antillen/Aruba	4,1	4,2	4,4	4,5	4,5	4,6
Suriname	4,2	4,4	4,4	4,0	4,1	3,6
Turkije	2,8	2,7	2,3	2,3	2,3	2,4
Overig westers	4,6	4,6	4,6	5,0	5,6	5,3
Overig niet-westers	6,1	6,1	6,3	6,1	6,4	6,6
Type delict^b						
Openbare orde ^c	11,3	11,0	10,0	9,8	9,1	9,1
Vermogen zonder geweld	33,0	33,9	34,8	35,2	35,7	34,3
Vermogen met geweld	1,9	1,9	2,1	1,9	1,9	1,7
Geweld	24,0	22,6	21,9	21,5	21,1	20,9
Zeden	1,6	1,3	1,3	1,3	1,3	1,1
Drugs	8,4	8,9	9,6	10,2	10,5	10,6
Verkeer WVV94 (incl. overtredingen)	14,1	14,5	14,7	14,2	14,5	15,5
Overig (incl. overtredingen)	5,0	5,0	5,1	5,4	5,6	6,5
Strafrechtelijk verleden	<i>m=7,0</i>	<i>m=6,9</i>	<i>m=7,0</i>	<i>m=7,2</i>	<i>m=7,3</i>	<i>m=7,3</i>
Geen eerdere contacten	18,8	18,8	18,0	18,2	17,9	18,4
1-2 eerdere contacten	24,6	24,9	24,8	23,9	23,8	24,4
3-4 eerdere contacten	16,0	16,1	16,0	15,6	15,2	14,5
5-10 eerdere contacten	22,3	22,3	22,9	22,8	23,1	22,6
11-19 eerdere contacten	10,5	10,1	10,4	11,0	11,4	11,5
20 of meer eerdere contacten	7,9	7,9	7,9	8,4	8,5	8,6
Leeftijd 1e strafzaak	<i>m=23,5</i>	<i>m=23,4</i>	<i>m=23,4</i>	<i>m=23,4</i>	<i>m=23,4</i>	<i>m=23,4</i>
12-17 jaar	36,4	36,3	37,0	37,4	37,4	37,5
18-24 jaar	32,6	33,1	32,2	31,9	31,6	31,7
25-29 jaar	9,9	9,7	9,5	9,9	9,9	9,9
30-39 jaar	10,4	10,6	11,1	10,5	10,9	10,8
40-49 jaar	6,3	6,3	6,0	5,9	5,8	5,9
50 jaar of ouder	4,1	3,9	4,1	4,3	4,2	4,1
Vonnis aantal uren werkstraf	<i>m=68,4</i>	<i>m=67,9</i>	<i>m=65,3</i>	<i>m=66,3</i>	<i>m=67,8</i>	<i>m=67,0</i>
Maximaal 20 uur	5,9	5,9	7,2	7,6	7,7	7,9
20-40 uur	27,1	27,9	30,6	29,7	29,1	28,7
40-80 uur	35,8	35,1	33,0	32,6	32,3	32,8
80-160 uur	23,0	22,8	21,4	22,0	22,5	22,4
Meer dan 160 uur	7,8	7,6	7,2	7,4	7,8	7,5
Uitvoering werkstraf						
Individueel bij een externe organisatie	56,3	59,0	55,2	55,6	57,9	59,2
Groepsproject Reclassering Nederland	43,3	40,7	44,7	44,4	42,1	40,8
Afronding werkstraf						
Voortijdige negatieve beëindiging	6,4	6,4	6,2	6,7	7,2	7,7
Voltooid	93,6	93,6	93,8	93,3	92,8	92,3

Noot: N=aantal personen; m=gemiddelde. In verband met missende waarden tellen de kolompercentages niet altijd op tot 100%.

- a Bij meer dan één gestarte werkstraf binnen één jaar, is de eerste als uitgangspunt gekozen.
- b Zwaarste delict binnen de strafzaak. Meerdere delicten kunnen voorkomen. De gehanteerde volgorde van zwaarte (van zwaarst naar lichtst) is: geweld, zeden, vermogen met geweld, vermogen zonder geweld, vernieling, lichte agressie en openbare orde, drugs, verkeer en overig.
- c Vernieling, lichte agressie en openbare orde.

Ex-ondertoezichtgestelden

In tabel 12 staan de achtergrondkenmerken, kenmerken van het strafrechtelijk verleden en enkele kenmerken van toezicht beschreven van personen van wie in de periode 2012 tot en met 2017 het toezicht bij de reclassering beëindigd is. Ondanks dat het totale aantal volwassen daders afneemt, blijft het aantal ex-ondertoezichtgestelden ongeveer gelijk over de onderzochte periode.

Van de ex-ondertoezichtgestelden in 2017 is de grote meerderheid man (88%), een kwart is tussen de 30 en 39 jaar zodra het toezicht is afgerond (26%), en bijna driekwart is geboren in Nederland (74%). Een groot gedeelte werd onder toezicht gesteld naar aanleiding van een gewelddelict (34%). Bijna 90% van de ex-ondertoezichtgestelden was al een keer eerder veroordeeld door de rechter of had al een eerdere zaak die werd afgedaan door het OM. Iets minder dan de helft van de personen die in 2017 het toezicht beëindigden, was minderjarige ten tijde van de eerste strafzaak (44%).

Toezicht is geen op zichzelf staande sanctie. Het justitiële kader wat de aanleiding vormt voor het toezicht is voor ongeveer de helft van de personen die in 2017 het toezicht beëindigden een (gedeeltelijk) voorwaardelijke veroordeling door de rechter (51%). Een relatief klein deel van de personen die in 2017 het toezicht af hebben gerond, heeft meer dan drie jaar onder toezicht gestaan (16%). De meeste personen hebben het toezicht voltooid (76%). Ongeveer 16% heeft het toezicht voortijdig negatief beëindigd, dat betekent dat het toezicht voortijdig is afgebroken bijvoorbeeld omdat de cliënt geen medewerking (meer) wil verlenen of dat de algemene of bijzondere voorwaarden overtreden zijn. Een kleiner deel (8%) heeft het toezicht voortijdig positief beëindigd, dat wil zeggen dat het toezicht voortijdig is afgebroken omdat de reclassering het toezicht niet meer nodig acht.

Wat betreft veranderingen in de achtergrondkenmerken van ex-ondertoezichtgestelden over de tijd valt op dat het aantal personen dat ouder is dan 50 jaar licht is toegenomen in de onderzochte periode. Deze trend is ook waar te nemen onder de totale groep volwassen daders (zie tabel 4 in hoofdstuk 3). Verder is het aandeel personen dat onder toezicht is gesteld vanwege een gewelds- of een vermogen met geweldsdelict afgenomen. Het aandeel personen dat onder toezicht is gesteld vanwege een vermogensdelict zonder geweld is juist toegenomen. Dit laatste komt overeen met bevindingen van de totale groep volwassen daders, daarin is het aandeel personen met een vermogensdelict zonder geweld ook toegenomen. Het relatieve aandeel van volwassen daders met gewelds- of vermogen met geweldsdelicten is echter niet afgenomen. Bij daders van gewelds- en vermogensdelicten met geweld lijkt dus over de tijd relatief iets minder vaak toezicht te worden opgelegd.

Wat betreft de kenmerken van het toezicht, zijn ook een aantal verschuivingen over de tijd waarneembaar. De titel bij de start van het toezicht lijkt relatief vaker een voorwaardelijke schorsing van de preventieve hechtenis of een voorwaardelijk sepot of transactie te betreffen. Het aantal (gedeeltelijk) voorwaardelijke veroordelingen lijkt juist afgenomen te zijn. De toename van het aantal voorwaardelijke sepots en transacties wordt waarschijnlijk veroorzaakt door de al eerder besproken koerswijziging van het OM. Men wil meer aandacht hebben voor de problematiek van de dader en probeert dit via voorwaarden (waaronder reclasseringstoezicht) aan te pakken. De toename van het aantal toezichten dat start in het kader van een voorwaardelijke schorsing preventieve hechtenis is lastiger te duiden. Dit komt omdat er weinig cijfers beschikbaar zijn over het schorsen van de voorlopige

hechtenis en de beschikbare aantallen bovendien uiteenlopen (zie bijvoorbeeld Berghuis et al., 2016; Crijns et al., 2016). Als gevolg hiervan weten we niet of het aantal voorlopige hechtenissen dat geschorst is in het algemeen is toegenomen of dat alleen het aantal schorsingen waarbij reclasseringstoezicht als voorwaarde is gesteld is toegenomen. Eerder onderzoek geeft wel enig inzicht in de redenen waarom rechters ervoor kiezen om de voorlopige hechtenis te schorsen. De voor- naamste redenen lijken te zijn dat hiermee gestart kan worden met behandeling en hulp aan de verdachte en dat hiermee het risico op recidive kan worden beperkt (Boone et al., 2017). Wellicht is er dus in de onderzochte periode ook onder rechters een trend waar te nemen waarin meer aandacht is voor de problematiek van de verdachte en mogelijkheden tot aanpak van deze problemen. Voorts is het aandeel personen dat langer drie jaar onder toezicht heeft gestaan, toegenomen in de onderzochte periode. Het aandeel personen waarvan het toezicht positief voortijdig beëindigd werd, is ook toegenomen.

Tabel 12 Achtergronden ex-ondertoezichtgestelden en kenmerken toezicht naar cohort^a

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
<i>N</i> =	9.657	9.375	10.092	10.437	10.294	10.195
	%	%	%	%	%	%
Sekse						
Man	90,5	90,4	90,2	89,3	88,6	88,2
Vrouw	9,5	9,6	9,8	10,7	11,4	11,8
Leeftijd bij uitstroom						
	<i>m</i> =35,4	<i>m</i> =35,4	<i>m</i> =36,0	<i>m</i> =36,2	<i>m</i> =36,7	<i>m</i> =37,2
Tot 20 jaar	2,6	2,3	1,9	1,9	1,5	1,5
20-24 jaar	20,9	20,7	19,6	19,2	17,2	15,8
25-29 jaar	15,2	16,4	16,5	16,4	16,6	16,8
30-39 jaar	24,6	24,5	24,6	25,2	26,3	26,1
40-49 jaar	23,1	22,3	22,3	21,5	21,7	21,8
50 jaar of ouder	13,5	13,8	15,1	15,9	16,6	18,0
Geboorteland						
Nederland	72,5	72,3	73,2	73,1	73,8	73,5
Marokko	4,6	3,9	3,8	3,9	3,1	3,6
Nederlandse Antillen/Aruba	4,9	5,7	5,4	5,5	5,6	5,4
Suriname	5,5	5,4	5,3	4,6	4,9	4,7
Turkije	2,6	2,3	2,0	2,0	2,0	1,9
Overig westers	3,9	4,0	3,9	3,9	4,0	4,6
Overig niet-westers	5,9	6,3	6,4	6,9	6,5	6,2
Type delict^b						
Openbare orde ^c	8,1	7,7	7,3	7,7	7,3	7,4
Vermogen zonder geweld	22,1	21,7	23,6	24,7	26,8	27,4
Vermogen met geweld	11,1	12,4	12,2	11,6	11,4	10,4
Geweld	39,7	39,7	38,9	36,9	35,8	35,8
Zeden	5,1	5,8	5,1	5,3	5,4	5,4
Drugs	8,0	7,2	8,0	8,8	8,5	9,2
Verkeer WVV94 (incl. overtredingen)	1,0	0,9	0,8	0,6	0,6	0,6
Overig (incl. overtredingen)	1,5	1,4	1,4	1,6	1,6	1,6
Onbekend	3,3	3,2	2,5	2,7	2,4	2,2

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
N=	9.657	9.375	10.092	10.437	10.294	10.195
	%	%	%	%	%	%
Strafrechtelijk verleden	<i>m=10,8</i>	<i>m=10,5</i>	<i>m=10,8</i>	<i>m=10,5</i>	<i>m=11,1</i>	<i>m=10,9</i>
Geen eerdere contacten	13,2	12,4	13,4	12,7	12,0	12,1
1-2 eerdere contacten	18,8	19,5	18,5	18,3	18,3	18,5
3-4 eerdere contacten	14,5	15,7	14,0	14,6	14,4	13,9
5-10 eerdere contacten	24,0	24,4	24,5	25,8	25,0	25,5
11-19 eerdere contacten	14,5	13,8	14,7	14,2	15,1	14,8
20 of meer eerdere contacten	15,0	14,2	14,9	14,4	15,2	15,2
Leeftijd 1e strafzaak	<i>m=22,3</i>	<i>m=22,2</i>	<i>m=22,5</i>	<i>m=22,4</i>	<i>m=22,3</i>	<i>m=22,5</i>
12-17 jaar	45,5	45,1	44,5	45,3	44,9	43,8
18-24 jaar	28,0	28,8	28,4	28,5	28,5	28,7
25-29 jaar	8,1	7,6	8,1	7,6	8,2	8,3
30-39 jaar	8,8	9,4	9,1	9,1	9,5	9,6
40-49 jaar	5,5	5,3	5,9	5,7	4,9	5,5
50 jaar of ouder	3,8	3,4	3,8	3,7	3,8	3,9
Titel start toezicht						
Voorwaardelijke schorsing preventieve hechtenis	14,5	16,0	21,5	21,1	21,0	22,0
Voorwaardelijk sepot of transactie	6,9	9,4	13,5	14,4	12,5	11,4
(Gedeeltelijk) voorwaardelijke veroordeling	64,6	60,5	50,8	49,7	51,7	51,3
Detentiefasering of v.i.	10,0	10,1	10,0	9,8	10,0	9,5
Overig ^d	4,0	3,9	4,2	4,9	4,8	5,7
Duur toezicht						
Maximaal één jaar	28,0	26,9	28,1	27,9	27,6	27,8
Eén tot twee jaar	42,3	39,4	37,9	36,9	35,9	34,2
Twee tot drie jaar	22,4	24,8	23,3	23,6	22,2	22,0
Meer dan drie jaar	7,4	8,9	10,7	11,6	14,3	15,9
Afronding toezicht						
Voortijdige negatieve beëindiging	21,7	17,8	17,6	16,2	16,3	16,0
Voortijdige positieve beëindiging	5,1	4,9	6,1	7,9	7,7	8,0
Voltooid	73,2	77,3	76,3	75,9	76,0	76,0

Noot: N=aantal personen; m=gemiddelde. In verband met missende waarden tellen de kolompercentages niet altijd op tot 100%.

- ^a Bij meer dan één beëindigde toezicht binnen één jaar, is de eerste als uitgangpunt gekozen.
- ^b Zwaarste delict binnen de strafzaak. Meerdere delicten kunnen voorkomen. De gehanteerde volgorde van zwaarte (van zwaarst naar lichtst) is: geweld, zeden, vermogen met geweld, vermogen zonder geweld, vernieling, lichte agressie en openbare orde, drugs, verkeer en overig.
- ^c Vernieling, lichte agressie en openbare orde.
- ^d Waaronder strafrechtelijke maatregelen, zoals ISD, tbs of de PIJ-maatregel.

5.2 Ontwikkelingen recidivebeeld

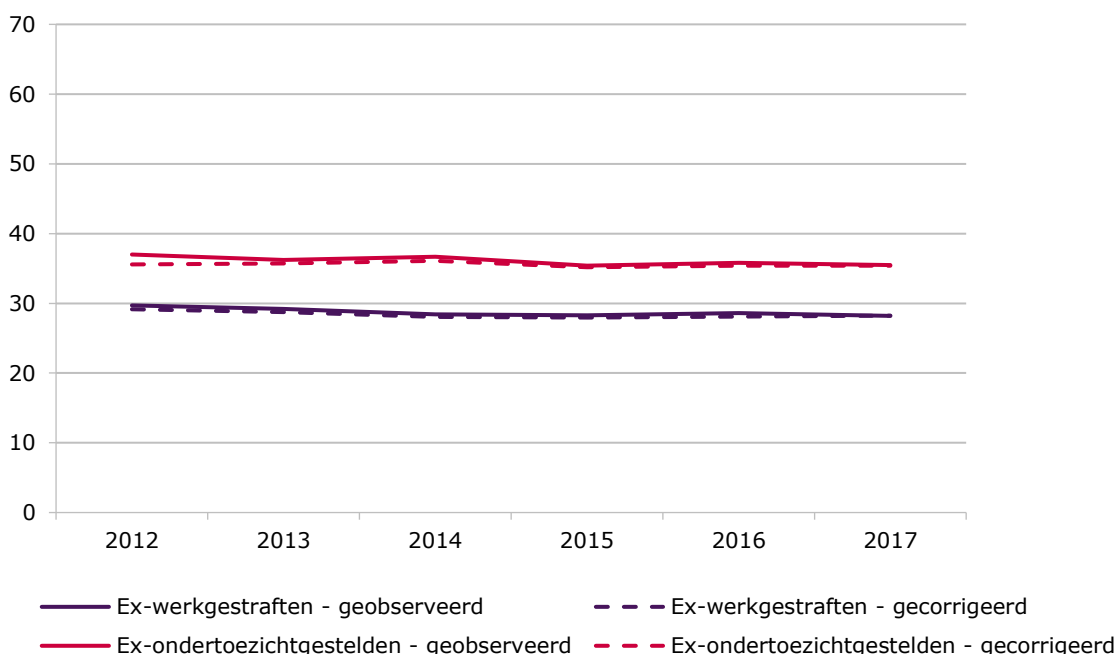
5.2.1 Recidiveprevalentie

In figuur 22 staat voor de ex-werkgestraften en ex-ondertoezichtgestelden de ontwikkeling van de geobserveerde en gecorrigeerde tweejarige recidive trend van de uitstroomcohorten 2012 tot en met 2017 weergegeven. De achterliggende recidivecijfers staan weergegeven in de tabellen B4.1 en B4.2 in bijlage 4. Het is belangrijk om op te merken dat er geen directe vergelijking gemaakt kan worden tussen de hoogte van de recidivecijfers van ex-werkgestraften en ex-ondertoezicht-

gestelden, omdat deze groepen qua achtergrondkenmerken sterk van elkaar verschillen (zie tabel 11 en 12).

De gecorrigeerde recidiveprevalentie onder ex-werkgestraften is vrijwel gelijk gebleven over de onderzochte periode. De gecorrigeerde recidive van cohort 2012 bedraagt 29% en van cohort 2017 bedraagt de gecorrigeerde recidive 28%.⁶⁹ Bij de ex-ondertoezichtgestelden zien we hetzelfde beeld. De gecorrigeerde recidiveprevalentie van cohort 2012 (36%) is vrijwel even hoog als de gecorrigeerde recidiveprevalentie van cohort 2017 (35%).⁷⁰ De gecorrigeerde recidiveprevalentie van zowel de ex-werkgestraften en ex-ondertoezichtgestelden lijkt dus niet veranderd te zijn over de onderzochte periode.

Figuur 22 Geobserveerde en gecorrigeerde tweejarige algemene recidivepercentages ex-werkgestraften en ex-ondertoezichtgestelden per cohort

⁶⁹ Als sensitiviteitsanalyse hebben we gekeken hoe hoog de geobserveerde recidiveprevalentie zou zijn wanneer je enkel personen waarvan een BSN bekend is in de onderzoeksgroep ex-werkgestraften meeneemt. Uit deze analyse blijkt dat er zeer weinig ex-werkgestraften zijn waarbij geen BSN bekend is. In cohort 2017 zijn dit er bijvoorbeeld 32 (0,12%). Het uitsluiten van personen zonder BSN heeft dan ook weinig invloed op de recidiveprevalentie van ex-werkgestraften, in bijvoorbeeld cohort 2017 ligt de recidiveprevalentie 0,1 procentpunt hoger wanneer personen zonder BSN worden uitgesloten van de analyses (relatief 0,4% hoger). De trend in recidiveprevalentie blijft hetzelfde.

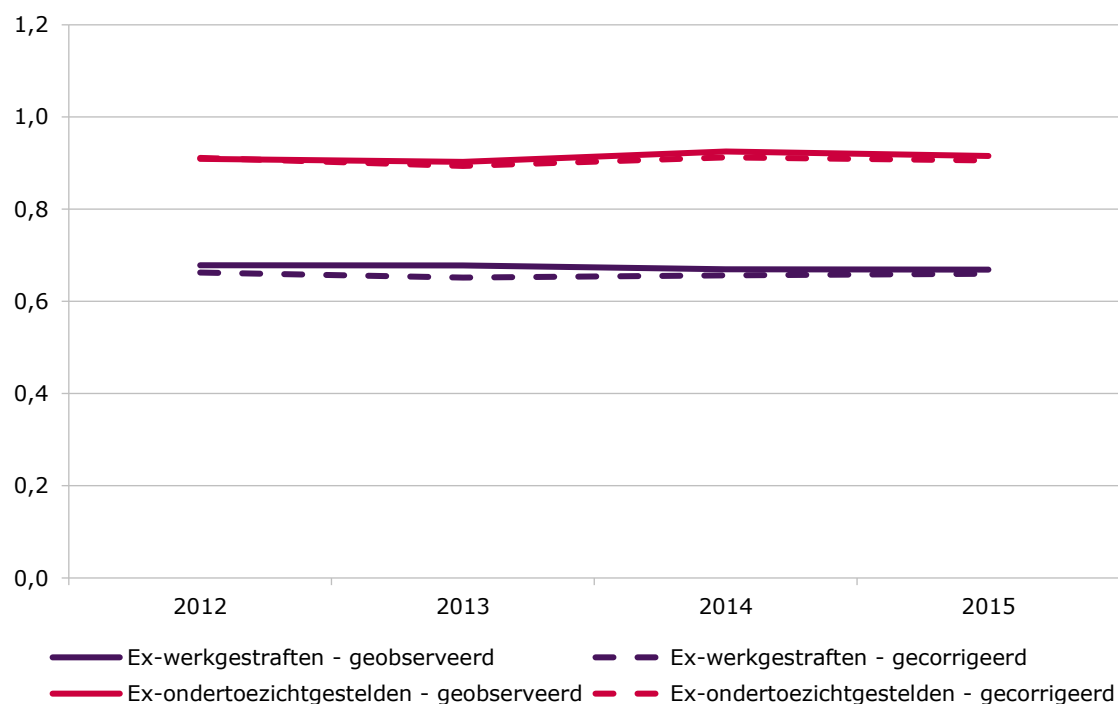
⁷⁰ Ook voor de ex-ondertoezichtgestelden zijn we nagegaan hoe hoog de geobserveerde recidiveprevalentie zou zijn wanneer je enkel personen waarvan een BSN bekend is in de onderzoeksgroep meeneemt. Uit deze analyse blijkt dat er zeer weinig ex-ondertoezichtgestelden zijn waarbij geen BSN bekend is. In cohort 2017 zijn dit er bijvoorbeeld 23 (0,22%). Het uitsluiten van personen zonder BSN heeft nauwelijks invloed op de recidiveprevalentie van ex-ondertoezichtgestelden, alleen in cohort 2012 ligt de recidiveprevalentie 0,1 procentpunt hoger indien personen zonder BSN worden uitgesloten (relatief 0,3% hoger). De trend in recidiveprevalentie blijft hetzelfde.

5.2.2 Recidivefrequentie

Naast de prevalentie van recidive, bekijken we ook de frequentie van algemene recidive. De recidivefrequentie is gedefinieerd als het gemiddeld aantal nieuwe strafzaken per recidivist. Zoals in de methode is toegelicht, wordt de frequentie berekend over een periode van vier jaar en wordt de frequentie per jaar zonder detentie weergegeven.⁷¹ Dit heeft als gevolg dat slechts cijfers tot en met cohort 2015 getoond kunnen worden. De ontwikkelingen op de frequentie staan weergegeven in figuur 23. De achterliggende recidivecijfers staan weergegeven in de tabellen B4.4 en B4.5 in bijlage 4.

De geobserveerde recidivefrequentie is zowel onder ex-werkgestraften als ex-ondertoezichtgestelden vrijwel gelijk gebleven onder de onderzochte periode. Hetzelfde geldt voor de gecorrigeerde ontwikkeling in de recidivefrequentie. Dit aantal ligt voor de ex-werkgestraften op ongeveer 0,7 nieuwe strafzaken per jaar zonder detentie over de gehele onderzochte periode. Bij de ex-ondertoezichtgestelden bedraagt de gecorrigeerde frequentie ongeveer 0,9 nieuwe strafzaken per jaar zonder detentie.

Figuur 23 Geobserveerde en gecorrigeerde ontwikkeling recidivefrequentie voor ex-werkgestraften en ex-ondertoezichtgestelden per cohort

Noot: De recidivefrequentie is het gemiddeld aantal nieuwe strafzaken per recidivist per jaar zonder detentie. Deze is berekend over de vier jaar na het begin van de recidiveperiode.

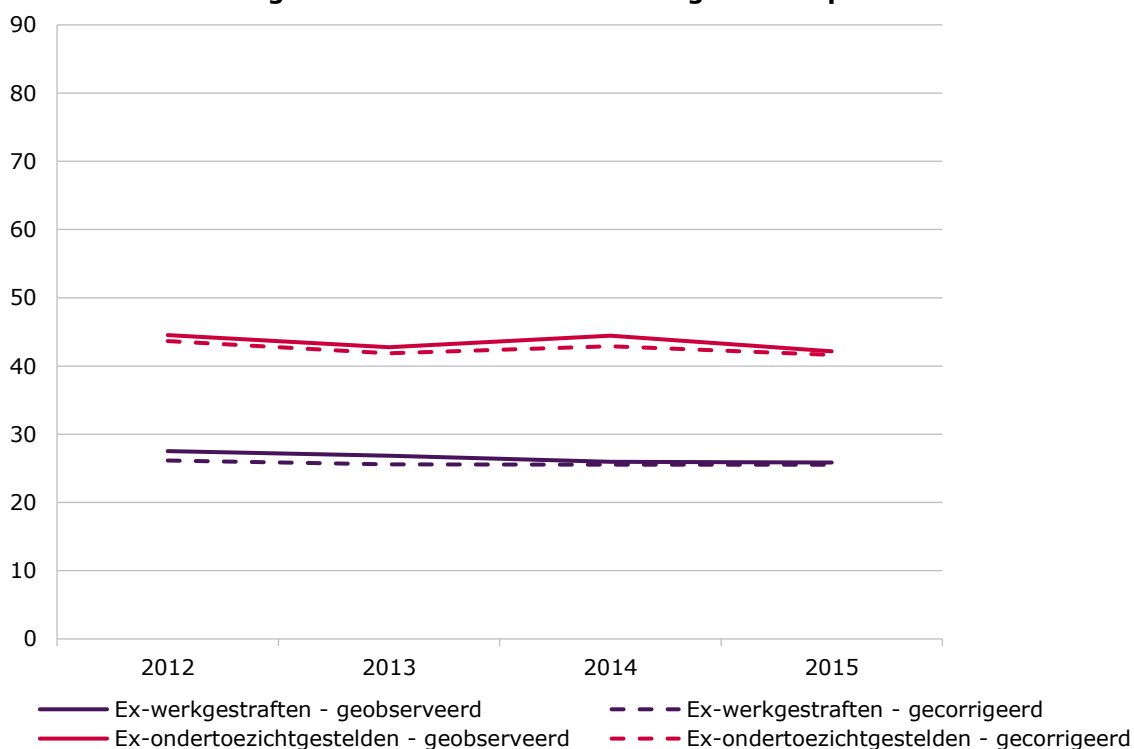
⁷¹ Omdat de recidivefrequentie is berekend over een periode van vier jaar kan het gemiddeld aantal strafzaken per recidivist onder de 1 komen.

5.2.3 Recidiveomvang

Voorts kijken we naar de ontwikkeling in de recidiveomvang. De omvang is gedefinieerd als het aantal nieuwe strafzaken per jaar dat men niet in detentie verbleef per 100 ex-werkgestraften en ex-ondertoezichtgestelden. Deze uitkomstmaat geeft meer inzicht in de totale hoeveelheid algemene recidive van de onderzoeksgroepen. Net zoals de frequentie is de omvang berekend over een periode van vier jaar. Daarom kan ook bij de omvang slechts cijfers tot cohort 2015 weergegeven worden. De ontwikkelingen in de omvang staan weergegeven in figuur 24. De onderliggende recidivecijfers staan weergegeven in de tabellen B4.6 en B4.7 in bijlage 4.

De gecorrigeerde recidiveomvang van de ex-werkgestraften verandert nauwelijks over de onderzochte periode. Over de hele onderzochte periode ligt het gemiddelde aantal strafzaken per 100 daders op ongeveer 26 strafzaken per jaar zonder detentie. Bij de ex-ondertoezichtgestelden zien we dat de trend van de gecorrigeerde omvang eveneens stabiel is in de onderzochte periode. Per 100 ex-ondertoezichtgestelden ligt het gecorrigeerd gemiddeld aantal strafzaken op ongeveer 42 per jaar zonder detentie.

Figuur 24 Geobserveerde en gecorrigeerde ontwikkeling recidiveomvang ex-werkgestraften en ex-ondertoezichtgestelden per cohort

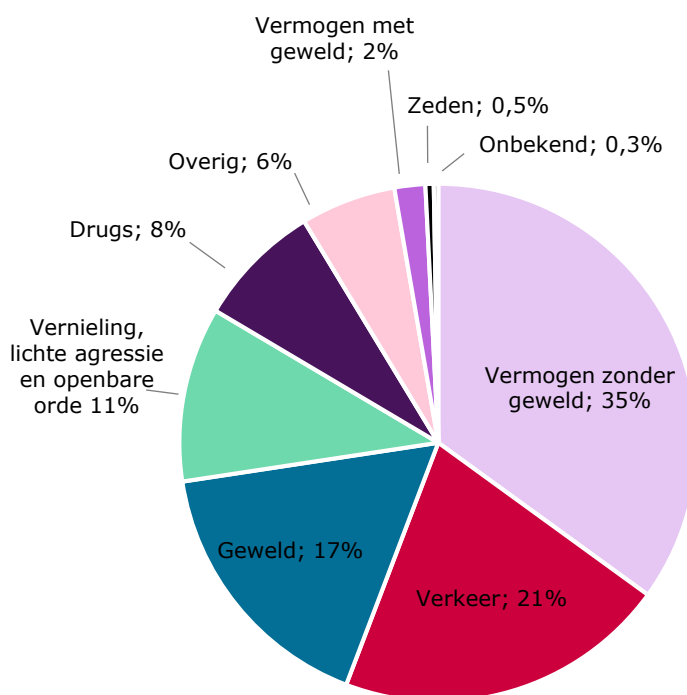
Noot: De recidiveomvang is het gemiddeld aantal nieuwe strafzaken per 100 daders per jaar zonder detentie. Deze is berekend over de vier jaar na het begin van de recidiveperiode.

5.2.4 Soort recidive

Figuur 25 toont voor personen die in 2017 een werkstraf beëindigd hebben de procentuele verdeling van het type delict van alle recidivestrafzaken gepleegd

binnen twee jaar.⁷² Om te zien in hoeverre deze procentuele verdeling van het type delict is veranderd over de tijd, staan in figuur 26 indexcijfers (2017 = 100) weergegeven.⁷³ De lichtgekleurde vlakken geven het 95%-betrouwbaarheidsinterval weer. De absolute cumulatieve aantallen per delictsoort zijn weergegeven in figuur B4.5 in bijlage 4.

Figuur 25 Recidivestrafzaken cohort 2017 ex-werkgestraften uitgesplitst naar type delict

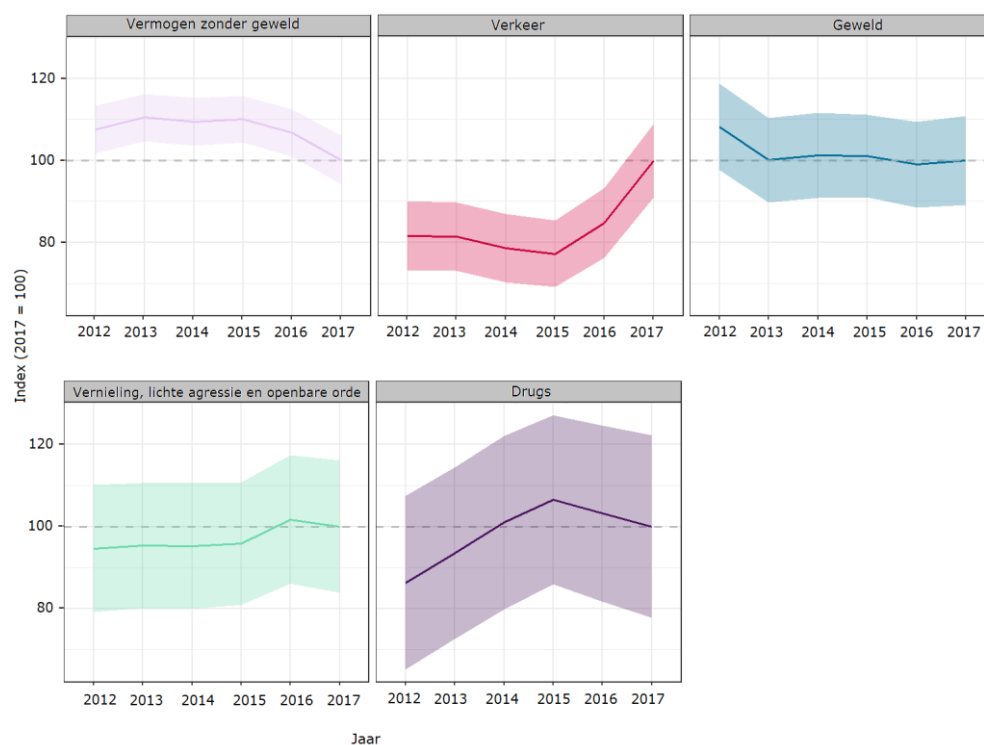

⁷² Zoals in de methode is toegelicht kan één strafzaak meerdere delicttypen bevatten. In dat geval rapporteren we het type delict van het feit dat de hoogste wettelijke strafdreiging kent.

⁷³ We focussen ons hierbij op de delictcategorieën waarbij we het relevant achten om verschillen over de tijd te bekijken. We hebben gekozen om alleen te kijken naar delictcategorieën die ten minste een aandeel van 5% hebben. Verder kiezen we ervoor om geen trend te laten zien van de categorie 'overige delicten', omdat dit een zeer uiteenlopende categorie van delicten betreft.

Uit figuur 25 blijkt dat de meest voorkomende delictcategorie van recidivestrafzaken van ex-werkgestraften een vermogensdelict zonder geweld betreft (35%). Andere categorieën delicten die veel voorkomen zijn: verkeersdelicten (21%), geweldsdelicten (17%) en delicten die vallen onder de categorie vernieling, lichte agressie en openbare orde (11%). Uit figuur 26 blijkt dat het aandeel vermogen zonder geweldsdelicten licht is afgenomen over de tijd. Een nadere analyse laat zien dat met name veroordelingen voor het delict 'eenvoudige diefstal' over de tijd zijn afgenomen. Het aantal verkeersdelicten is juist gestegen in de onderzochte periode, sinds 2015 neemt het aantal verkeersdelicten relatief gezien toe.⁷⁴ Deze stijging is vooral te relateren aan een relatieve toename van het aantal veroordelingen voor 'rijden onder invloed' en 'rijden tijdens een ontzegging'. Het aandeel van de overige delictcategorieën (geweldsdelicten, vernieling, lichte agressie en openbare orde en drugsdelicten) varieert niet veel over de onderzochte periode en/of valt binnen het 95%-betrouwbaarheidsinterval.

Figuur 26 Indexcijfers relatieve verandering type delict cohorten 2012-2017 ex- werkgestraften (2017 = 100)

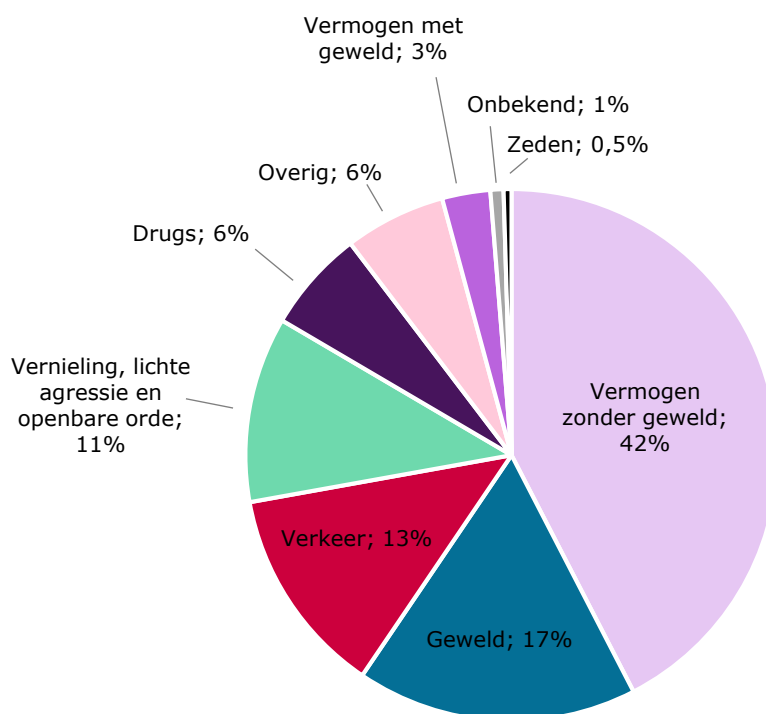
Noot: De lichtgekleurde banden geven het 95%-betrouwbaarheidsinterval weer.

De verdeling van de delictsoorten van de recidivestrafzaken van ex-ondertoezichtgestelden geeft een redelijk vergelijkbaar beeld, zoals te zien is in figuur 27. De grootste categorie betreft ook bij de ex-ondertoezichtgestelden vermogen zonder geweldzaken (42%). Andere veel voorkomende categorieën zijn: geweldsdelicten (17%), verkeersdelicten (13%) en delicten die vallen onder de categorie vernieling,

⁷⁴ Er is bovendien niet alleen sprake van een relatieve toename van het aantal verkeersdelicten, maar ook een absolute toename (zie figuur B3.5). Waar de absolute aantallen van alle andere delictcategorieën afnemen, neemt de categorie verkeersdelicten toe.

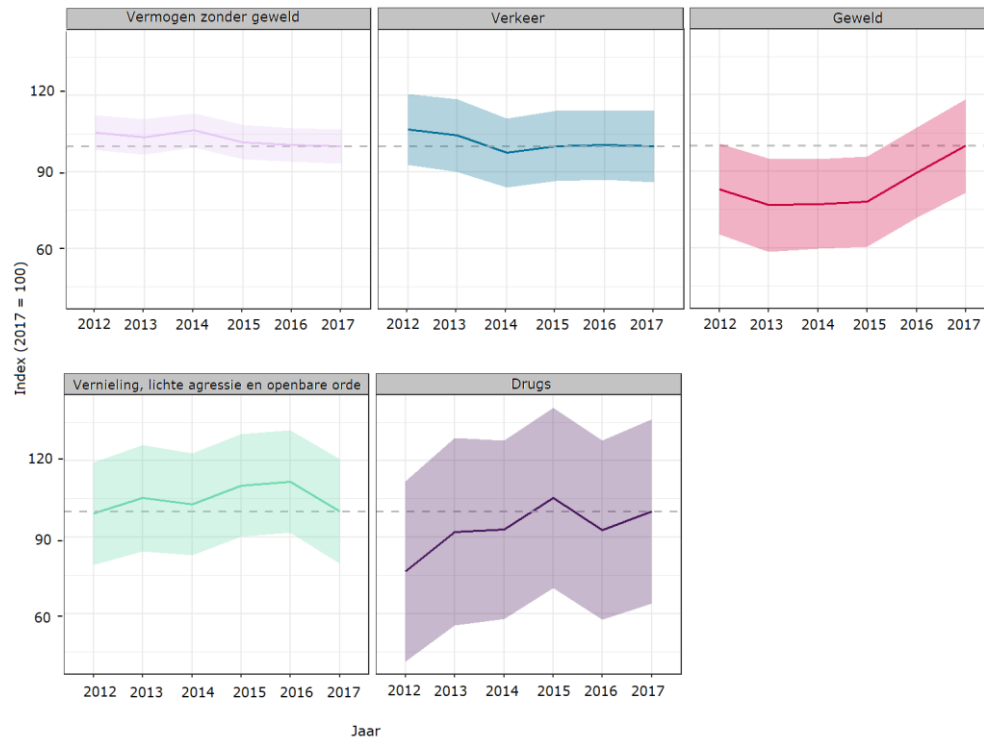
lichte agressie en openbare orde (11%). Uit figuur 28 blijkt dat alleen veranderingen wat betreft het relatieve aandeel verkeersdelicten buiten het 95%-betrouwbaarheidsinterval vallen en dus niet op toeval berusten.⁷⁵ Het aandeel verkeersdelicten is toegenomen sinds 2015. Deze stijging is te relateren aan een (relatieve) toename van het aantal veroordelingen voor 'rijden onder invloed' en 'rijden tijdens een ontzegging'.

Figuur 27 Recidivestrafzaken cohort 2017 ex-ondertoezichtgestelden uitgesplitst naar type delict

⁷⁵ Er is bovendien niet alleen sprake van een relatieve toename van het aantal verkeersdelicten, maar ook een absolute toename (zie figuur B3.6). Waar de absolute aantallen van alle andere delictcategorieën afnemen, neemt de categorie verkeersdelicten toe.

Figuur 28 Indexcijfers relatieve verandering type delict cohorten 2012-2017 ex-ondertoezichtgestelden (2017 = 100)

Noot: De lichtgekleurde banden geven het 95%-betrouwbaarheidsinterval weer.

6 Conclusie en discussie

Het WODC brengt periodiek de recidive onder verschillende dadergroepen in kaart. In deze rapportage staat de ontwikkeling van de recidive van verschillende dadergroepen centraal. Het gaat allereerst om alle volwassen en jeugdige daders tegen wie in de periode 2008 tot en met 2017 een strafzaak is afgedaan met een geldige afdoening. Daarnaast wordt de recidive beschreven van personen die van 2008 tot en met 2017 zijn vrijgekomen uit een PI of een JJI. Ten slotte wordt de recidive beschreven van daders die in de periode 2012 tot en met 2017 met de reclassering in aanraking kwamen voor het uitvoeren van een werkstraf of voor een ondertoezichtstelling. Nieuw in deze rapportage is dat er bij de volwassen daders specifiek is gekeken naar de recidiveprevalentie van volwassen daders die een van de meest voorkomende financiële sancties (te weten een voorwaardelijke of onvoorwaardelijke geldboete opgelegd door de rechter of een strafbeschikking geldboete of transactie geldsom opgelegd door het OM) opgelegd hebben gekregen. Een andere toevoeging ten opzichte van eerdere rapportages is dat we in de huidige studie uitgebreider zijn ingegaan op het type recidivedelict.

Voor het berekenen van de recidive is aangesloten bij de gestandaardiseerde werkwijze van de recidivemonitor van het WODC (zie Wartna et al., 2011). Dit betekent dat alleen gebruik gemaakt wordt van gegevens die leiden tot een registratie in het JDS. Delicten die niet onder de aandacht komen van het OM blijven daarom buiten beeld in dit onderzoek. Alle personen in het onderzoek zijn minimaal 2,5 jaar gevolgd (van eind 2017 tot juli 2020) om mogelijke registratie-achterstanden tot een minimum te beperken.

6.1 Belangrijkste bevindingen

In deze paragraaf worden de belangrijkste resultaten met betrekking tot de aantallen, achtergrondkenmerken en recidive van de onderzoeksgroepen samengevat.

6.1.1 Volwassen en jeugdige daders

In de onderzochte periode zijn de groepen volwassen en jeugdige daders sterk in omvang afgenomen, respectievelijk met 31 en 64%. Dit is in lijn met de eerder geconstateerde daling in de geregistreerde criminaliteit van volwassen en jeugdige daders (De Jong, 2018; Van der Laan et al., 2021).

Achtergrondkenmerken

De achtergrondkenmerken van volwassen en jeugdige daders zijn grotendeels hetzelfde gebleven in de onderzochte periode. Over het algemeen geldt voor alle uitstroomcohorten dat mannen zijn oververtegenwoordigd, het merendeel van de daders in Nederland is geboren, geweldsdelicten en vermogensdelicten zonder geweld de meest voorkomende delicten zijn waarvoor men veroordeeld werd of die werden afgedaan door het OM en een substantieel deel van de onderzoeksgroep al eerder een strafzaak had. Een opmerkelijke verandering is dat over de jaren heen er sprake is van een toename van het (relatieve) aantal beleidssepots onder volwassen en jeugdige daders. De stijging van het aandeel beleidssepots kan enerzijds verklaard worden door een toename van het aantal beleidssepots opgelegd vanwege

de ouderdom van de strafzaak (De Ridder, 2018). Anderzijds speelt een koerswijziging bij het OM een rol. Het OM streeft ernaar om bij afdoeningsbeslissingen meer aandacht te hebben voor de achterliggende problematiek van de dader en/of het slachtoffer. Door bijvoorbeeld een voorwaardelijk beleidssepot op te leggen kan het OM bewust inzetten op de dreiging van strafrechtelijke vervolging als stok achter de deur om een justitiabele te motiveren om achterliggende problematiek op te lossen. Voorts zien we bij jeugdige daders een sterke toename van het aantal personen dat ouder is dan 18 jaar bij oplegging van de straf. Deze stijging kan deels verklaard worden door de invoering van het adolescentenstrafrecht in 2014. Met de invoering van het adolescentenstrafrecht is de mogelijkheid om het jeugdstrafrecht toe te passen uitgebreid naar 21- tot 23-jarigen en is er meer aandacht gekomen voor het toepassen van het jeugdstrafrecht bij 18- tot 21-jarigen. Dit heeft vooral bij de 18- tot 21-jarigen geleid tot meer strafzaken waarbij jongvolwassen volgens het jeugd-strafrecht worden berecht (Van der Laan et al., 2021).

Recidive

Wat betreft recidive is gekeken naar de recidiveprevalentie, recidivefrequentie, recidiveomvang en soort recidivedelicten. De gecorrigeerde tweejarige recidiveprevalentie van het meest recente cohort volwassen daders (2017) bedraagt 26%. De gecorrigeerde recidivefrequentie ligt op 0,8 strafzaken per jaar zonder detentie. De gecorrigeerde omvang betreft 26 strafzaken per jaar zonder detentie. Wat betreft het soort recidivedelict is gebleken dat de delictcategorie van het merendeel van de recidivestrafzaken gepleegd binnen twee jaar vermogen zonder geweld, verkeer, geweld of een delict in de categorie vernieling, lichte agressie en openbare orde betreft. In de onderzochte periode zijn op al deze uitkomstmaten bij de volwassen daders weinig veranderingen opgetreden. Het voorkomen van recidive en de hoeveelheid recidive lijkt dus gelijk te zijn gebleven in de onderzochte periode. Het type recidivedelicten lijkt wel enigszins veranderd te zijn. Over de tijd lijken volwassen daders relatief vaker een vermogensdelict zonder geweld en drugsdelict als recidivedelict hebben gepleegd. Het aandeel van de verkeersdelicten en geweldsdelicten neemt juist af over de onderzochte periode.

De gecorrigeerde tweejarige recidiveprevalentie van het meest recente cohort (2017) jeugdige daders ligt op 35%. De gecorrigeerde recidivefrequentie bedraagt 0,7 strafzaken per jaar zonder detentie. De gecorrigeerde recidiveomvang ligt op 36 strafzaken per jaar zonder detentie. De meest voorkomende delicttypes van jeugdige daders betreffen delicten in de categorie vermogen zonder geweld, geweld en vernieling, lichte agressie en openbare orde. Hoewel de gecorrigeerde recidivecijfers van jeugdige daders redelijk stabiel zijn gebleven in de onderzochte periode, geldt dat de geobserveerde recidive van de cohorten wat meer schommelt, met een piek bij cohort 2015. Deze stijging was wat betreft de recidiveprevalentie ook al zichtbaar in de vorige periodieke recidivemeting. Echter, zowel de geobserveerde als gecorrigeerde recidiveprevalentie van cohort 2017 ligt weer ongeveer op hetzelfde niveau ligt als dat van cohort 2008. Er lijkt dus sprake te zijn van een tijdelijke stijging van de recidive in cohort 2015. De bevinding dat deze stijging zich in mindere mate voordoet bij de gecorrigeerde recidive uitkomsten doet vermoeden dat de stijging in de geobserveerde recidive grotendeels verklaard wordt door

verschuivingen in de achtergrondkenmerken van de jeugdige daders.⁷⁶ Wat betreft het soort recidivedelicten van jeugdige daders blijkt dat het aandeel strafzaken met een verkeersdelict als zwaarste delict licht toegenomen is over de tijd.

Volwassen daders met een financiële sanctie

In het huidige onderzoek is specifiek gekeken welke financiële sancties opgelegd zijn aan volwassen daders in 2017, met welke straffen deze financiële sancties gecombineerd werden en hoe de trends in oplegging en recidive na een financiële hoofdsanctie eruitzien. De resultaten laten zien dat de meest opgelegde financiële sanctie aan volwassen daders in 2017 de strafbeschikking geldboete is. Andere veelvoorkomende financiële sancties zijn de rechtelijke afdoeningen geldboete en schadevergoedingsmaatregel, en de transactie geldsom via het OM. De meest voorkomende strafcombinatie met een financiële straf blijkt een onvoorwaardelijke ontzegging van de bevoegdheid tot het besturen van motorvoertuigen in combinatie met een onvoorwaardelijke geldboete opgelegd door de rechter te betreffen. Door de overlap tussen de categorieën was het echter lastig om in te schatten hoeveel zaken nu alleen een financiële sanctie bevatten en bij welke zaken sprake was van een combinatie met een andere sanctie. Na het verwijderen van de overlap tussen de sanctiecombinaties blijkt echter dat de strafbeschikking geldboete (zonder aanvullende sancties) nog steeds de grootste categorie van sancties met een financiële component betreft. Daaropvolgend is de onvoorwaardelijke geldboete (zonder overige sancties) de meest opgelegde sanctie met een financiële component. Ook de transactie geldsom, voorwaardelijke geldboete (beiden zonder andere sancties) en de combinatie tussen strafbeschikking geldboete en ontzegging van de bevoegdheid om motorrijtuigen te besturen zijn sancties met een financiële component die regelmatig voorkomen. Overige strafcombinaties komen beduidend minder vaak voor.

In de afgelopen jaren hebben zich forse verschuivingen voorgedaan wat betreft de meest voorkomende financiële hoofdsancties (de zwaarste afdoening is dan een onvoorwaardelijke of voorwaardelijke geldboete, een strafbeschikking geldboete of een transactie geldsom). De beoogde vervanging van de transactie en de ontlasting van de door rechter afgedane sancties door de strafbeschikking (wet OM-afdoening) sinds 1 februari 2008 is goed terug te zien in de mate waarin de financiële hoofdsancties opgelegd worden. Vanaf 2008 is de strafbeschikking geldboete als hoofdsanctie sterk toegenomen, terwijl de transactie geldboete sterk is afgenomen. Ook de oplegging van de onvoorwaardelijke geldboete is afgenomen over de tijd. Het aantal voorwaardelijke geldboetes opgelegd per 1.000 daders is wel gelijk gebleven over de onderzochte periode.

Wat betreft de trend in de geobserveerde en gecorrigeerde recidiveprevalentie is gebleken dat er een dalende recidivetrend waarneembaar is bij de groep die een transactie geldsom als zwaarste sanctie kreeg opgelegd. De geobserveerde en gecorrigeerde recidiveprevalentie van de groepen die een onvoorwaardelijke geldboete kregen, schommelt over de tijd. Bij de groep die een strafbeschikking geldboete kreeg, schommelt de geobserveerde recidiveprevalentie ook over de tijd.

⁷⁶ In de periodieke recidiverapportage gepubliceerd in 2019 was ook wat betreft de gecorrigeerde recidiveprevalentie een stijging van de recidive onder jeugdige daders waarneembaar (Weijters et al., 2019). Hetzelfde geldt voor het verdiepende onderzoek naar de recidive onder jeugdigen (Hill et al., 2021). Zoals in de methode is toegelicht, kunnen gecorrigeerde recidivecijfers (licht) wijzigen indien meer recente cohorten worden toegevoegd. Dat is hier het geval: de eerdere gerapporteerde toename van de gecorrigeerde recidiveprevalentie is nu nauwelijks meer in de resultaten terug te zien.

Wordt echter gekeken naar de gecorrigeerde trend, dan blijkt de recidiveprevalentie over de onderzochte periode afgenomen te zijn. De groep die een voorwaardelijke geldboete als zwaarste sanctie kreeg opgelegd, laat een stijgende geobserveerde en gecorrigeerde recidiveprevalentie zien vanaf 2012.

In tegenstelling tot de recidivetrend van de algemene volwassen daderpopulatie laten de recidivetrends van volwassen daders met een financiële hoofdsanctie wel variatie over de tijd zien. Dit is niet verwonderlijk, omdat door de implementatie van de wet OM-afdoening rechterlijke geldboetes (van het lagere segment) en transacties geldsom worden in toenemende mate worden vervangen door de strafbeschikking sinds 2008. Dit is een verandering in selectie door het strafrechtstelsel. Hierdoor is mogelijk dat over de tijd andere soort daders dergelijke financiële sancties opgelegd krijgen en dat de kenmerken van deze daders niet ondervangen worden door de achtergrondkenmerken waarvoor de recidivetrend gecorrigeerd is. Wellicht wordt een deel van de geconstateerde recidivetrends dus verklaard door selectie-effecten. Aanvullend onderzoek is nodig om de geconstateerde recidivetrends van daders met een financiële hoofdsanctie beter te kunnen duiden.

Er is verder gekeken in hoeverre de geobserveerde tweejarige algemene recidiveprevalentie van cohort 2017 afwijkt van de verwachte recidive berekend op basis van achtergrondkenmerken. Personen die een onvoorwaardelijke geldboete als zwaarste sanctie kregen opgelegd, recidiveren meer dan mocht worden verwacht op basis van hun achtergrondkenmerken. Ook personen die een voorwaardelijke geldboete kregen opgelegd, recidiveerden meer dan mocht worden verwacht op basis van hun achtergrondkenmerken. De verwachte recidive na een strafbeschikking geldboete is ongeveer even hoog als verwacht. Van de groep personen die een transactie geldsom kregen was de geobserveerde recidive juist minder hoog dan verwacht.

De recidive na een financiële sanctie opgelegd door de rechter is dus hoger dan verwacht, terwijl die van de transactie geldsom door het OM juist lager is. Dat zou kunnen komen doordat de achtergrondkenmerken waarmee de voorspelde recidive is berekend niet voldoende het verschil tussen de groepen kunnen verklaren en er dus voor belangrijke variabelen niet gecontroleerd is. Het rechtssysteem zou op deze belangrijke kenmerken wel kunnen beslissen de strafzaak wordt afgedaan via een transactie door het OM of door de rechter. Op het eerste gezicht lijkt er geen directe verklaring voor een criminogeen effect van een (voorwaardelijke) geldboete door de rechter als hoofdsanctie te zijn. Een hypothese is dat het ondergaan van een volledig proces van een rechtszaak bij de rechter als aangeklaagde een recidive verhogend effect zou kunnen hebben op vervolgcriminaliteit. Onderzoek zou moeten uitwijzen of dat voor personen met deze sanctie opgaat.

6.1.2 Volwassen en jeugdige ex-gedetineerden

Het aantal volwassen en jeugdige personen dat vrijkomt uit detentie is over de gehele onderzoeksperiode (2008-2017) afgenomen. Hoewel het aantal opgelegde gevangenisstraffen aan volwassen daders in deze periode niet gedaald is, blijkt dat het aantal gedetineerden dat (alleen) in voorlopige hechtenis verbleef is afgenomen in de onderzochte periode, net als het aantal justitiabelen dat is ingesloten vanwege het niet betalen van een financiële sanctie (DJI, 2018). De daling onder de onderzoeksgroep ex-JJI-pupillen is het gevolg van de afname van het totaal aantal jeugdige daders én een daling in het aandeel opgelegde vrijheidsstraffen aan jeugdigen (Meijer et al., 2020).

Achtergrondkenmerken

De achtergrondkenmerken van de volwassen en jeugdige ex-gedetineerden zijn niet veel gewijzigd over de onderzochte periode. Desondanks zijn een aantal kenmerken wel gewijzigd over de tijd. Bij de onderzoeksgroep ex-gedetineerden valt op dat het regime bij uitstroom in de loop der tijd veranderd is. Het aandeel personen dat uitstroomt vanaf een HvB is afgenomen, terwijl het aandeel personen dat uitstroomt uit een gesloten gevangenis juist is toegenomen. In absolute zin is het aantal personen dat (alleen) verblijft in voorlopige hechtenis afgenomen en daarmee daalt de uitstroom uit een HvB. Daarnaast is er sprake van enkele beleidswijzigingen bij de DJI die betrekking hebben op het regime waarin diverse groepen gedetineerden (nog niet onherroepelijk veroordeelden en arrestanten) geplaatst worden. Voorts zijn er in de loop der jaren allerlei regimes bijgekomen die een dubbele bestemming hebben, waardoor met name de uitstroom uit een HvB afneemt. Bij ex-JJI-pupillen zien we over de onderzoeksperiode een sterke toename van het aantal personen dat ouder is dan 18 jaar bij uitstroom uit de inrichting. Net zoals bij de jeugdige ouders kan deze stijging deels verklaard worden door de invoering van het adolescentenstrafrecht in 2014. Verder valt op dat het aandeel ex-JJI-pupillen dat langer dan een jaar in de inrichting verbleef, is afgenomen over de tijd. Dit hangt waarschijnlijk samen met de afname van het aantal JJI-pupillen dat uitstroomt na de PIJ-maatregel (DJI, 2018).

Recidive

Er is gekeken naar de algemene en vrijheidsstrafrecidiveprevalentie, recidivefrequentie, recidiveomvang en soort recidivedelicten van jeugdige en volwassen ex-gedetineerden. De gecorrigeerde algemene recidiveprevalentie van het meest recente cohort (2017) volwassen ex-gedetineerden ligt op 47%. De geobserveerde vrijheidsstrafrecidiveprevalentie van het meest recente cohort bedraagt 26%. De gecorrigeerde recidivefrequentie ligt gemiddeld op 1,0 strafzaak per recidivist. De omvang van recidive betreft 56 strafzaken per 100 ex-gedetineerden. Wat betreft de delictcategorie is gebleken dat de meest voorkomende delicten van ex-gedetineerden een vermogensdelict zonder geweld, een delict in de categorie vernieling, lichte agressie en openbare orde, of een geweldsdelict betreft. De recidive van volwassen ex-gedetineerden lijkt niet veel veranderd te zijn in de onderzochte periode. De gecorrigeerde recidiveomvang is wel enigszins afgenomen over de onderzochte periode (2008-2015). Aangezien de recidivefrequentie (oftewel het gemiddeld aantal strafzaken van recidivisten) vrijwel gelijk is gebleven in dezelfde periode, lijkt de omvang vooral gedaald te zijn door het aantal personen dat gerecidiveerd heeft. Dat hetzelfde beeld niet waar te nemen is bij de recidiveprevalentie ligt waarschijnlijk aan het verschil in observatieperiode; bij de recidiveprevalentie kijken we naar de eerste twee jaar na uitstroom terwijl de recidiveomvang een gemiddelde betreft over de eerste vier jaar na uitstroom. Wat betreft het soort recidivedelicten zien we ook enkele kleine veranderingen. Over de onderzochte periode blijkt de delictcategorie bij ex-gedetineerden relatief minder vaak een geweldsdelict te betreffen en juist iets vaker met een vermogen zonder geweld of een delict in de categorie vernieling, lichte agressie en openbare orde. Het aandeel verkeersdelicten schommelt over de onderzochte periode maar cohort 2017 recidiveert weer met ongeveer evenveel verkeersdelicten als cohort 2008. De gecorrigeerde algemene recidiveprevalentie van het meest recente cohort (2017) ex-JJI-pupillen bedraagt 56%. De geobserveerde vrijheidsstrafrecidiveprevalentie van het meest recente cohort ligt op 29%. De gecorrigeerde recidivefrequentie van recidivisten blijkt 1,0 strafzaak per jaar zonder detentie te betreffen. De gecorri-

geerde omvang bedraagt 77 nieuwe strafzaken per 100 ex-JJI-pupillen. Wat betreft de delictcategorie is gebleken dat de meest voorkomende delicten van ex-JJI-pupillen een vermogensdelict zonder geweld, geweldsdelict, een vermogen met geweldsdelict of een delict in de categorie vernieling, lichte agressie en openbare orde delicten betreft. De recidive onder ex-JJI-pupillen lijkt met name hoog te zijn in cohort 2014 en 2015. Dit geldt voor verschillende uitkomstmaten die bekeken zijn. De meest recente cohorten (2016-2017) laten echter weer een lagere (vrijheidsstraf-) recidiveprevalentie zien. Het zou dus kunnen dat de stijging van de recidivefrequentie en recidiveomvang ook tijdelijk van aard is.

6.1.3 Ex-werkgestraften en ex-ondertoezichtgestelden

In tegenstelling tot de eerder besproken onderzoeksgroepen nemen de aantallen ex-werkgestraften en ex-ondertoezichtgestelden niet af over de periode 2012-2017, maar blijven deze onderzoeksgroepen ongeveer gelijk over de onderzochte periode. Opvallend is dat het aantal ex-werkgestraften in 2015 een kleine piek vertoont. In dat jaar hebben meer personen een werkstraf beëindigd vanwege een eenmalige inhaalslag van de werkvoorraad werkstraffen.

Achtergrondkenmerken

In de onderzochte periode (2012-2017) zijn er wat betreft de achtergrondkenmerken van ex-werkgestraften en ex-ondertoezichtgestelden weinig grote veranderingen opgetreden. Wel opvallend is dat het strafrechtelijke kader bij de start van het toezicht in de loop der jaren veranderd is. Het (relatieve) aantal personen dat start met toezicht vanwege een (gedeeltelijk) voorwaardelijke veroordeling is in de loop der jaren afgenomen, terwijl het aantal personen dat start met toezicht vanwege een voorwaardelijk sepot of transactie of een voorwaardelijke schorsing van de voorlopige hechtenis is toegenomen. De toename van het aantal voorwaardelijke sepoten en transacties is waarschijnlijk te wijten aan de al eerder besproken koerswijziging van het OM. Men heeft de beleidslijn ingezet meer aandacht te hebben voor de problematiek van de dader en probeert dit via voorwaarden (waaronder reclasseringstoezicht) aan te pakken. De toename van het aantal toezichten dat start in het kader van een voorwaardelijke schorsing preventieve hechtenis is lastiger te duiden omdat er weinig cijfers beschikbaar zijn over het schorsen van de voorlopige hechtenis. Een mogelijkheid is dat onder rechters eenzelfde trend zichtbaar is als bij het OM, namelijk dat er meer aandacht is voor de problematiek van de verdachte en dat er daarom vaker gekozen wordt om de voorlopige hechtenis te schorsen in combinatie met toezicht.

Recidive

Wat betreft recidive is gekeken naar de recidiveprevalentie, recidivefrequentie, recidiveomvang en soort recidivedelicten. De gecorrigeerde recidiveprevalentie van het meest recente cohort ex-werkgestraften (2017) bedraagt 28%. De gecorrigeerde recidivefrequentie ligt op 0,7 strafzaken per jaar zonder detentie. De gecorrigeerde omvang betreft 26 strafzaken per jaar zonder detentie. Wat betreft het soort recidivedelict is gebleken dat de delictcategorie van het merendeel van de recidivestrafzaken gepleegd binnen twee jaar vermogen zonder geweld, verkeer of geweld betreft. De recidive van ex-werkgestraften is niet veel gewijzigd in de onderzochte periode. Dit geldt voor alle uitkomstmaten. Wel is er een kleine verandering zichtbaar wat betreft het type recidivedelict: het aandeel verkeersdelicten is toegenomen sinds cohort 2015, terwijl het aandeel vermogensdelicten zonder geweld bij de ex-werkgestraften over de tijd is afgenomen. De gecorrigeerde

recidiveprevalentie van het meest recente cohort ex-ondertoezichtgestelden (2017) is 35%. De gecorrigeerde recidivefrequentie ligt op 0,9 strafzaken per recidivist. De gecorrigeerde recidiveomvang bedraagt 42 strafzaken per 100 ex-ondertoezichtgestelden. De meest voorkomende delictcategorieën in recidivestrafzaken van ex-ondertoezichtgestelden betreffen vermogen zonder geweld, geweld en verkeer. Op geen van de recidiveuitkomsten van de ex-ondertoezichtgestelden zijn substantiële veranderingen waar te nemen. Wel is gebleken dat het aandeel verkeersdelicten is toegenomen sinds cohort 2015.

6.2 Beperkingen

De huidige studie kent enkele beperkingen die van belang zijn voor de interpretatie van de resultaten. Een eerste beperking is dat alleen criminaliteit die onder de aandacht komt van het OM en leidt tot een geldige afdoening in een strafzaak in het onderzoek wordt meegenomen. Voor criminaliteit geldt dat lang niet alle delicten ter kennis komen van de politie. Bovendien leiden niet alle delicten die bij de politie bekend zijn tot een strafzaak, dan wel tot een veroordeling door de rechter of afdoening van het OM. De daadwerkelijke recidive zal daarom hoger liggen dan in dit onderzoek gerapporteerd wordt.

Een tweede beperking is dat registratiedata, zoals de OBJD, fouten kan bevatten. In het huidige onderzoek liepen we ertegen aan dat bepaalde sanctieonderdelen niet in de OBJD lijken te zijn opgenomen. Dit heeft met name invloed op het gedeelte over financiële sancties. Als gevolg van het ontbreken van bepaalde sanctieonderdelen is er waarschijnlijk sprake van een onderschatting van het aantal financiële sancties en combinaties met andere sancties die opgelegd zijn aan volwassen daders. Voor toekomstig onderzoek hopen we dat dit registratieprobleem opgelost kan worden. Daarnaast blijft het noodzakelijk om de kwaliteit van de OBJD te monitoren.

Een derde beperking is dat we geen rekening kunnen houden met *alle* gebeurtenissen die de *at risk* periode (de periode waarin personen in de gelegenheid zijn om te recidiveren) beïnvloeden. Voorbeelden van gebeurtenissen die de *time at risk* beïnvloeden, zijn een verblijf in detentie, verhoogd toezicht, verblijf in een gesloten of besloten residentiële instelling⁷⁷ of een (tijdelijke) verhuizing naar het buitenland. Voor de recidivefrequentie en recidiveomvang wordt wel gecorrigeerd voor de tijd doorgebracht in detentie, maar deze correctie wordt niet meegenomen bij de berekening van de recidiveprevalentie.⁷⁸ Over verblijven in gesloten of besloten residentiële inrichtingen hebben we geen informatie, terwijl de gelegenheid om te recidiveren tijdens een dergelijk verblijf waarschijnlijk ook een stuk lager ligt. Verder hebben we geen zicht op periodes waarin personen (tijdelijk) niet in Nederland verblijven. Aangezien alleen delicten gepleegd in Nederland die aanleiding geven tot een strafzaak worden meegenomen als recidive betekent dit dat de personen die (tijdelijk) verhuisd zijn naar het buitenland minder of zelfs geen

⁷⁷ Voorbeelden hiervan zijn een intramurale verblijven in een kliniek voor de behandeling van een psychiatrische stoornis of verslaving, crisisopvang, een verpleeghuis, of gesloten settings voor jeugdhulp bij uithuisplaatsingen.

⁷⁸ Hoewel het op zich mogelijk is om bijvoorbeeld het aantal dagen detentie van de totale survivalduur af te trekken, hebben we hier niet voor gekozen omdat dit ook weer tot een vertekening van de resultaten kan leiden.

kans meer hebben om te recidiveren.⁷⁹ Het gevolg is dat - ondanks dat de in dit rapport gepresenteerde cijfers op zich een goed beeld geven van de hoeveelheid geregistreerde recidive in Nederland - de gepresenteerde cijfers een minder goed beeld geven van de kans dat een individu uit een bepaalde onderzoeksgroep recidiveert omdat er ook recidive wordt gemeten van personen die minder in de gelegenheid waren om een recidivedelict te plegen in Nederland.

Tot slot zijn er nog enkele beperkingen te noemen die betrekking hebben op het berekenen van de gecorrigeerde recidivecijfers. Hoewel we in deze studie gecorrigeerd hebben voor verschillende achtergrondkenmerken waarvan bekend is dat ze in het algemeen sterke voorspellers zijn van recidive (zoals geslacht, geboorteland, leeftijd en strafrechtelijke carrière) kunnen er ook andere factoren zijn die invloed hebben op recidive maar waarvoor niet gecorrigeerd is. Een voorbeeld hiervan zijn macrofactoren zoals het ophelderingspercentage of de aangiftebereidheid. Als de mate waarin de politie zaken heeft opgehelderd of de mate waarin burgers bereid zijn om aangifte te doen over de onderzochte periode stijgt of daalt dan heeft dit waarschijnlijk ook invloed op de mate waarin de verschillende uitstroomcohorten recidiveren. Dergelijke registratie-effecten en de trend hierin verschillen echter sterk per delict en daarom is het maar de vraag of één aangifte- of ophelderingspercentage voor alle delicten tezamen voor een goede correctie zou kunnen zorgen. Bovendien is in eerder onderzoek gebleken dat het lastig is om meerdere (alternatieve) macrofactoren in een model op te nemen vanwege het beperkt aantal datapunten (Wartna et al., 2014). Hoe en of dergelijke macrofactoren in een model kunnen worden opgenomen is op dit moment dus nog niet duidelijk. Daarnaast is uit eerder onderzoek bekend dat de in het huidige onderzoek gebruikte achtergrondkenmerken de recidive van daders goed voorspellen, maar dat dit in mindere mate het geval is bij daders die niet of nauwelijks een strafrechtelijke voorgeschiedenis hebben (Tollenaar, 2017). Dit komt omdat het aantal eerdere justitiecontacten en de strafzaakdichtheid veelal de sterkste voorspellers zijn en het dan lastig is om de recidivisten en niet-recidivisten te scheiden. Omdat vooral onder de jeugdige onderzoeksgroepen een relatief groot deel nog een korte strafrechtelijke voorgeschiedenis heeft, is het relevant om te onderzoeken of er gegevens over andere kenmerken beschikbaar zijn die het correctiemodel voor jeugdige daders en ex-JJI-pupillen kunnen verbeteren. Een onlangs gepubliceerd onderzoek laat bijvoorbeeld zien dat risicoprofielen samengesteld op basis van het Landelijk

⁷⁹ In een aanvullende analyse hebben we gekeken wat de invloed was van het niet meenemen van personen zonder burgerservicenummer (BSN) bij het berekenen van de geobserveerde recidiveprevalentie. Van deze personen wordt vermoed dat zij een grotere kans hebben om niet permanent in Nederland gevestigd te zijn (Light & Wermink, 2019) en daarom ligt de geobserveerde recidiveprevalentie vermoedelijk hoger wanneer deze groep uitgesloten wordt. Uit de analyse blijkt dat het exclusief meenemen van personen waarbij een BSN bekend is vooral invloed heeft op de omvang en recidiveprevalentie van de onderzoeksgroepen volwassen daders en ex-gedetineerden. Een relatief groot deel van deze onderzoeksgroepen heeft geen BSN en de geobserveerde recidiveprevalentie van deze onderzoeksgroepen ligt gemiddeld één a twee procentpunt hoger als personen zonder BSN uitgesloten worden. De trend in de geobserveerde recidiveprevalentie blijft desondanks wel hetzelfde. Echter, ook deze analyse laat niet geheel zien in hoeverre de resultaten beïnvloed worden door het meenemen van personen die (tijdelijk) niet meer in Nederland verblijven omdat ook personen die wel een BSN hebben naar het buitenland verhuisd kunnen zijn.

Instrumentarium Jeugdstrafrechtketen⁸⁰ (LIJ) een samenhang vertoonde met recidive naast standaard achtergrondkenmerken, zoals geslacht, eerder aantal strafzaken en leeftijd (Mensink et al., 2021). Mogelijk zou opname van dergelijke risicoprofielen de correctiemodellen van jeugdige daders en ex-JJI-pupillen kunnen verbeteren. Echter, het LIJ lijkt als beperking te hebben dat dit instrument niet afgenomen is bij alle personen die in de onderzoeksgroepen voorkomen (Mensink et al., 2021). Een andere optie is om meer informatie uit het Stelsel van Sociaal-statistische Bestanden (SSB) van het CBS te betrekken. Het SSB bevat gegevens over alle bewoners van Nederland en uit deze bestanden kan informatie worden gehaald over diverse kenmerken die we in het huidige onderzoek niet betrekken, maar die in theorie wel relevant kunnen zijn voor de mate waarin jeugdigen recidiveren. Het gaat dan bijvoorbeeld over kenmerken op het gebied van werk en opleiding (zoals de hoogste opleiding en of een jeugdige werk heeft, naar school gaat of inactief is), het gezin (zoals de leeftijd van de ouders op het moment dat de jeugdige geboren werd of het huishoudinkomen) en de wijk waarin de jeugdige woont (bijvoorbeeld de mate van criminaliteit of stedelijkheid). Naar de samenhang van dergelijke kenmerken en recidive wordt momenteel gekeken in een onderzoek wat zich richt op de verklaring van een eerder waargenomen recidive-stijging onder jeugdige daders.⁸¹

6.3 Toekomstig onderzoek

Voordat we overgaan op een aantal aanbevelingen voor toekomstig onderzoek is het belangrijk om te benadrukken dat het huidige onderzoek de meest recente meting van de tweejaarlijkse recidivemetingen onder een aantal vast dadergroepen behelst. Het doel van de tweejaarlijkse herhaalmetingen, en dus van deze studie, is om periodiek inzicht te geven in de ontwikkeling van recidive van diverse dadergroepen. Met het huidige onderzoek kunnen *geen* uitspraken gedaan worden over de effectiviteit van verschillende sancties.⁸² Deze studie leent zich er bovendien niet voor om de hoogte van de recidive tussen de onderzoeksgroepen te vergelijken. Dit komt ten eerste door de overlap tussen de onderzoeksgroepen. Een persoon in de onderzoeksgroep ex-werkgestraften kan bijvoorbeeld naast een werkstraf een vrijheidsstraf opgelegd hebben gekregen en daarom ook onderdeel uitmaken van de onderzoeksgroep ex-gedetineerden. Een tweede reden is dat de onderzoeksgroepen wat betreft achtergrondkenmerken sterk uiteenlopen en de achtergrondkenmerken weer van invloed zijn op de kans om te recidiveren.

Op basis van de huidige studie is het bovendien lastig om de recidivetrends te duiden. Het is niet bekend waarom de recidivetrends van de diverse onderzoeksgroepen de afgelopen jaren overwegend stabiel zijn gebleven. Liggen hieraan bijvoorbeeld registratie-effecten, het sociaaleconomische klimaat of bepaalde

⁸⁰ Met het LIJ wordt het recidiverisico in kaart gebracht gebaseerd op risico- en beschermende factoren en eventuele zorgsignalen. Het gaat daarbij om risico- en beschermende op tien verschillende domeinen, te weten school, werk, gezin, vrije tijd, relaties, alcohol- en drugsgebruik en gokken, geestelijke gezondheid, attitude, agressie en vaardigheden.

⁸¹ Zie voor meer informatie: [Inzicht in stijging recidive onder jeugdigen](#)

⁸² De personen in de onderzoeksgroepen kregen veelal niet slechts één soort sanctie opgelegd. Een persoon kan bijvoorbeeld ook in detentie hebben verbleven zonder dat een vrijheidsstraf is opgelegd en toezicht is geen zelfstandige sanctie, maar wordt opgelegd in het kader van bijvoorbeeld een voorwaardelijke straf.

beleidsmaatregelen ten grondslag? Uit eerder onderzoek is gebleken dat het lastig is om de recidivetrends te duiden omdat het niet mogelijk was om meerdere (alternatieve) macrofactoren tegelijkertijd te toetsen in één model (Wartna et al., 2014). Hierdoor kon niet met (voldoende) zekerheid gezegd worden welke verklaringen ten grondslag lagen aan de recidivetrend. Wellicht dat het in toekomstig onderzoek wel haalbaar is om meerdere macroverklaringen te toetsen door panel data-analyses op regionale data uit te voeren (zie bijvoorbeeld: Greenberg, 2014; Rokven et al., 2018). Het is echter niet zeker dat dergelijke analyses meer inzicht zullen verschaffen in verklaringen van trends in recidivecijfers omdat er nog steeds sprake kan zijn van problemen die de analyses belemmeren, zoals multicollineariteit van macrofactoren.⁸³ Een andere manier om meer zicht te krijgen op de duiding van een recidivetrend is door te kijken in hoeverre een waargenomen trend zichtbaar is in de gehele onderzoeksgroep of dat juist een bepaald gedeelte van de onderzoeksgroep afwijkt. Dergelijk onderzoek kan wellicht leiden tot aanwijzingen over de mogelijke verklaringen van de gevonden recidivetrends. Onlangs is een rapport verschenen over de eerder geconstateerde stijging recidive onder jeugdige daders en ex-JJI-pupillen (Hill et al., 2021). Hieruit bleek dat juist de recidive onder de zwaardere groepen jeugdige daders (bijvoorbeeld jeugdige daders met een uitgebreid strafrechtelijk verleden) toegenomen was. In vervolgonderzoek wordt bekeken of de ontwikkelingen in recidive vergelijkbaar zijn tussen jeugdige daders met diverse sociaaleconomische achtergrondkenmerken (Boschman et al., in voorbereiding).

Hoewel het verklaren van (landelijke) recidivetrends van de diverse onderzoeksgroepen ook in toekomstig onderzoek erg lastig kan blijken, is het wellicht wel mogelijk om met een ander type onderzoek (meer) inzicht te verkrijgen in de effecten van de sancties waarmee de onderzoeksgroepen te maken kregen. Meer inzicht in de effectiviteit van sancties is sowieso van groot belang omdat dit belangrijke informatie kan opleveren voor beleidsmakers, uitvoeringsorganisaties, het OM en rechters. We bevelen daarom aan om, naast het monitoren van de mate waarin diverse onderzoeksgroepen recidiveren, toekomstig onderzoek (meer) te richten op de effectiviteit van straffen, maatregelen en justitiële interventies. Het gaat dan bijvoorbeeld om onderzoek waarin de effecten van alternatieve sancties met elkaar worden vergeleken. Dat kan replicatieonderzoek betreffen van eerder onderzoek naar de effectiviteit van bepaalde sancties, bijvoorbeeld onderzoek waarin het effect van werkstraffen vergeleken is met korte vrijheidsstraffen (Wermink et al., 2009) of onderzoek waarin het effect van de ISD-maatregel is vergeleken met een gevangenisstraf (Tollenaar et al., 2019). Aangezien het effect van een sanctie over de tijd kan variëren en onderzoeksmethodes nog volop in ontwikkeling zijn - en er dus steeds meer mogelijkheden zijn om de effecten van sancties op recidive en andere uitkomstmaten te duiden - is het relevant om dergelijk onderzoek te repliceren om te kijken of dezelfde uitkomsten worden gevonden. In andere gevallen is het wellicht mogelijk om eerder onderzoek wat zich richtte op een beperkte groep van daders breder op te zetten. Een eerder onderzoek waarin gekeken werd naar het effect van (voorwaardelijke) beleidssepots bij daders van huiselijk geweld (Beijersbergen & Kros, 2021) zou bijvoorbeeld herhaald kunnen worden bij andere dadergroepen. Voorts kan er gekeken worden naar sancties waar nog weinig onderzoek is gedaan. Financiële sancties zijn hier een voorbeeld van. In

⁸³ Een te grote samenhang tussen factoren (ook wel genoemd multicollineariteit) kan mogelijk leiden tot onbetrouwbare schattingen in de multivariate analyses.

het huidige onderzoek is hiertoe voor het eerst een aanzet gedaan door te kijken naar de mate waarin diverse financiële sancties ingezet worden en wat de recidiveprevalentie is na oplegging van een van de vier hoofdcategorieën financiële sancties (transactie geldsom, strafbeschikking geldboete en de voorwaardelijke of onvoorwaardelijke geldboete opgelegd door de rechter). In toekomstig onderzoek kan wellicht de effectiviteit van diverse financiële sancties onderzocht worden door deze met elkaar of met andere alternatieve sancties te vergelijken.

Onderzoek naar de effectiviteit van straffen en maatregelen hoeft zich echter niet alleen te richten op het vergelijken van alternatieve sancties maar kan ook betrekking hebben op de invulling van een sanctie. Er zou dan bijvoorbeeld gekeken kunnen worden of de effectiviteit van een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf verschilt al naar gelang wel of geen toezicht werd ingezet, diverse invullingen van een penitentiair programma tijdens detentie zouden met elkaar vergeleken kunnen worden of er kan gekeken worden in hoeverre de inzet van elektronische controle of een specifieke gedragsinterventie tijdens het toezicht samenhangt met meer of minder recidive tijdens en na het toezicht. Met dergelijk onderzoek zou achterhaald kunnen worden of er aanwijzingen zijn dat een bepaalde invulling van justitieel ingrijpen meer of minder effectief lijkt. Dit vereist echter wel een kwalitatief goede en complete gegevensverzameling op al deze gebieden. Uit een eerder haalbaarheidsonderzoek in het kader van de ISD-maatregel bleek bijvoorbeeld dat er maar zeer beperkte informatie beschikbaar was over de inhoud van interventies en penitentiair programma binnen het gevangeniswezen (Beijersbergen et al., 2014).

Daarnaast is het relevant om te bekijken of het effect van een sanctie varieert over bepaalde groepen daders. Binnenkort wordt gestart met een onderzoek waarin gekeken wordt of bepaalde maatregelen voor verkeersdaders verschillende effecten hebben voor subgroepen verkeersdaders.⁸⁴ Echter ook voor andere straffen of maatregelen is deze vraag interessant. Het is bijvoorbeeld de vraag of een werkstraf even effectief is voor daders met verschillende soorten achtergrondkenmerken (bijvoorbeeld sekse, leeftijd, type delict). Hetzelfde geldt voor bijvoorbeeld de doelen waar het nazorgbeleid voor ex-gedetineerden zich op richt (het hebben van een geldig identiteitsbewijs, werk of een ander inkomen, huisvesting, passende zorg en voorkomen van schulden). Zijn deze doelen voor alle ex-gedetineerden even belangrijk zijn of zien we dat het verkrijgen van deze doelen met name van invloed is op de recidive van personen die op een bepaald punt in hun criminele carrière zijn beland, zoals personen waarbij het aantal delicten in de voorgaande jaren toch al aan het afnemen was? Aangezien de OBDJ demografische gegevens én longitudinale informatie bevat over het strafrechtelijk verleden (zowel wat betreft eerdere veroordelingen als wat betreft eerder opgelegde straffen) kunnen diverse subgroepen in onderzoek naar de effectiviteit van sancties worden onderscheiden.

Tot slot bevelen we aan om in onderzoek naar de effectiviteit van straffen, maatregelen en justitiële interventies niet (per se) alleen nieuwe strafzaken als uitkomstmaat te betrekken. Toekomstig onderzoek zou in grotere mate ook andere uitkomstmaten kunnen betrekken zoals politierecidive, veranderingen in de hoeveelheid recidive, *desistance* (het stoppen met criminaliteit), arbeidsparticipatie, de inkomenssituatie, huisvesting, et cetera. Er loopt op dit moment een onderzoek

⁸⁴ Zie voor meer informatie: [Lopend recidiveonderzoek | Onderzoek in uitvoering | WODC - Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum](#)

waarin gekeken wordt of het mogelijk is om een methodiek voor het berekenen van recidive op politiedata te ontwikkelen.⁸⁵ Zeker wanneer onderzoek wordt gedaan naar de effectiviteit van straffen, maatregelen en justitiële interventies voor daders van specifieke delicten waarbij een groot verschil bestaat tussen het aantal zaken dat bij de politie en het OM geregistreerd wordt (zoals het geval is bij bijvoorbeeld plegers van huiselijk geweld), kan het betrekken van politierecidive van grote meerwaarde zijn voor het onderzoek. Voor andere onderzoeksgroepen kan het juist weer heel interessant zijn om in plaats van op één moment in de tijd te kijken naar het voorkomen en de frequentie van recidive, juist gedurende een langere periode te kijken naar de hoeveelheid recidivedelicten die worden gepleegd. Vooral bij dadergroepen die zeer frequent delicten plegen is het relevant om ook de eventuele af- of toename van recidivedelicten over de tijd in kaart te brengen. Dergelijke uitkomsten worden nu al gebruikt in het effectonderzoek naar de ISD-maatregel (Tollenaar et al., 2019), maar kunnen ook in ander onderzoek van toegevoegde waarde zijn. Voorts kan het interessant zijn om in plaats van recidive te focussen op *desistance*, oftewel het proces van stoppen met criminaliteit. Zeker wanneer een lange onderzoeksperiode beschikbaar is, is het relevant om te onderzoeken of en zo ja wanneer personen ophouden met het plegen van crimineel gedrag, met welke (achtergrond)kenmerken dit verband houdt en hoe dit proces eruit ziet. Echter, ook andere uitkomstmaten dan het plegen van nieuwe delicten kunnen relevant zijn, bijvoorbeeld om beter de directe effecten van een sanctie te kunnen duiden. Voor sancties die in worden gezet als alternatief van een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf is het bijvoorbeeld relevant om naast een vergelijking van de recidive te bekijken of deze sancties er inderdaad toe leiden dat men beter in staat is om werk of huisvesting te behouden. Daarnaast kunnen andere uitkomstmaten ook meer inzicht geven in onbedoelde of negatieve consequenties van sancties. Wanneer een persoon bijvoorbeeld weigert om een taakstraf uit te voeren, niet meewerkt aan de voorwaarden gesteld bij een straf, of een geldboete niet kan betalen dan is het mogelijk dat de originele sanctie wordt omgezet in een verblijf in detentie. Wanneer gekeken wordt naar de effectiviteit van dergelijke sancties zou het relevant zijn om tevens aandacht te besteden aan de mate waarin men opnieuw in detentie komt omdat de inzet van specifieke sancties de kans op een nieuw verblijf in detentie wellicht beïnvloedt.

6.4 Tot slot

In de huidige studie is de recidive van volwassen daders, jeugdige daders, ex-gedetineerden, ex-JJI-pupillen, ex-werkgestraften en ex-ondertoezichtgestelden in kaart gebracht. De uitstroomcohorten 2008 tot en met 2017 stonden centraal in dit onderzoek en wat betreft recidive is gekeken naar delicten gepleegd tot juli 2020. Over het algemeen kan gezegd worden dat de mate van recidive in de onderzochte periode weinig veranderd is. Bij de volwassen onderzoeksgroepen (volwassen daders, ex-gedetineerden, ex-werkgestraften en ex-ondertoezichtgestelden) is geen duidelijke daling of stijging van de recidive over de tijd waarneembaar. De geobserveerde recidive van jeugdige daders en de ex-JJI-pupillen laat een kleine piek zien in de cohorten 2014 en 2015. De tweejarige recidiveprevalentie van de cohorten 2016 en 2017 ligt weer ongeveer op hetzelfde niveau als de recidiveprevalentie van de cohorten voor 2014. Bij de volgende herhaal-

⁸⁵ Zie voor meer informatie: [Haalbaarheidsonderzoek recidive meten o.b.v. politiedata](#)

meting van de recidive onder deze onderzoeksgroepen zullen we zien hoe de trends zich verder ontwikkelen.

Literatuur

- Agrawal, R., & Srikant, R. (1994). Fast algorithms for mining association rules. In *Proc. 20th int. conf. very large data bases, VLDB, 1215*, 487-499.
- Akaike, H. (1974). A new look at the statistical model identification. *IEEE Transactions on Automatic Control*, 19, 716-723.
- Akkermans, M.M.P., & Gielen, W.J.M. (2020). Criminaliteit en slachtofferschap. In R.F. Meijer, S.W. van den Braak & R. Choenni (red.), *Criminaliteit en rechtshandhaving 2019: Ontwikkelingen en samenhangen* (pp. 45-51), Den Haag: Boom Criminologie. Cahier 2020-16.
- Beerthuizen, M.G.C.J., & Laan, A.M. van der (2018). Sancties opgelegd aan jeugdigen. In A.M. Van der Laan & M.G.C.J. Beerthuizen (red.), *Monitor Jeugdcriminaliteit 2017: Ontwikkelingen in de geregistreeerde jeugdcriminaliteit in de jaren 2000 tot 2017* (pp 69-85). Den Haag: WODC. Cahier 2018-1.
- Beijersbergen, K.A., & Kros, M. (2021). *Voorwaardelijke beleidssepots bij daders van huiselijk geweld: Een onderzoek naar de opleggingspraktijk en effectiviteit in termen van recidive*. Den Haag: WODC. Cahier 2021-1.
- Beijersbergen, K. A., van der Laan, A. M., & Tollenaar, N. (2014). *Een haalbaarheidsonderzoek naar de bruikbaarheid van registraties van ISD-trajecten*. Den Haag: WODC. Memorandum 2014-7.
- Berghuis, B., Linckens, P., & Aanstoot, A. (2016). De voorlopige hechtenis een halt toegeroepen? *Trema*, (3), 76-81.
- Boschman, S., Weijters, G., Piersma, T., Tollenaar, N., & Teerlink, M. (in voorbereiding). *Inzicht in ontwikkelingen in recidive onder jeugdigen: Verschillen tussen groepen*. Den Haag: WODC.
- Blom, M., Bregman, I. M., & Wartna, B. S. J. (2011). *Geregistreeerde verkeerscriminaliteit in kaart*. Den Haag: WODC. Cahier 2011-6.
- Boone, M.M., Jacobs, P., & Lindeman, J.M.W. (2019). Alternatieven voor voorlopige hechtenis in Europa en Nederland: de advocaat als onterechte sleutelhouder. *Delikt en Delinkwent*, 49(3), 170-187.
- Brooks, C.A. and Bailar, B.A. (1978). *An error profile: employment as measured by the current population study*. Washington D.C.: U.S. Department of commerce, U.S. Government Printing Office. Statistical policy working paper 3.
- Buuren, S. van, Boshuizen, C., & Knook, L. (1999). Multiple imputation of missing blood pressure covariates in survival analysis. *Statistics in Medicine*, 18, 681-694.
- Crijns, J.H., Leeuw, B.J.G., & Wermink, H.T. (2016). *Pre-trial detention in the Netherlands: Legal principles versus practical reality*. Den Haag: Eleven International Publishing.
- Dijkhoff, K.H.D.M. (2015, 23 november). Reclasseringsbeleid [Kamerbrief]. Geraadpleegd via: <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-29270-106.html>.
- DJI (Dienst Justitiële Inrichtingen) (2018). *DJI in getal 2013-2017*. Den Haag: DJI.
- Drieschner, K., Hill, J. & Weijters, G. (2020). *Recidive na forensische zorgtrajecten met uitstroom 2013-2015*. Den Haag: WODC. Cahier 2020-8.
- Greenberg, D.F. (2014). Studying New York City's crime decline: Methodological issues. *Justice Quarterly*, 31(1), 154-188.
- Hahsler M., Gruen B., & Hornik K. (2005). Arules – A Computational Environment for Mining Association Rules and Frequent Item Sets. *Journal of Statistical Software*, 14(15), 1-25.
- Han, J., Kamber, M., & Pei, J. (2011). Data mining concepts and techniques third edition. *The Morgan Kaufmann Series in Data Management Systems*, 5(4), 83-124.

- Hill, J.M., Tollenaar, N., & Weijters, G. (2021). *Ontwikkelingen in recidive onder jeugdigen*. Den Haag: WODC. Memorandum 2021-1.
- Homburg, G., Mack, A., Timmermans, M., & Witvliet, M. (2017). *De implementatie van beleid gericht op recidivereductie: Een actualisatie van het deelonderzoek 'Verklaringen daling recidive'*. Amsterdam: Regioplan.
- Jackman, S., Tahk, A., Zeileis, A., Maimone, C., Fearon, J., Meers, Z. (2015). Package 'pscl'. *Political Science Computational Laboratory*, 18.
- Jong, J. de (2018). Het mysterie van de verdwenen criminaliteit. *Centraal Bureau voor de Statistiek: Heerlen*, 3, 58.
- Laan, A.M. van der, Beerthuizen, M. G. C. J., & Boot, N. C. (2021). Monitor Jeugdcriminaliteit 2020. Den Haag: WODC. Cahier 2021-09.
- Laan, A.M. van der, Pleysier, S., & Weerman, F. (2020). Hedendaagse jeugdcriminaliteit: nieuwe vragen en enkele antwoorden na een historische daling. *Tijdschrift voor Criminologie*, 62 (2-3), 115-129.
- Laan, A.M. van der, Rokven, J.J., Weijters, G., & Beerthuizen, M.G.C.J. (2018). De daling in jeugddelinquentie: minder risico's, meer bescherming? *Tijdschrift voor Criminologie*, 60(1), 35.
- Lamet, W., & Wittebrood, K. (2009). *Nooit meer dezelfde: gevolgen van misdrijven voor slachtoffers*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Light, M.T., & Wermink, H. (2020). The criminal case processing of foreign nationals in the Netherlands. *European Sociological Review*, 37(1), 104-120.
- Linckens, P., & Loeff, J. de (2013). *Gevangeniswezen in getal 2008-2012*. Den Haag: Dienst Justitiële Inlichtingen, Ministerie van Veiligheid en Justitie.
- Lloyd, C., Mair, G., & Hough, M. (1994). *Explaining reconviction rates: A critical analysis*. Londen: HMSO.
- Long, J. Scott (1997). *Regression Models for Categorical and Limited Dependent Variables*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Meijer, R.F., Braak, S.W. van den, & Choenni, R. (2020). *Criminaliteit en rechts-handhaving 2019: Ontwikkelingen en samenhangen*. Den Haag: WODC. Cahier 2020-16.
- Mensink, K., Hill, J., & Weijters, G. (2021). *Op zoek naar profielen van jeugdige verdachten: Een verkenning op basis van risico- en beschermende factoren uit het Landelijk Instrumentarium Jeugdstrafrechtketen*. Den Haag: WODC. Cahier 2021-12.
- Mullahy, J. (1986). Specification and testing of some modified count data models. *Journal of Econometrics*, 3, 341-365.
- Openbaar Ministerie (2011). *Perspectief op 2015: Een zichtbaar, merkbaar en herkenbaar OM*. Bijlage bij kamerstuk 28684 nr. 331
- Ridder, J. de (2018). *Sepots: Trends en ontwikkelingen*. Parket-generaal.
- R Core Team (2018). *R: A language and environment for statistical computing*. R Foundation for Statistical Computing, Vienna, Austria. Geraadpleegd op 29 juli 2021, via: <https://www.R-project.org/>.
- Rokven, J.J., Beerthuizen, M.G.C.J., & Laan, A.M. van der (2018). Internationale ontwikkelingen in de geregistreerde jeugdcriminaliteit. In A.M. van der Laan & M.G.C.J. Beerthuizen (red.), *Monitor Jeugdcriminaliteit 2017: Ontwikkelingen in de geregistreerde jeugdcriminaliteit in de jaren 2000 tot 2017* (pp. 97-115). Den Haag: WODC. Cahier 2018-1.
- Royston, P. (2001). Flexible alternatives to the Cox-model, and more. *The Stata Journal*, 1, 1-28.
- Royston, P. & Parmar, M.K.B. (2002). Flexible proportional-hazards and proportional-odds models for censored survival data, with application to prognostic modelling and estimation of treatment effects. *Statistics in Medicine*, 21, 2175-2197.

- StataCorp (2017). *Stata Statistical Software: Release 15*. College Station, TX: StataCorp LLC.
- Tollenaar, N. (2017). *Prediction modelling for population conviction data*. Utrecht: Universiteit Utrecht.
- Tollenaar, N. (2018). *De bruikbaarheid van tellingsmodellen voor recidivefrequentiegegevens*. Den Haag: WODC. Memorandum 2018-1.
- Tollenaar, N., Beerthuizen, M.G.C.J., Drieschner, K.H., & Laan, A.M. van der (2019). *Effectiviteit van de ISD-maatregel - 2e replicatie*. Den Haag: WODC. Cahier 2019-19.
- Tonry, M. (2014). Why crime rates are falling throughout the Western world. *Crime and justice*, 43(1), 1-63.
- Verweij, S., & Tollenaar, N. (2020). *Recidivemeting adolescentenstrafrecht: Een onderzoek naar de haalbaarheid en eerste resultaten*. Den Haag: WODC. Memorandum 2020-1.
- Verweij, S., & Weijters, G. (2021). *Recidive tijdens en na reclasseringstoezicht: Een onderzoek naar de uitvoering van reclasseringstoezicht en de samenhang met recidive*. Den Haag: WODC. Cahier 2020-20.
- Wartna, B.S.J. (2009). *In de oude fout: Over het meten van recidive en het vaststellen van het succes van strafrechtelijke interventies*. Den Haag: Boom Juridische uitgevers. Onderzoek en beleid 275.
- Wartna, B.S.J., Blom, M., & Tollenaar, N. (2011). *De WODC-recidivemonitor: 4e herziene versie*. Den Haag: WODC. Memorandum 2011-3.
- Wartna, B.S.J., & Tollenaar, N. (2006). *Ontwikkelingen in het niveau van de strafrechtelijke recidive van jeugdige en volwassen daders*. Den Haag: WODC. Factsheet 2006-5.
- Wartna, B.S.J., Tollenaar, N., & Bogaerts, S. (2009). StatRec: Inschatting van het recidivegevaar van verdachten van een misdrijf. *Tijdschrift voor Criminologie*, 51(3), 211-227.
- Wartna, B.S.J., Tollenaar, N., Verweij, S., Timmermans, M., Witvliet, M., & Homburg, G.H.J. (2014). *Terugval in recidive: Exploratie van de daling in de recidivecijfers van jeugdigen en ex-gedetineerden bestraft in de periode 2002-2010*. Den Haag: WODC/Regioplan. Cahier 2014-16.
- Weijters, G., Verweij, S., Tollenaar, N., & Hill, J. (2019). *Recidive onder justitiabelen in Nederland: Een verslag over de periode 2006 tot en met 2018*. Den Haag: WODC. Cahier 2019-10.
- Wermink, H., Blokland, A., Nieuwbeerta, P., & Tollenaar, N. (2009). Recidive na werkstraffen en na gevangenisstraffen: een gematchte vergelijking. *Tijdschrift voor Criminologie*, 51(3), 211-227.

Summary

Recidivism among offenders in the Netherlands: Report on the period 2008-2020

The WODC regularly reports reconviction rates for a number of different offender groups, where reconviction refers to new offenses committed in the Netherlands that result in a conviction by the court or a settlement by the Public Prosecution Service (*OM*). The focus of this report is trends in reconviction rates amongst the following offender groups. First, we describe the reconviction rates of all adult and juvenile offenders against whom a criminal case was settled with a valid settlement in the period 2008 up to and including 2017. Adult offenders are defined as those who have been convicted under the adult criminal law whereas juvenile offenders are those who have been convicted under the juvenile criminal law. A new feature of this report is that it zooms in on the reconviction of a subgroup of the adult offenders, namely those who have been imposed a financial sanction by the OM or the judge. Next, we examine the reconviction statistics of persons released from an adult or a juvenile detention center from 2008 to 2017. Finally, we present the reconviction statistics of offenders who came into contact with the probation service in the period 2012 to 2017 for the purpose of carrying out community service, or who were under the supervision of the probation service for a period of time.

The following research questions are the focus of this report:

- 1 What are the personal characteristics of persons sentenced in the period 2008-2017, released from an adult or juvenile detention center in 2008-2017, have performed community service or were supervised by the probation service in 2012-2017?
- 2 What are the reconviction rates of the different research groups over time:
 - what portion came into contact with the law again within two years (incidence)?
 - what is the average number of new judicial contacts per repeat offender per year (frequency)?
 - what is the average number of new judicial contacts per 100 offenders per year (volume)?
 - what types of reconviction offenses were committed within two years (offense type)?
- 3 How does reconviction develop over time among the different offender groups after adjusting for differences in personal characteristics and criminal history characteristics?
- 4 Which financial sanctions were imposed on adult offenders in 2017:
 - what proportion of the offenders were faced with financial sanctions and what types of financial sanctions were involved?
 - with what other types of sanctions were these financial sanctions combined?
- 5 What are the reconviction rates after fines (imposed by the OM or the judge) or the transaction financial settlement for adult offenders:
 - which part came into contact with the law again (incidence) and to what extent does this correspond with the expected reconviction rate based on background characteristics and characteristics of the judicial history?
 - how does reconviction develop over time, controlled for differences in background characteristics and characteristics of the judicial history?

Method

Reconviction was calculated according to the standardized method of the WODC's recidivism monitor. Data from the Research and Policy Database for Judicial Information (*OBJD*) was used. The use of the *OBJD* implies that only offenses that come to the attention of the OM are counted. All persons included in the study were followed for a minimum period of 2.5 years, i.e. from the end of 2017 to July 2020, to minimize the impact of registration backlogs.

Reconviction is defined as committing a new offense that leads to a conviction by the court or a settlement by the OM. More specifically, we looked at the two-year reconviction incidence: the percentage of people in the research group who committed an offense within two years that led to a new criminal case. Additionally, for ex-prisoners and ex-juvenile prisoners, the two-year custodial reconviction rate was examined. Custodial reconviction is defined as a newly committed offense for which a (partially) unconditional custodial sentence is imposed. In addition to reconviction incidence, we also looked at reconviction frequency and reconviction volume. These outcome measures describe all criminal cases within a four-year research period per year. The frequency is calculated as the average number of criminal cases per repeat offender per year without detention. The volume is defined as the total number of new criminal cases per 100 persons from the study group (i.e., not necessarily repeat offenders) per year without detention. Since both the reconviction frequency and the reconviction volume have been calculated over a period of four years instead of two years, the trend for these outcome measures can only be measured up to cohort 2015. Furthermore, in the current study we look more extensively at the offense categories of the criminal cases that are committed within two years. Although one criminal case can consist of several offences, we limit the description to the most serious offense category of a criminal case. The trends in *adjusted* reconviction are presented for the interpretation of the reconviction trends of incidence, frequency and volume over time. Fluctuations in the observed reconviction level over time can be caused by shifts in the characteristics of the study populations. The adjusted reconviction statistics can show how reconviction has developed independently of changes in background characteristics. The reconviction frequency and volume take into account the periods that people spent in detention.

The analyses with regard to financial sanctions are more explorative in nature. A data mining algorithm was used to find frequent occurrences of combinations of (financial) sanctions. After applying the sanction hierarchy of the recidivism monitor, we obtain the unique sanction combinations that contain at least one financial penalty. A correction model is applied on the most frequent financial sanctions of this list to compare the observed reconviction incidence with the expected reconviction incidence based on background characteristics. Furthermore, as with the other research groups, a statistical model was used to examine how the adjusted general reconviction incidence develops over the study period (2008-2017).

Key findings per research group

Adult offenders

- The number of adult offenders who were convicted by a judge or whose criminal case was settled by the OM has decreased strongly; from 155.941 in 2008 to 107.705 in 2017.
- The background characteristics of adult offenders are almost unchanged over time. However, there is a remarkable increase in the number of discretionary dismissals.
- The reconviction rates of adult offenders hardly changed during the research period. The adjusted incidence, frequency and volume all remained stable.
- The most frequent offense categories of the reconviction cases of adult offenders are: property crimes, violent crimes, traffic offenses and offenses in the category destruction, light aggression and public order. The proportion of non-violent property crimes dropped in the period from 2012 to 2017. The decrease also applies to violent crimes and offenses in the category destruction, slight aggression and public order. The proportion of traffic crimes showed a relative increase.

Adult offenders with a financial sanction

- Over 51.000 adult offenders were convicted for a (partly) financial sanction in 2017. That is 48% of all adult offenders convicted in 2017.
- The penal order fine imposed by the OM is the financial sanction part that is most imposed in 2017. A (un)conditional fine imposed by the judge and a financial settlement by the OM are also common financial sanctions.
- The imposition of financial settlements has strongly decreased as most severe sanction, which is most likely due to the introduction of the OM Disposal Act in 2008. The imposition of a penal order fine as the most severe sanction strongly increased. Furthermore, the unconditional fine has decreased while the conditional fine remained unchanged (per 1.000 offenders).
- The reconviction incidence of the of the main financial sanctions (the most severe sanction is: an unconditional or conditional fine imposed by the judge, or a penal order fine or financial settlement imposed by the OM) varies strongly over time. This is mainly due to changes in the background characteristics of the offenders. The adjusted reconviction incidence, however, also shows some changes over time; reconviction following a penal order fine or a financial settlement (imposed by the OM) decreases during the research period, and reconviction increases after a conditional fine (imposed by the OM) from cohort 2012 onwards.

Juvenile offenders

- The number of juvenile offenders who were convicted under juvenile criminal law by a judge or whose criminal case was settled by the OM has greatly decreased from 24.654 in 2008 to 8.918 in 2017.
- The background characteristics of juvenile offenders are virtually unchanged over time. Yet, more often offenders over 18 years old were convicted under juvenile criminal law due to the introduction of the adolescence criminal law in 2014/2015. Furthermore, the amount of discretionary dismissals increased.
- The observed reconviction rates vary over time and peak in 2015. The adjusted reconviction rates, however, remain stable during the research period.
- The most frequent offense categories of reconviction cases of juvenile offenders are: non-violent property crimes, violent crimes, offenses in the category destruction, light aggression and public order. The proportion of traffic offenses slightly increased over time.

Ex-prisoners

- The number of ex-prisoners decreased from 32.093 in 2008 to 23.302 in 2017.
- The background characteristics of ex-prisoners are almost unchanged over time. The type of prison regime before release changed; a relatively greater part of the ex-prisoners was released from a closed prison.
- The reconviction rates hardly changed during the research period. The adjusted incidence and frequency are more or less stable during the research period. The adjusted volume shows a slight decrease from cohort 2012 to 2015. The adjusted reconviction volume in 2015 is slightly higher than in the two previous years.
- The most frequent offense categories of reconviction cases of ex-prisoners are: non-violent property crimes, offenses in the category destruction, slight aggression and public order and violent crimes. The proportion of violent crimes decreased in cohort 2012 to 2017. The proportion of traffic offenses shows an increase from cohort 2014 after a previous decrease.

Ex-juvenile prisoners

- The number of ex-juveniles who were released from a juvenile detention center has decreased strongly from 2.130 in 2008 to 1.086 in 2017.
- The background characteristics of ex-juvenile prisoners detention detainees are almost unchanged over time. However, the type of regime upon release changed, and more over 18 years olds were released. The increase of ex-juvenile prisoners over 18 years old can probably be attributed to the introduction of the adolescence criminal law in 2014/2015.
- The reconviction rates of ex-juvenile prisoners vary over time. The adjusted reconviction incidence, the frequency and the volume of cohort 2014 and 2015 are high compared to previous years. However, the adjusted incidence of cohort 2016 and 2017 decreased, and is back on the same level as before cohort 2014. The reconviction frequency and volume can only be reviewed until cohort 2015, so it is yet unclear whether the increase in these rates also is temporary.
- The most frequent offense categories of reconviction cases of ex-juvenile detention detainees are: non-violent property crimes, violent crimes, offenses in the category destruction, light aggression and public order and violent property crimes. The proportion of these different offense types does not vary over time.

Ex-community service offenders

- The number of people who have done time on community service is more or less stable over time with 26.176 people in 2012 and 25.900 people in 2017.
- The background characteristics of ex-community service offenders remained very constant over time.
- The reconviction rates also hardly changed since cohort 2012. The adjusted incidence, frequency and volume remained stable over time.
- The most frequent offense categories of reconviction cases of ex-community service offenders are: non-violent property crimes, traffic offenses and violent crimes. The proportion of non-violent property crimes decreased in cohort 2012 to 2017. The proportion of traffic offenses increased.

Ex-probation clients

- The number of people previously under supervision by the probation services remains more or less stable over time with 9.657 people in 2012 and 10.195 people in 2017.
- The background characteristics of ex-probation clients remained very constant over time.

- The reconviction rates also hardly changed since cohort 2012. The adjusted incidence, frequency and volume remained stable over time.
- The most frequent offense categories of reconviction cases of ex-probation clients are: non-violent property crimes, violent crimes and traffic offenses. The proportion of traffic offenses increased slightly over time.

Limitations

A first limitation of this study is that only crime is included that comes to the attention of the OM and leads to a conviction in a criminal case. Not all crime is detected and acted upon by the police. Moreover, not all offenses known to the police lead to a criminal case. A second limitation is that official registration data, such as the OBJD, can contain errors. For instance, sanction components sometimes appear to be missing in criminal case records. This may result in an underestimation of the number of financial sanctions and sanction combinations imposed on adult offenders. Thirdly, we could not account for all events that influence the time-at-risk (the period in which people have the opportunity to reoffend). Stays in a residential institution like a psychiatric hospital or moving abroad are events that we cannot take into account. The presented statistics are aggregates of individual reconviction probabilities or frequencies. Therefore, on a research group level the actual reconviction probability and frequencies will be biased downwards because of people with little or no opportunity to commit (a) reconviction offense(s) within the Netherlands. Finally, there are limitations to the calculation of the adjusted reconviction rates. Although we adjusted reconviction for several background characteristics that are known to be strong predictors of reconviction in general (such as gender, country of birth, age and criminal career), there may also be other factors that influence reconviction but have not been adjusted for. For example, macro factors such as the case clearance percentage or the willingness to report crime.

Future research

The current report comprises the most recent edition of the biennial study of the development of reconviction rates among various offender groups. Based on the current study, we cannot make any statements about the effectiveness of different sanctions, nor is it possible to compare the level of reconviction between the study groups. This is partly due to the overlap between the research groups. For example, a person in the ex-community service order sentence research group may have been given a custodial sentence in addition to the community service and therefore also be part of the ex-prisoners' research group. A second reason is that the research groups differ widely with regard to background characteristics and these background characteristics at their turn influence the probability of reconviction. Furthermore, it is difficult to interpret the reconviction trends solely based on the current study. It is unknown why the reconviction trends of the various research groups have remained largely stable in recent years. Are, for example, registration effects, the socio-economic climate or certain policy measures an explanation for the reconviction trends? A previous Dutch study has shown that attribution of factors that explain reconviction trends is daunting (Wartna et al., 2014). One way to enhance interpretation of a reconviction trend is to see whether specific parts of the research group deviate from the overall trend. Such research may lead to clues about the possible explanations for the reconviction trends found.

Although it may prove to be very difficult to explain (national) reconviction trends of the various research groups in future research, it may be possible to obtain (more) insight into the effects of the sanctions imposed. More insight into the effectiveness of sanctions is important because this can provide important information for policymakers, executive organizations, the OM and judges. Therefore, we recommend that, in addition to periodically monitoring the reconviction rates of the research groups, future research should focus (more) on the effectiveness of penalties, penal measures and judicial interventions. For example, this can be accomplished by comparing the effects of alternative sanctions. This can be in the form of replication studies of sanctions where the effectiveness has already been studied, or research into sanctions that have hardly been researched before, such as financial sanctions. However, research into the effectiveness of sanctions and measures should not solely focus on the comparison of alternative sanctions, but can also relate to the actual content of a sanction or judicial intervention. Such research could determine whether there are indications that a particular component of a judicial intervention appears to be more or less effective. Moreover, it is also relevant to examine the differential effect of a sanction across certain groups of offenders. It is possible that a certain sanction or measure is not equally effective for offenders with different types of background characteristics (e.g. gender, age, type of offence). Since the OBJD contains demographic data and longitudinal information about the criminal history (both with regard to previous convictions and with regard to previous sentences), various subgroups in research into sanction effectiveness can be distinguished. Finally, we recommend that effect studies concerning penalties, penal measures and judicial interventions do not exclusively include new criminal cases as an outcome measure. Future research could more often include other outcome measures, such as police recidivism (rearrests), changes in the frequency of separate offenses, desistance, (various characteristics of) labor participation, the income situation, housing, et cetera. In this way, it is easier to characterize a research group. For example, it is interesting for a group of frequent offending offenders to observe the decrease or increase in the number of offenses committed over a longer period of time. Additionally, including more outcome measures than just recidivism may create more insight into the direct effects of a punishment (e.g., is one better able to retain a job with one sanction rather than the other sanction). In addition, additional outcome measures may also provide insight into unintended consequences of a punishment (for example, do certain sanctions cause an increased probability of (re)-imprisonment).

Conclusion

In the current study, the reconviction of adult offenders, juvenile offenders, ex-prisoners, ex-juvenile prisoners, ex-community service offenders and ex-probation service clients are described. The cohorts 2008 to 2017 were the focus of this study, and with regard to reconviction, penal cases with offenses committed up to July 2020 were examined. In general, the amount of reconviction has changed only slightly in the period studied. In the adult research groups (adult offenders, ex-prisoners, ex-community serve offenders and ex-probation service clients) no clear decrease or increase in reconviction over time is observed. The observed reconviction rates of juvenile offenders and the ex-juvenile prisoners display a small peak in the 2014 and 2015 cohorts, but this is diminished in the adjusted reconviction outcomes (which take temporal shifts in background features into account). For the ex-juvenile prisoners, the adjusted reconviction incidence, reconviction frequency and reconviction volume of the 2014 and 2015 cohorts are high relative to previous

cohort years. However, the adjusted reconviction incidence of the 2016 and 2017 cohorts is again approximately at the same level as the reconviction incidence of the cohorts before 2014. In the next iteration of this study of reconviction among the various research groups, we will see how the trends develop further.

Bijlage 1 Samenstelling begeleidingscommissie

Voorzitter

prof. dr. Peter van der Heijden

Hoogleraar Statistiek ten behoeve van de
Sociale Wetenschappen, Universiteit Utrecht

Leden

drs. Ton Eijken

Senior beleidsmedewerker, Directie
Sanctietoepassing en Jeugd, Ministerie van
Justitie en Veiligheid

drs. Nol van Gemmert

Coördinator/specialistisch adviseur analyse,
DJI

drs. Geert Mol

Hoofd afdeling Siba, Reclassering Nederland

dr. Hilde Wermink

Universitair Hoofddocent Instituut voor
Strafrecht en Criminologie, Universiteit Leiden

Bijlage 2 Variabelen opgenomen in voorspelling- modellen

Tabel B2.1 Opgenomen kenmerken in het voorspellingsmodel van de recidiveprevalentie

	Volwassen daders	Jeugdige daders	Ex-gedeti- neerden	Ex-JJI- pupillen	Ex-werk- gestraften	Ex-onder- toezicht- gestelden
Cohort	x	x	x	x	x	x
Sekse	x	x	x	x	x	x
Geboorteland	x	x	x	x	x	x
Leeftijd inschrijfdatum zaak	x	x				
Leeftijd bij einde detentie			x	x		
Leeftijd bij einde werkstraf					x	
Leeftijd bij einde toezicht						x
Leeftijd kwadraat	x	x	x	x		
Leeftijd eerste zaak	x	x	x	x	x	x
Type delict	x	x	x	x	x	x
Aantal eerdere strafzaken (categorisch)	x	x			x	x
Logaritme aantal eerdere strafzaken			x	x		
Aantal eerdere zeer ernstige strafzaken	x	x			x	
Logaritme aantal eerdere zeer ernstige strafzaken			x			
Aantal eerdere geldboetes	x				x	x
Logaritme aantal eerdere geldboetes			x			
In hoeveel JJI's verbleven tijdens verblijf				x		
Strafzaakdichtheid	x	x	x	x	x	x
Interactie strafzaakdichtheid en type delict			x			
Duur gevangenisstraf			x	x		
Percentage niet afgeronde zaken per cohort			x			
Vonnisduur werkstraf					x	
Partner organisatie						x
Titel toezicht						x

Tabel B2.2 Opgenomen kenmerken in het voorspellingsmodel van de recidivefrequentie en recidiveomvang

	Volwassen daders	Jeugdige daders	Ex-gedeti- neerden	Ex-JJI- pupillen	Ex-werk- gestraften	Ex-onder- toezicht- gestelden
Cohort	x	x	x	x	x	x
Sekse	x	x	x	x	x	x
Geboorteland	x	x	x	x	x	x
Leeftijd inschrijfdatum zaak	x	x				
Leeftijd bij einde detentie						
Leeftijd bij einde werkstraf					x	
Leeftijd bij einde toezicht						x
Leeftijd kwadraat	x	x	x		x	x
Leeftijd eerste zaak	x	x	x	x	x	x
Type delict	x	x	x	x	x	x
Aantal eerdere delicten	x	x	x	x	x	x
Aantal eerdere zeer ernstige delicten	x		x		x	
Aantal eerdere geldboetes	x		x		x	x
In hoeveel JJI's verbleven tijdens verblijf						
Strafzaakdichtheid	x	x	x		x	x
Strafzaakdichtheid kwadraat				x		
Interactie strafzaakdichtheid en type delict			x			
Duur gevangenisstraf			x			
Vonnisduur werkstraf					x	
Partner organisatie						x
Titel toezicht						x

Bijlage 3 Methodiek fitten frequentie- en omvangmodellen

Modelfamilie van tellingsmodellen

Tellingsvariabelen of frequenties zijn afhankelijke variabelen waarvan de variantie typisch toeneemt als het aantal toeneemt en daarmee ook de variantie van de residuen in een lineair regressiemodel. Dit maakt ze in principe ongeschikt om te modelleren met gewone regressieanalyse. Daarvoor bestaan speciale modellen voor tellingen die direct de kansverdeling van de discrete kansen op specifieke aantallen kan modelleren. Het meest simpele model is Poisson-regressie, dat maar één parameter voor de verdeling heeft, μ , die zowel het gemiddeld aantal als de variantie van de verdeling is. In de praktijk is dit model meestal te restrictief. Daarom moet al snel worden uitgeweken naar uitbreidingen die:

- 1 Een aparte variantieparameter hebben (negatief-binomiaalregressie);
- 2 Meer nullen bevatten dan in de theoretische verdeling voor kan komen (zero-inflated modellen);
- 3 Er rekening mee houden dat een deel nooit een frequentie van 1 of groter zal meemaken (hurdle modellen).

Dit leidt tot de volgende mogelijke modellen:

- Poisson-regressie
- Zero-inflated Poissonregressie
- Hurdle Poissonregressie
- Negatief-binomiaalregressie
- Zero-inflated negatief-binomiaalregressie
- Hurdle negatief-binomiaalregressie

Als we ons beperken tot alleen de recidivisten, dan is onze modelkeuze beperkt tot zero-truncated poisson regressie en zero-truncated negative binomial regression. In dit rapport is het pakket 'pscl' versie 1.5.5 (Jackman, et al., 2017) in het programma R versie 3.5.2 (R core team, 2018) gebruikt voor de modellering van frequentiemodellen die ook de nulrequentie bevatten. Voor de zero-truncated modellen is het 'tbnreg'-commando gebruikt in Stata 15.1 (Statacorp, 2017).

Modelselectie

Om te kiezen tussen verschillende typen modellen op dezelfde data, wordt de volgende modelselectiestrategie gehanteerd.

In het algemeen geldt dat hoe meer parameters er worden toegevoegd, hoe beter het model zal passen op de data. Echter, het gevaar dat men dan loopt is dat het model te complex wordt (de data overfit) en niet zal generaliseren naar andere data. Om dit tegen te gaan zijn wordt er gebruik gemaakt van het *Akaike information criterion* (AIC, Akaike, 1974). Dit theoretisch afgeleide informatiecriterium maakt een afweging tussen de goodness-of-fit en de complexiteit van het model en is als volgt gedefinieerd:

$$AIC = 2k - 2 \log_e L,$$

Waarbij k het aantal geschatte vrije parameters in het model is en L de likelihood, oftewel de kans dat we de data vinden gegeven dat het model waar is. Hoe lager de AIC, hoe beter het model. Men moet in dit geval wel bereid zijn om de likelihood als goede maat van voorspelfout te zien. Uit de formule blijkt dan ook dat er een *trade-*

off is tussen het aantal parameters en de verbetering in het model in termen van de likelihood. Modellen hoeven niet genest te zijn om AIC's met elkaar te kunnen vergelijken; alleen de gebruikte data moet hetzelfde zijn.

Bepalen van Goodness-of-fit

De voorgaande modelselectie had alleen betrekking op het kiezen van het relatief beste model. Met goodness-of-fit bepaling wordt gekeken of het model op zichzelf een goede fit op de data geeft.

Om *overfitting*⁸⁶ te voorkomen, wordt kruisvalidatie toegepast, waarbij de data wordt gesplitst in een schattings- en een teststeekproef. Dat betekent dat het model wordt geschat op de schattingssteekproef en dat de fit wordt bepaald op de teststeekproef. Voor de grotere sectoren kan dat een 50/50 ofwel een split-halfvalidatie worden. Voor de kleinere sectoren wordt er gebruik gemaakt van 10-fold kruisvalidatie. Dit houdt in dat de totale dataset in tien gelijke delen is gesplitst, waarvan er negen gebruikt worden om het model te fitten en het andere tiende deel om voorspellingen te toetsen. Dit wordt herhaald voor elk van de tien afzonderlijke delen van de gegevens.

Om te bepalen of het model in absolute zin goed past op de data kunnen de volgende methoden worden toegepast:

- Een visuele inspectie van de werkelijke verdeling van de recidivefrequentie en de door het model voorspelde verdeling.
- Een formele Pearson X^2 -toets voor de fit van de werkelijke verdeling en de door het model voorspelde verdeling. Echter, omdat we in dit rapport werken met zeer grote datasets, zullen ook triviale verschillen statistische significantie opleveren. Daarom wordt ook de effectgrootte Cohen's w ⁸⁷ berekend, waarbij we maximaal een klein effect toestaan ($w < 0,1$).

Transformatie uitkomst naar gerapporteerde statistieken

Voorspellingen uit frequentiemodellen leveren de verwachte individuele frequenties op. Dit zijn de frequenties ongeacht de hoeveelheid tijd die men in de gelegenheid was om delicten te plegen⁸⁸. In dit rapport wordt de recidivefrequentie en -omvang gerapporteerd die verdisconteerd hoeveel tijd men in detentie heeft gezeten. Dit doen we door de recidivefrequentie te delen door het aantal dagen dat men niet in detentie heeft verbleven maal 365,25 (gemiddelde frequentie per jaar zonder detentie) en dat te vermenigvuldigen maal 100 (omvang per jaar zonder detentie per 100 daders).

⁸⁶ Het maken van een te complex model voor een specifieke dataset, dat niet generaliseert naar nieuwe gegevens.

⁸⁷ Deze is gedefinieerd als:

$$w = \sqrt{\sum_{i=1}^n \frac{(p_i^o - p_i^e)^2}{p_i^e}}$$

waarbij p^o de geobserveerde proportie is en p^e de verwachte proportie onder het model is. Deze statistiek is ook eenvoudig te berekenen uit de Pearson X^2 -statistiek als $w = \sqrt{\frac{X^2}{n}}$.

⁸⁸ In de modellen wordt wel degelijk standaard rekening gehouden met deze *exposure* (blootstellings-) tijd om zuivere schattingen van de regressiegewichten te krijgen. Dit gebeurt door een zogenoemde *offset*-term op te nemen van $\ln(\text{exposuretijd})$ met een op 1 vastgezette regressiecoëfficiënt.

Extra eisen voor modelvoorspellingen

Omdat de modellen worden gebruikt om trends over een periode te corrigeren, hanteren we de volgende eisen *per cohortjaar* om de trend te kunnen interpreteren:

- 1 Het verschil tussen de geobserveerde en voorspelde gemiddelde frequentie per jaar zonder detentie mag niet groter zijn dan 5% van de geobserveerde gemiddelde frequentie per jaar zonder detentie.
- 2 Het verschil tussen de geobserveerde en voorspelde omvang per jaar zonder detentie mag niet groter zijn dan 5% van de geobserveerde omvang per jaar zonder detentie.

Bijlage 4 Tabellen en figuren geobserveerde en gecorrigeerde recidive

Tabel B4.1 Geobserveerde tweejarige algemene recidivepercentages

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Volwassen daders	26,5	26,0	26,9	26,3	25,9	27,3	26,8	26,8	26,9	26,5
Jeugdige daders	35,5	35,2	34,7	33,3	33,3	35,8	35,7	37,2	35,9	34,9
Ex-gedetineerden	48,4	47,7	47,2	46,7	46,8	45,3	44,5	45,5	46,6	47,4
Ex-JJI-pupillen	56,6	55,6	55,9	52,7	56,2	55,6	58,2	62,5	55,7	56,5
Ex-werkgestraften					30,4	29,8	29,2	29,0	29,5	28,8
Ex-ondertoezichtgestelden					39,7	38,0	37,2	37,1	37,8	37,4

Tabel B4.2 Gecorrigeerde tweejarige algemene recidivepercentages

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Volwassen daders	27,4	26,9	26,8	26,2	25,7	26,3	25,7	25,6	26,0	25,9
Jeugdige daders	34,9	34,9	34,2	33,0	33,0	33,9	34,0	35,3	34,8	34,6
Ex-gedetineerden	48,6	48,2	48,1	48,0	48,1	47,6	46,9	47,5	47,5	47,2
Ex-JJI-pupillen	55,2	55,6	55,9	52,6	54,4	54,2	57,2	59,6	55,4	56,5
Ex-werkgestraften					29,1	28,7	28,0	28,0	28,1	28,2
Ex-ondertoezichtgestelden					35,6	35,7	36,1	35,2	35,4	35,4

Tabel B4.3 Geobserveerde tweejarige vrijheidsstrafrecidivepercentages

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Ex-gedetineerden	24,9	24,6	24,5	25,3	26,2	25,1	24,3	25,1	25,6
Ex-JJI-pupillen	27,1	26,9	26,8	27,2	26,2	28,2	32,0	34,8	29,2

Tabel B4.4 Geobserveerde ontwikkeling recidivefrequentie

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Volwassen daders	0,68	0,66	0,69	0,71	0,71	0,73	0,73	0,75
Jeugdige daders	0,63	0,64	0,64	0,64	0,65	0,68	0,72	0,72
Ex-gedetineerden	1,01	1,00	1,00	1,00	1,02	1,01	1,01	1,03
Ex-JJI-pupillen	0,94	0,93	0,95	1,01	0,91	0,95	1,03	1,09
Ex-werkgestraften					0,68	0,68	0,67	0,67
Ex-ondertoezichtgestelden					0,91	0,90	0,93	0,92

Noot: De recidivefrequentie is het gemiddeld aantal nieuwe strafzaken per recidivist per jaar zonder detentie. Deze is berekend over de vier jaar na het begin van de recidiveperiode.

Tabel B4.5 Gecorrigeerde ontwikkeling recidivefrequentie

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Volwassen daders	0,72	0,70	0,73	0,74	0,74	0,74	0,75	0,76
Jeugdige daders	0,69	0,69	0,70	0,70	0,70	0,72	0,72	0,72
Ex-gedetineerden	1,02	1,01	1,00	1,00	1,00	0,99	0,99	1,00
Ex-JJI-pupillen	0,97	0,97	0,97	0,98	0,97	0,98	0,99	1,04
Ex-werkgestraften					0,66	0,65	0,66	0,66
Ex-ondertoezichtgestelden					0,91	0,89	0,91	0,91

Noot: De recidivefrequentie is het gemiddeld aantal nieuwe strafzaken per recidivist per jaar zonder detentie. Deze is berekend over de vier jaar na het begin van de recidiveperiode.

Tabel B4.6 Geobserveerde ontwikkeling recidiveomvang

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Volwassen daders	24,1	23,1	24,6	24,6	24,3	26,0	25,5	26,2
Jeugdige daders	31,1	31,1	30,6	30,0	30,2	33,6	34,4	36,1
Ex-gedetineerden	60,1	59,1	58,6	57,9	58,9	56,2	55,8	57,3
Ex-JJI-pupillen	67,6	66,4	66,7	68,8	64,4	66,7	75,8	80,9
Ex-werkgestraften					27,5	26,9	26,0	25,9
Ex-ondertoezichtgestelden					44,5	42,7	44,4	42,2

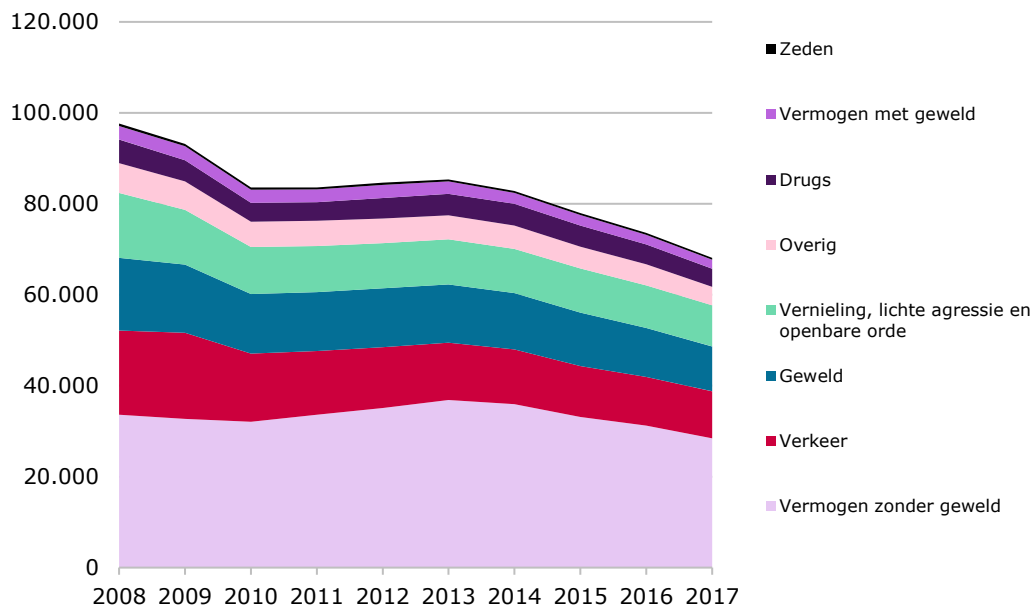
Noot: De recidiveomvang is het gemiddeld aantal nieuwe strafzaken per 100 daders per jaar zonder detentie. Deze is berekend over de vier jaar na het begin van de recidiveperiode.

Tabel B4.7 Gecorrigeerde ontwikkeling recidiveomvang

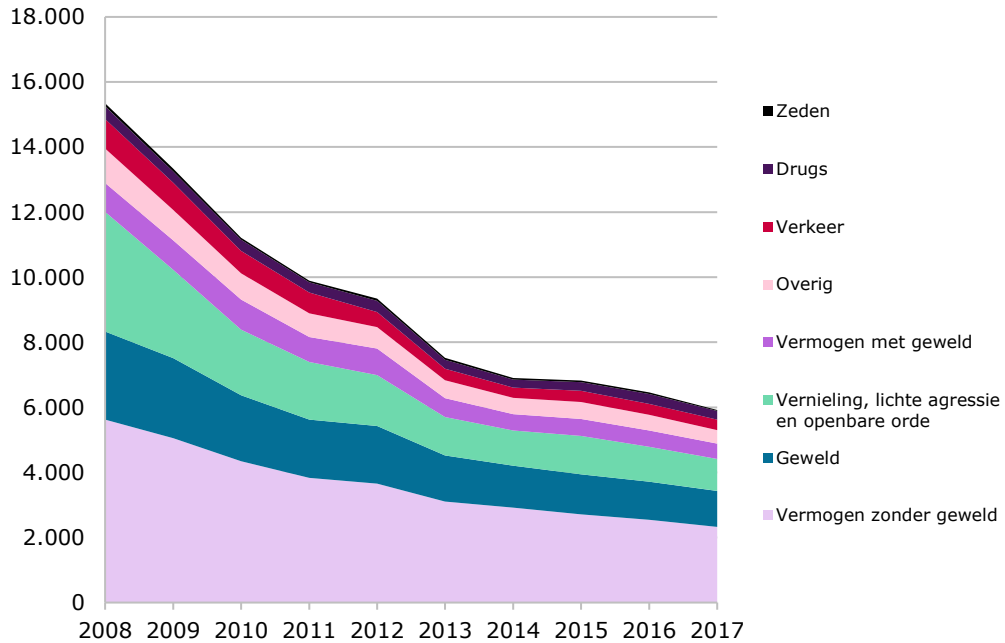
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Volwassen daders	24,0	23,5	24,9	24,9	25,0	25,8	25,8	26,1
Jeugdige daders	34,5	34,8	35,3	34,7	34,9	36,5	36,1	35,7
Ex-gedetineerden	59,5	58,7	57,8	56,4	57,0	55,1	54,8	56,1
Ex-JJI-pupillen	74,2	72,6	72,2	73,2	73,2	72,3	73,3	76,6
Ex-werkgestraften					26,1	25,6	25,5	25,5
Ex-ondertoezichtgestelden					43,7	41,9	42,9	41,6

Noot: De recidiveomvang is het gemiddeld aantal nieuwe strafzaken per 100 daders per jaar zonder detentie. Deze is berekend over de vier jaar na het begin van de recidiveperiode.

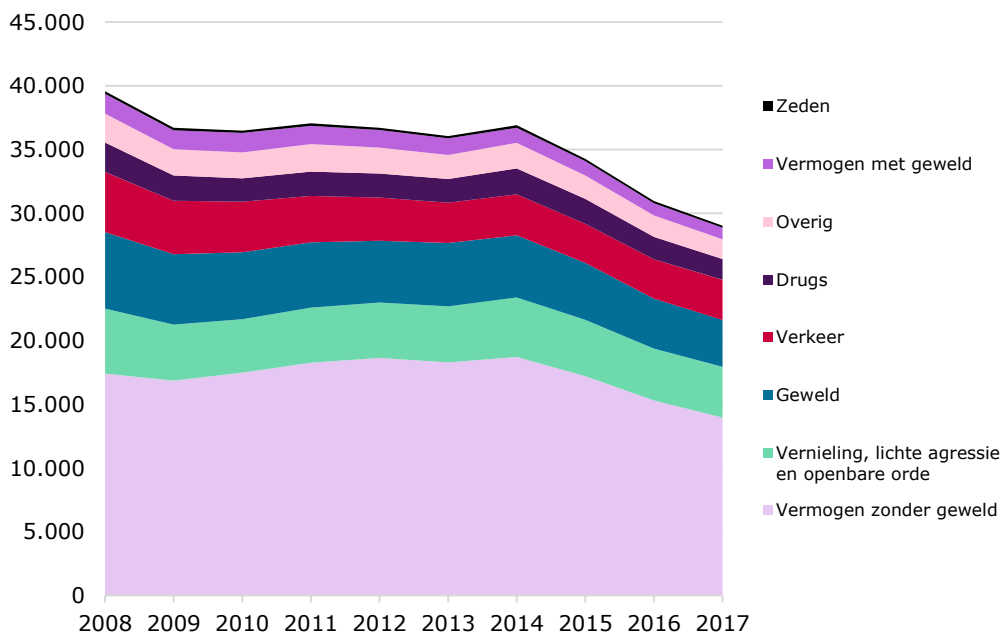
Figuur B4.1 Cumulatief aantal recidivestrafzaken binnen twee jaar, naar zwaarste delictsoort, volwassen daders 2008-2017

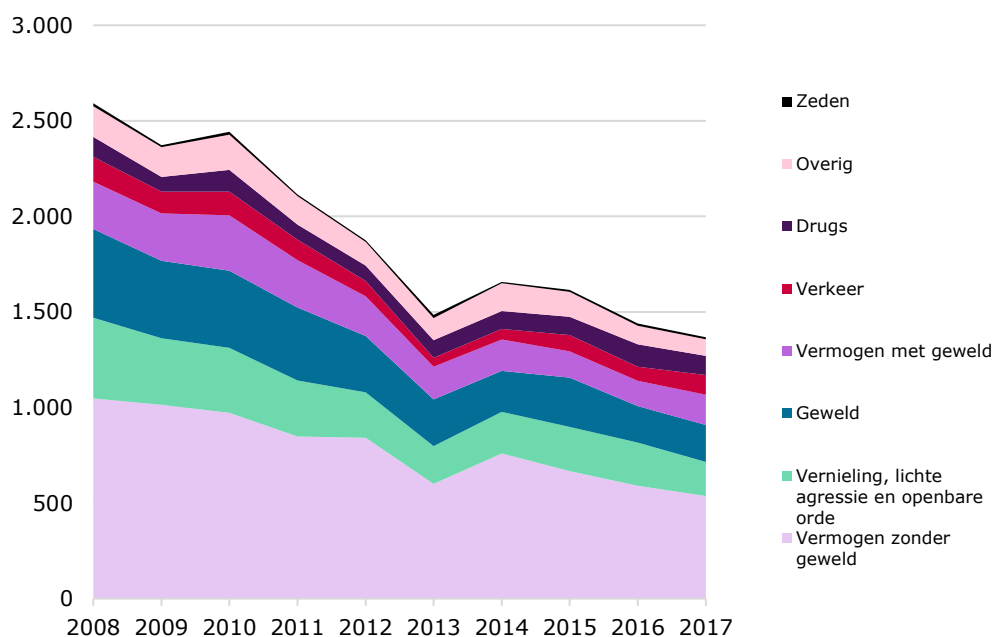
Figuur B4.2 Cumulatief aantal recidivestrafzaken binnen twee jaar, naar zwaarste delictsoort, jeugdige daders 2008-2017

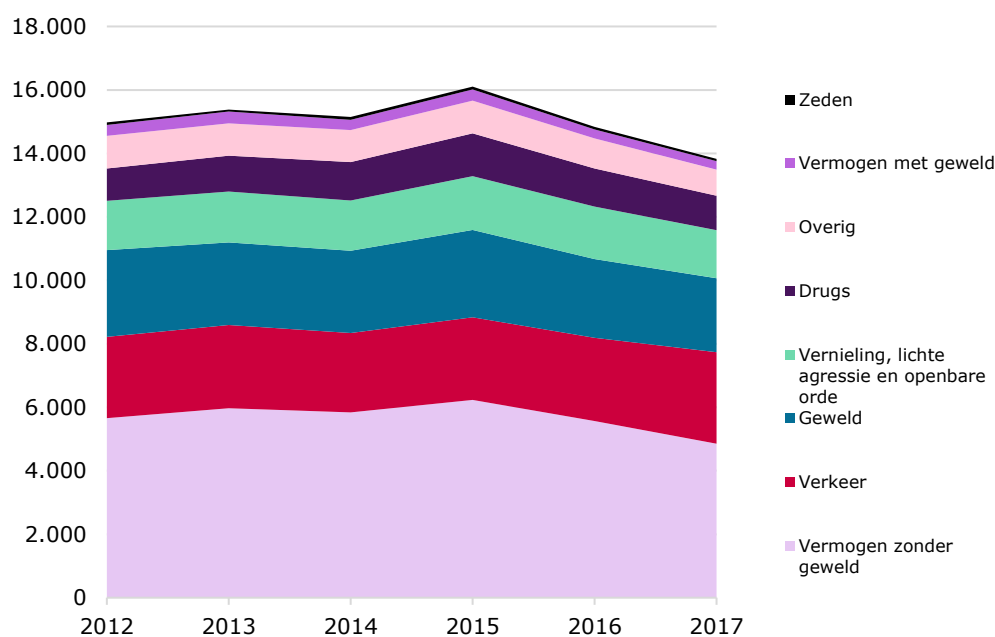
Figuur B4.3 Cumulatief aantal recidivestrafzaken binnen twee jaar, naar zwaarste delictsoort, ex-gedetineerden 2008-2017

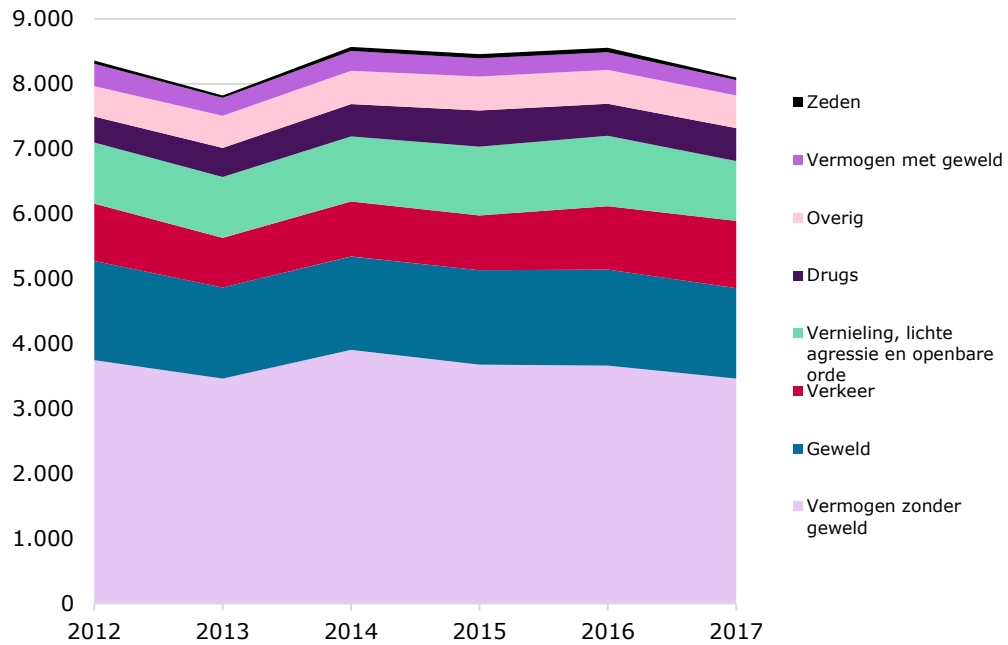
Figuur B4.4 Cumulatief aantal recidivestrafzaken binnen twee jaar, naar zwaarste delictsoort, ex-JJI-pupillen 2008-2017

Figuur B4.5 Cumulatief aantal recidivestrafzaken binnen twee jaar, naar zwaarste delictsoort, ex-werkgestraften 2012-2017

Figuur B4.6 Cumulatief aantal recidivestrafzaken binnen twee jaar, naar zwaarste delictsoort, ex-ondertoezichtgestelden 2012-2017

Bijlage 5 Uitgebreide tabellen sanctiecombinaties

Tabel B5.1 Voorkomen van combinaties van financiële sancties (N=51.740)

Items	n	% ^a
1 item		
Onvw. geldboete	6,5	23,6
Schadevergoedingsmaatregel	5.520	10,7
SB geldboete	27.925	54,0
SB schadevergoeding	1.357	2,6
TR geldsom	2.119	4,1
TR schadevergoeding	442	0,9
Vw. geldboete	3.887	7,5
Verbeurdverklaring	787	1,5
Toewijz. civiele vordering	1.987	3,8
Ontn. wederr. Voordeel	337	0,7
2 items		
Onvw. vrijhstraf, onvw. geldboete	328	0,6
Onvw. vrijhstraf, schadevergoedingsmaatregel	2.538	4,9
Onvw. vrijhstraf, toewijz. civiele vordering	1.212	2,3
Onvw. vrijhstraf, verbeurdverklaring	433	0,8
Onvw. taakstraf, onvw. geldboete	435	0,8
Onvw. taakstraf, schadevergoedingsmaatr.	698	1,3
Onvw. taakstraf, schadevergoedingsmaatregel	2.237	4,3
Onvw. taakstraf, verbeurdverklaring	256	0,5
Onvw. taakstraf, toewijz. civiele vordering	735	1,4
Vw. taakstraf, onvw. geldboete	230	0,4
Vw. taakstraf, schadevergoedingsmaatr.	661	1,3
SB schadevergoeding, SB taakstraf	324	0,6
Vw. vrijhstraf, onvw. geldboete	1.047	2,0
Vw. vrijhstraf, schadevergoedingsmaatregel	2.166	4,2
Vw. vrijhstraf, verbeurdverklaring	329	0,6
Vw. vrijhstraf, toewijz. civiele vordering	937	1,8
Onvw. geldboete, schadevergoedingsmaatr.	450	0,9
Onvw. geldboete, vw. geldboete	1.469	2,8
Onvw. geldboete, onvw. ontzegging bev. besturen motorrijt.	3.121	6,0
Onvw. geldboete, vw. ontzegging bev. besturen motorrijt.	2.138	4,1
Vw. geldboete, schadevergoedingsmaatr.	307	0,6
Schadevergoedingsmaatr., toewijz. civiele vordering	1.902	3,7
SB geldboete, SB schadeverg.	589	1,1
SB ontzegg. bev. besturen motorrijt., SB geldboete	2.151	4,2
Vw. geldboete, onvw. ontzegging bev. besturen motorrijt.	485	0,9
Vw. geldboete, vw. ontzegging bev. besturen motorrijt.	325	0,6

Items	n	% ^a
3 items		
Onvw. vrijhstraf, onvw. taakstraf, schadevergoedingsmaatr.	486	0,9
Onvw. vrijhstraf, onvw. taakstraf, toewijz. civiele vordering	207	0,4
Onvw. Vrijhstraf, vw. vrijhstraf, schadevergoedingsmaatr.	1.321	2,6
Onvw. vrijhstraf, vw. vrijhstraf, toewijz. civiele vordering	632	1,2
Onvw. vrijhstraf, schadevergoedingsmaatr., toewijz. civiele vordering	1.173	2,3
Onvw. taakstraf, vw. taakstraf, schadevergoedingsmaatr.	403	0,8
Vw. vrijhstraf, onvw. taakstraf, schadevergoedingsmaatr.	998	1,9
Vw. vrijhstraf, onvw. taakstraf, toewijz. civiele vordering	402	0,8
Vw. vrijhstraf, schadevergoedingsmaatr., toewijz. civiele vordering	899	1,7
Onvw. geldboete, vw. geldboete, onvw. ontzegging bev. besturen mottorrijt.	319	0,6
Onvw. geldboete, vw. geldboete, vw. ontzegging bev. besturen mottorrijt.	233	0,5
Onvw. geldboete, vw. en onvw. ontzegging bev. besturen mottorrijt	1.239	2,4
Onvw. vrijhstraf, vw. vrijhstraf, onvw. taakstraf, schadevergoedingsmaatr.	395	0,8
Onvw. vrijhstraf, onvw. taakstraf, schadevergoedingsmaatr., toewijz. civiele vordering	200	0,4
4 items		
Vw. vrijhstraf, onvw. taakstraf, schadevergoedingsmaatr., toewijz. civiele vordering	381	0,7
Onvw. vrijhstraf, vw. vrijhstraf, schadevergoedingsmaatr., toewijz. civiele vordering	613	1,2

Noot: SB is strafbeschikking, TR is transactie. Tabel is (binnen aantal items) gesorteerd naar zwaarte sanctie.

De minimale support is $200 / 51.740 = 0,0039$.

a Percentages tellen op tot boven de 100% omdat de categorieën overlappen.

Tabel B5.2 Voorkomen van combinaties van financiële sancties, ontubbeld naar zwaarste sanctie (N=51.740)

Items	Zwaarste sanctie	n	%
Onvw. vrijhstraf, vw. vrijhstraf, onvw. taakstraf, schadevergoedingsmaatr.	Onv. Vrijheidsstraf	395	0,8
Onvw. vrijhstraf, vw. vrijhstraf, schadevergoedingsmaatr., toewijz. civiele vordering	Onv. Vrijheidsstraf	447	0,9
Onvw. Vrijhstraf, vw. vrijhstraf, schadevergoedingsmaatr.	Onv. Vrijheidsstraf	479	0,9
Onvw. vrijhstraf, onvw. geldboete	Onv. Vrijheidsstraf	313	0,6
Onvw. vrijhstraf, schadevergoedingsmaatr., toewijz. civiele vordering	Onv. Vrijheidsstraf	554	1,1
Onvw. vrijhstraf, schadevergoedingsmaatregel	Onv. Vrijheidsstraf	652	1,3
Onvw. vrijhstraf, Verbeurdverklaring	Onv. Vrijheidsstraf	349	0,7
Onvw. taakstraf, vw. taakstraf, schadevergoedingsmaatr.	Taakstraf	390	0,8
Vw. vrijhstraf, onvw. taakstraf, schadevergoedingsmaatr., toewijz. civiele vordering	Taakstraf	215	0,4
Vw. vrijhstraf, onvw. taakstraf, schadevergoedingsmaatr.	Taakstraf	386	0,7
Onvw. taakstraf, onvw. geldboete	Taakstraf	385	0,7
Vw. taakstraf, schadevergoedingsmaatr.	Taakstraf	751	1,5
Vw. taakstraf, schadevergoedingsmaatr.	Taakstraf	253	0,5
SB schadevergoeding	SB taakstraf	324	0,6
Vw. vrijhstraf, onvw. geldboete	Vw. Vrijheidsstraf	821	1,6
Vw. taakstraf, schadevergoedingsmaatr.	Vw. Vrijheidsstraf	212	0,4
Onvw. geldboete, schadevergoedingsmaatr.	Onvw. geldboete	358	0,7
Onvw. geldboete, vw. geldboete, Onvw. ontzegging bev. besturen motorrijt.	Onvw. geldboete	304	0,6
Onvw. geldboete, vw. geldboete	Onvw. geldboete	1.051	2,0
Onvw. geldboete, vw. en Onvw. ontzegging bev. besturen motorrijt	Onvw. geldboete	1.014	2,0
Onvw. geldboete, Onvw. ontzegging bev. besturen motorrijt.	Onvw. geldboete	1.471	2,8
Onvw. geldboete, Onvw. ontzegging bev. besturen motorrijt.	Onvw. geldboete	749	1,4
Onvw. geldboete	Onvw. geldboete	5.548	10,7
Vw. geldboete, schadevergoedingsmaatr.	Schadevergoedings- maatregel	227	0,4
SB geldboete, SB schadeverg.	SB geldboete	589	1,1
SB ontzegg. bev. besturen motorrijt., SB geldboete	SB geldboete	2.151	4,2
SB geldboete	SB geldboete	25.157	48,6
SB schadevergoeding	SB schadevergoeding	444	0,9
TR geldsom	TR geldsom	2.119	4,1
TR schadevergoeding	TR schadevergoeding	327	0,6
Vw. geldboete	Vw. geldboete	2.068	4,0
Ontn. wederr. voordeel	Ontneming wederr. voordeel	337	0,7

Noot: SB is strafbeschikking, TR is transactie. De minimale support is 200 / 51.740 = 0,0039.

Tabel B5.3 Geobserveerde tweejarige algemene recidivepercentages

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Onvw. geldboete	29,2	28,5	30,6	29,9	28,1	29,4	29,1	28,2	27,3	26,2
Strafb. geldboete	13,2	15,9	16,5	16,8	16,7	16,5	15,4	14,7	14,5	14,0
Transactie geldsom	15,2	15,5	15,2	14,3	13,2	13,3	10,5	10,3	7,1	5,9
Voorw. geldboete	22,3	21,6	23,3	23,0	22,3	27,2	26,4	24,9	26,0	25,7

Tabel B5.4 Gecorrigeerde tweejarige algemene recidivepercentages

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Onvw. geldboete	28,3	27,5	27,7	26,7	26,0	26,9	26,2	25,7	25,7	25,9
Strafb. geldboete	17,0	18,2	17,5	16,7	15,6	15,3	14,5	14,2	14,3	14,0
Transactie geldsom	11,0	10,6	10,5	9,7	9,1	9,1	7,8	8,2	6,7	6,1
Voorw. geldboete	25,7	25,1	25,2	24,3	22,7	25,8	25,1	24,4	25,4	25,1